

Vilniaus Universitetas
Filosofijos fakultetas
Informacijos visuomenės studijų centras

Aidos Bironaitės
Informacijos visuomenės studijų
magistro darbas

**Informacinių technologijų vaidmuo kaimo bendruomenėse.
Gruzdžių bendruomenė 2008m.**

Mokslinis vadovas : prof. Arūnas Poviliūnas

VILNIUS, 2009

TURINYS.

Informacinių technologijų vaidmuo kaimo bendruomenėse. Gruzdžių bendruomenė 2008 m. SANTRAUKA.....	4
Information Technology in the Development of Rural Communities. A Case Study of Gruzdziai Community in 2008. SUMMARY.....	5
ĮVADAS.....	6
I. TEORINĖ DALIS.....	8
1. Visuomenės raidos sociologinė samprata.....	8
2. Bendruomenės samprata.....	11
3. Bendruomenės ir organizacijos skirtumai.....	12
4. Informacinės visuomenės samprata ir klasifikacija.....	13
4.1. Informacijos visuomenės „informaciškumo“ kriterijai.....	14
4.2. Informacinės technologijos ir socialiniai pokyčiai.....	15
5. Internetinio ryšio vaidmuo šiuolaikinėje visuomenėje.....	16
6. Bendruomenių ir informacinių technologijų santykis informacijos visuomenėje.....	18
6.1. Tradicinės ir virtualios bendruomenės.....	18
6.2. M. Castellso požiūris į virtualias bendruomenes.....	19
6.3. Globalumas ir tapatingumas šiuolaikinėse bendruomenėse.....	20
7. Bendravimo ypatumai virtualiose ir tradicinėse bendruomenėse.....	22
7.1. Informacinės technologijos ir naujos bendravimo formos bendruomenėse.....	22
7.2. Bendruomenių narių virtualaus bendravimo privalumai.....	23
7.3. Virtualaus bendruomenių narių bendravimo trūkumai.....	24
8. Bendri technologijų vaidmens pervertinimo visuomenėje padariniai.....	25
8.1. Informacinių technologijų ir lyčių visuomeninis santykis.....	25
8.2. Visuomenės kompiuterizavimo ir darbo santykis.....	26
8.3. Visuomenės kompiuterizavimo, švietimo ir mokymosi santykis.....	28
9. Kaimo informacinės technologinės plėtros situacija Lietuvoje.....	30
10. Penkių pakopų bendruomenių kompiuterizavimo modelis.....	31
11. Gruzdžių bendruomenės istorija.....	34
II. TYRIMAS IR DUOMENŲ ANALIZĖ.....	36
1. Kompiuterių ir interneto naudojimas darbinėje veikloje ir mokymosi procese.....	36
1.1. Kompiuterių ir interneto naudojimo darbe priklausomybė nuo lyties.....	36
1.2. Kompiuterių ir interneto naudojimo darbe priklausomybė nuo amžiaus.....	38
1.3. Kompiuterių ir interneto naudojimo darbe priklausomybė nuo užimtumo.....	40

1.4. Kompiuterių ir interneto naudojimo darbe priklausomybė nuo darbovietės juridinio statuso.....	41
1.5. Kompiuterių ir interneto naudojimo valstybinėse ir privačiose įstaigose skirtumų priežastys.....	43
2. Kompiuterių ir interneto naudojimas namuose.....	45
2.1. Kompiuterių ir interneto naudojimosi namuose priklausomybė nuo lyties.....	45
2.2. Kompiuterių ir interneto naudojimo namuose priklausomybė nuo amžiaus.....	47
2.3. Kompiuterių ir interneto naudojimo namuose priklausomybė nuo užimtumo.....	49
2.4. Kompiuterių ir interneto naudojimo tikslai ir nesinaudojimo priežastys.....	50
3. Kompiuterių ir interneto naudojimas bibliotekose.....	53
3.1. Kompiuterių ir interneto naudojimosi bibliotekose priklausomybė nuo lyties.....	53
3.2. Kompiuterių ir interneto naudojimosi bibliotekose priklausomybė nuo užimtumo.....	54
3.3. Susidomėjimo vieša internetine prieiga bibliotekose priklausomybės nuo lyties ir užimtumo analizė.....	55
3.4. Nesinaudojimo vieša internetine prieiga bibliotekose priežastys ir požiūris.....	56
4. Bendruomenės narių mokymasis dirbti su kompiuteriais.....	58
IŠVADOS.....	63
LITERATŪROS SĄRAŠAS.....	64
PRIEDAS A . Klausimynas.....	67
PRIEDAS B. Žemėlapis.....	72
PRIEDAS C. Padėka.....	73

INFORMACINIŲ TECHNOLOGIJŲ VAIDMUO KAIMO BENDRUOMENĖSE. GRUZDŽIŲ
BENDRUOMENĖ 2008 m.

SANTRAUKA

Šiame darbe nagrinėjamas informacinių technologijų vaidmuo, siekiant tolygaus visuomenės vystymosi ir plėtros. Lietuvoje kompiuterių ir internetinio ryšio naudojimo srityje kaimo bendruomenės atsilieka nuo miestų, todėl technologiniam jų vystymuisi yra svarbus tiek informacinių technologijų turėjimas, tiek bendruomenės narių mokėjimas bei norėjimas jomis naudotis. Darbe tirtas Gruzdžių bendruomenės narių naudojimas kompiuteriais ir internetiniu ryšiu darbinėje veikloje ir asmeniniais tikslais. Taip pat tirtas Gruzdžių bendruomenės narių naudojimas viešos prieigos kompiuteriais ir kompiuterinio raštingumo kursais, organizuotais Europos Sąjungos lėšomis.

Raktiniai žodžiai: vietos bendruomenė, kompiuterizavimas, internetinis ryšys, informacinė visuomenė.

INFORMATION TECHNOLOGY IN THE DEVELOPMENT OF RURAL COMMUNITIES. A
CASE STUDY OF GRUZDZIAI COMMUNITY IN 2008

SUMMARY

Information technologies are very important for the equal development of society. Rural communities are still behind in using computers and internet compare to the cities in Lithuania. The possession of information technologies in rural communities, understanding and willing of community members to use computers and internet is very important for the technological development of rural communities. This work is committed to study how the members of Gruzdziai community use computers and internet for their working and individual purposes, how do they attend computer courses organized by European Union and use computers situated in Gruzdziai library.

Key words: local community, computerization, internet, information society.

I. ĮVADAS.

Šiuolaikinis žmogus, kaip ir visa per amžius kuriama socialinė struktūra, nuolat susiduria su naujais, laikmečio keliamais, reikavimais. Ne paslaptis, kad mes gyvename revoliuciniame informacijos amžiuje, kuris atsirado nuolat vystantis ir tobulėjant informacinėms technologijoms, įtakojančioms žmonių ir visuomenės gyvenimą. Terminas “informacinė visuomenė” vis labiau tampa neatsiejama mūsų kasdienybės dalimi: jį randame spaudoje, girdime per TV ar radiją, su šiuo terminu siejamas daugumos įmonių, mokymo įstaigų ar net valstybinių programų ir ateities strateginių vystymosi planų kūrimas. Technologinė aplinka neretai užgožia įvairias realaus gyvenimo sferas, išsikvodama vis daugiau ir daugiau dėmesio.

Informacinės visuomenės vystymasis yra neatsiejamai susijęs su informacinių technologijų ir internetinio ryšio naudojimo plėtra, leidžiančia kurti naujas ir tobulinti jau esamas žmonių bendravimo formas. Kompiuteriai jau dabar yra technologinio vystymosi viršūnėje, suteikdami išskirtines privilegijas šiuolaikiniam pasauliui. Tačiau tam, kad būtų galima “kurti” ir “vystyti” kažką naujo, būtina žinoti esamą situaciją. Duomenys apie kompiuterių ir internetinio ryšio naudojimą Lietuvoje yra įvairūs, tačiau viena aišku, kad kompiuterių turėtojų ir interneto vartotojų skaičius nuolat didėja. Norim mes to, ar nenorim, tačiau informacinės technologijos nenumaldomai skverbiasi į mūsų kasdienybę, gausindamos informacijos srautus, spartindamos naudojimosi informacija tempus ir keisdamos žmonių tarpusavio bendravimo būdus.

Tradicinės, kaimiškų vietovių bendruomenės yra labiausiai atsilikusios informacinių technologijų vartotojos Lietuvoje ir už jos ribų. Lietuvos Vyriausybės ir Europos Sąjungos informacinės plėtros programos kaimo bendruomenėse aktyviai prisideda prie šos atskirties mažinimo. Šių programų dėka kaimo bendruomenės įsigijo viešos prieigos kompiuterius ir organizavo savo narių kompiuterinio raštingumo apmokymus. Todėl, siekiant, kad kaimo bendruomenės taptų pilnateisėmis informacinės visuomenės narėmis, būtina išsiaiškinti bendruomenės narių naudojimąsi esamomis ir turimomis kompiuterinėmis technologijomis tiek darbiniais, tiek asmeniais tikslais.

Šiame darbe tirta esama kompiuterizavimo ir internetinio ryšio naudojimo situacija ir jos svarba Gruzdžių kaimo bendruomenės nariams.

Darbo aktualumas: Kompiuterizacija vis labiau plinta kaime, todėl aktualu išsiaiškinti kaimo žmonių požiūrį į kompiuterizaciją. Kompiuterių bei internetinio ryšio naudojimas yra vienas iš būdų, mažinantis kaimo ir miesto bendruomenių technologinę ir socialinę atskirtį. Kaimo bendruomenės narių informacinių technologijų naudojimo tyrimas rodo jos narių prisitaikymą prie šiuolaikinio informacijos poreikio. Vieša internetinė prieiga ir kompiuterinis raštingumas bendruomenėje yra didelė paspartis kaimo bendruomenės narių technologiniam tobulėjimui.

Darbo naujumas: Pirmą kartą bus tiriamas kompiuterių ir internetinio ryšio naudojimas Gruzdžių bendruomenės narių darbinėje veikloje, namuose ir esamose bendruomenės viešos prieigos vietose.

Tezė. Dauguma Gruzdžių bendruomenės narių naudojami kompiuteriais su internetiniu ryšiu.

Tyrimo objektas: Informacinių technologijų naudojimas Gruzdžių bendruomenėje.

Tyrimo tikslas: Ištirti kompiuterizavimo ir internetinio ryšio svarbą gruzdiečiui.

Tyrimo uždaviniai:

1. Ištirti Gruzdžių miestelio bendruomenės narių naudojamą kompiuteriais ir internetiniu ryšiu darbinėje veikloje.
2. Ištirti gruzdiečių naudojamą kompiuteriais ir internetiniu ryšiu namuose.
3. Ištirti gruzdiečių naudojamą informacinės plėtros programų teikiamomis technologinėmis galimybėmis (vieša internetine prieiga bibliotekoje ir kompiuterinio raštingumo kursais)

Hipotezės:

1. Valstybinėse įstaigose dirbantys ir besimokantys gruzdiečiai aktyviausiai naudojami kompiuteriais su internetiniu ryšiu darbe ir mokykloje (1-os grupės klausimai).
2. Didžioji dauguma gruzdiečių naudojami kompiuteriais su internetiniu ryšiu namuose (2-os grupės klausimai).
3. Didžioji dauguma gruzdiečių naudojami viešos prieigos kompiuteriais ir teigiamai vertina kaimo kompiuterizacijos programos teikiamas galimybes: a) viešą internetinę prieigą bibliotekoje (3-os grupės klausimai); b) kompiuterinio raštingumo kursus (4-os grupės klausimai);

Metodika. Kompiuterizavimą bendruomenėse galima analizuoti, tiriant tiek kompiuterinių technologijų kiekį, tiek naudojamą ir požiūrį į jas. Šiame darbe buvo pasirinktas antrasis variantas. Bendruomenės narių požiūrio į kompiuterizaciją tyrimo metodika: naudojama kiekybinė aprašomoji apklausa. Apklausa tipas - anketinė apklausa. Apklausa struktūra – pusiau standartizuota apklausa. Naudoti fakto klausimai - atviri, uždari ir pusiau uždari. Klausimynas suformuluotas blokais, pagal keliamus uždavinius (priedas A).

Apklausoje dalyvavo 360 bendruomenės narių (224 moterys, 136 vyrai). Apklaustieji suskirstyti pagal užimtumą: 185 dirbantys, 131 mokinys, 32 pensininkai, 12 nedirbančių; pagal juridinį dirbovietės statusą: 112 dirba valstybinėse įstaigose ir 73 privačiose įmonėse. Apklausa rezultatai lyginami su statistikos departamento pateiktais duomenimis ir projekto “Bibliotekų pažangai” vykdymo metu atliktos apklausa rezultatais.

Atrankos (imties būdas) - klasterinis, t.y. apklausti penki Gruzdžių gyvenvietės kvartalai (Kardelis, 2002). Statistinė paklaida atskirose apklaustų grupėse, lyginant su visa imtimi

svyruoja nuo 2,1 iki 4,9 proc. Lauko darbai – 2008 12 15 – 2008 12 25 – tiriami trys pasirinkti Gruzdžių bendruomenės kvartalai, 2008 12 25 – 2009 01 05 – tiriami likusieji du kvartalai. Žemėlapis su pažymėtais kvartalais pridėtas prie darbo (priedas B).

I. TEORINĖ DALIS.

1. Visuomenės raidos sociologinė samprata

Visais laikais sociologus neramino klausimai, susiję su visuomenės vystymusi. Dauguma žmonių manė, kad tai tiesioginė sąsaja su ekonomikos augimu, tačiau sociologinis požiūris yra kur kas platesnis, t.y., norint įvertinti žmonių atsaką į naujas „vystymosi galimybes“, svarbu įvertinti susiformavusią žmonių gyvenimo koncepciją, esamus gyvenimo pokyčius ir motyvaciją. Ir jei žmonės nemato „vystymosi galimybių“, jokie naujai atsiradę ekonominiai svertai nepastūmės žmonijos naujiems pokyčiams. Sociologiniam vystymosi suvokimui taip pat būtina išsiaiškinti priežastis, susijusias su vartojimo rinka ir naujų technologijų įdiegimu į visuomenę. Susiformavus tokiam vystymosi požiūriui, neišvengiamai išskyla klausimas, ar tai nepakerta egzistuojančių kultūrų ir tradicinio gyvenimo būdo? Žinoma, galimas žmonių dalyvavimas naujuose ekonominiuose procesuose, pagerinančiuose jų gyvenimo kokybę ir savimonę be kardinalių pokyčių tradicinėse kultūrose. Tačiau iš kitos pusės, be visapusiško kultūrinių vertybių ir normų pokyčių gali vykti tik labai riboti materialinio vystymosi pokyčiai (Webster, 1984).

Dvidešimtame amžiuje sociologus labai domino „trečiojo pasaulio“ arba „atsiliekančių“ regionų vystymosi problemos ir tendencijos, kurias daugeliu požiūriu galima būtų susieti su šių dienų kaimo bendruomenių vystymusi. Atsiliekančių regionų skaičiaus ir jų vystymosi intensyvumas pasaulyje smarkiai keičiasi, keisdamas ir mūsų supratimą apie patį vystymosi procesą bei „atsilikimo“ mastą. Todėl negalima nepastebėti, kad šiuolaikinio pasaulio dinaminis technologinis vystymasis, vaidina toli gražu ne paskutinį vaidmenį keičiant ekonominę bei politinę įvairių regionų charakterį.

Istoriškai atsiliekančių regionų vystymasis buvo nagrinėjamas remiantis keliais aspektais (Mabogunje, 1988):

- Populiacijos kaita;
- Išteklių buvimu;
- Vystymosi lygmenimis.

Populiacijos kitimas yra svarbus faktorius, rodantis regionų vystymosi augimą ir perspektyvumą, o žemės ūkio ar industrinių išteklių, technologinių naujovių bei klimatinė sąlygų tinkamas derinys gali įtakoti spartesnę vieno regionų vystymąsi kitų atžvilgiu. Todėl teisingi politiniai

sprendimai, ekonomikos kontrolė ir tinkamas finansinių išteklių panaudojimas yra vienas iš tolygaus regionų vystymosi pagrindų.

Visuomenės vystymosi lygmenų analizėje galima išskirti tris pagrindines kryptis (Webster, 1984):

- Pirmasis vystymosi lygmuo – tai ekonominio vystymosi svarbos įvertinimo lygmuo, labiausiai išryškėjęs apie 1960 metus. Buvo manoma, kad tik nacionalinio vidaus produkto augimas atspindi tikrą regionų vystymąsi. Politika šiuo laikotarpiu buvo nukreipta į kaimiškų ir urbanistinių regionų skurdo priežasčių analizę. Buvo manoma, kad atsilikimas iš dalies atsirado dėl mažų vidinių ambicijų arba visiško jų nebuvimo, t.y. fermeriai gamino produktus, patenkinančius tik jų arba jų šeimos vienkartinius poreikius, darbininkams stigo darbo etikos ir ambicijų, jų darbas taip pat koncentruotas į poreikių tenkinimą. Vystymosi nebuvimas buvo traktuojamas esąs pačių žmonių kaltė, ko pasėkoje nepilnavertis maitinimasis, ligos ir blogos gyvenimo sąlygos atsispindėjo produkcijos gamybos lėtėjime, tingume, linksmo gyvenimo būdo vedime (dėka įvairių socialinių pasilinksminimo institucijų) ir atžagariose nuostatose bei tikėjime. Tam, kad būtų galima žmonėms padėti išeiti iš šios savižalojimo situacijos, buvo kuriamos įvairios programos, skatinančios šeimas gaminti derlių komercinėms rinkoms tiek užsienyje, tiek ir besiplečiančiuose urbanistiniuose centruose.

Buvo manoma, kad tokia išorinė pagalba yra labai efektyvi, nes patys neturtingieji yra nepajėgūs išspręsti problemų savo jėgomis, o augimas ir vystymasis turi vykti per „sklaidą“, t.y. išsivysčiusių šalių idėjų ir technologijų perdavimą atsiliekančioms. Manoma, kad modernizacija geriausiai vyksta ten, kur keičiamasi sukurta produkcija ir idėjomis. Tačiau masinis importas taip pat nėra gerai, nes įtakoja kapitalo nutekėjimą ir atsiskaitymo problemas. Todėl buvo sukurtos programos, mažinančios importą ir skatinančios vietinių produktų gamybą, tuo skatindamos urbanistinių rajonų atsiradimą. Tokia politika turėjo supurtyti atsiliekančių regionų žemės ūkio ir industrijos vystymąsi, ir parodyti, kad tereikia nedidelio postūmio ir noro, ir regionai toliau patys gali vystytis reikiama kryptimi. Tokia vystymosi tendencija buvo nukreipta į tai, kad išplėstų agrarinius ir industrinius sektorius, suteikiant kaimo ir atsiliekančioms regionams galimybę patiems pakilti aukštin.

- Iki 1970-ųjų viskas atrodė gerai, tačiau vėliau išaiškėjo trūkumai. Dalies šalių įplaukų kiekis padidėjo, sveikatos ir švietimo sistemos vystėsi, pragyvenimo lygis pagal BVP kiekį nepakito, o dauguma žmonių tiesiog skurdo. Didžiausia priežastis buvo manoma yra ta, kad buvo nepaisoma žmonių socialinės gerovės, o buvo koncentruojamasi tik į industrijos augimą ir žemės ūkio komercializavimą. Taip pat buvo manoma, kad dauguma motyvuotų ūkininkų kaimo regionuose ekonominės plėtros metais nusilpo arba visai pranyko. Kiti sociologai teigė, kad

ekonominiai vystymosi prioritetai buvo tiek ekonominiai, tiek socialiniai ir abu žlugo, nes nieko nepadarė, kad sustiprintų atsiliekančių regionų ekonominę struktūrą ir sužlugdė kaimiškų regionų gamintojų materialinį ir socialinį gerbūvį (Streeten, 1978). Dar kiti manė, kad didieji pasiekimai, kurie atėjo vykdant atsiliekančių regionų vystymosi politiką, atėjo iš labiau organizuotos ir stipresnės urbanistinės klasės, o kaimo regionai šioje vystymosi kovoje pralaimėjo (Lipton, 1977). Bendras vystymosi procesas visai be reikalo sulėtėjo, o konkurencinė kova tarp kaimo ir urbanistinių regionų nesąžininga. Streeten ir kt. mano, kad tinkamas atsiliekančių regionų vystymasis gali vykti tik vykdant programas, kurios turi ryškų pajamų ir išteklių paskirstymo ir sulyginimo charakterį, pvz. per mokesčius (Streeten, 1978). Tokia tiesioginė intervencija ir išteklių dirbtinis paskirstymas buvo visiškai priešpastatymas rinkos sąlygų apspręstam regionų vystymuisi 1960-1970-aisiais. Taip pat pasikeitė ir požiūris į neturtingumą, kuris tapo jau nebe asmeninė problema, bet socialinių ir aplinkos veiksnių išdava. Didžiausia problema buvo didėjant populiacijos kiekiui sukurti pakankamai darbo vietų. Panašiai, kaip išsivysčiusiose industrinėse šalyse, neturtas yra siejamas su nepakankamu darbo turėjimu arba bedarbyste. Pripažindami savo klaidas, vystymosi agentūros ir mokslininkai sukūrė visiškai skirtingą, atsiliekančių šalių vystymosi programą, vadinamą „poreikių strategija”.

- Vystymosi „poreikių strategijos” planas buvo nukreiptas į
 - a) sumažinti visišką skurdą bet kokiomis priemonėmis;
 - b) išsiaiškinti pagrindinius poreikius, t.y. materialinius, tokius kaip maistas, rūbai, pastogė, degalai ir socialinius, tokius, kaip išsilavinimas, žmogaus teisės, kurios pasireiškia per dalyvavimą visuomenės gyvenime, per darbą ir politiką.

Šios programos kertinis akmuo buvo trokštamas socialinis teisingumas ir visuotinė gerovė, pasireiškianti per materialinių išteklių paskirstymą. Tai galiojo įvairiems gerovės šaltiniams tiek valstybės finansuojamoms mokykloms ir ligoninėms, tiek investuotoms lėšoms, tiek ir agrarinėms ar industrinėms korporacijoms. Kaimiškiems regionams tai pasireiškė būtina žemės reforma.

Urbanistiniuose regionuose vyriausybė turi padėti žmonėms susirasti darbą, nes ieškantys ir nerandantys tampa potencialūs šešėlinės ekonomikos skatintojai ir nusikalstamo pasaulio atstovais. Nors toks žingsnis ir buvo kiek aukštesnė pakopa, lyginant su ankstesnėmis vystymosi programomis, vis tik buvo mažai pastangų įgyvendinti tikrą poreikių patenkinimą. Kaimuose toks poreikių tenkinimas daugiausia pagerindavo pasiturinčių ūkininkų veiklą, o tų, kam tos paramos tikrai reikėjo – nepasiekė. Nenuostabu, kad vis garsiau pasigirdavo neturtingų kaimiečių ar miesto gyventojų nepasitenkinimo balsai tokia vystymosi programa, kurią reikėjo

keisti. Kad ir kaip patraukliai ekonominės programos atrodo popieriuje, socialiai jos gali būti visai neveiksmingos. Tai priverstė sukurti „vystymosi iš apačios” kryptį.

- Skurdas visų teoretikų suprantamas, kaip kažko netekimas, o vystymasis, kaip to netekto sukūrimas ir grąžinimas. Todėl iškilo būtinybė išsiaiškinti, ko reikia žmonėms, kad jie galėtų pasakyti gyvenantys gerai. Pagrindinės priežastys, kodėl žmonės nusivylė ankstesnėmis programomis buvo: a) atskirų regionų netolygus vystymasis išplėtė ekonomines žirkles, vystymosi procesas neteko pažangos prasmės, t.y. skurstantys suprato, kad nepasivys turtingųjų ir prarado viltį; b) BVP ar industrijos augimas nėra pažangaus regionų vystymosi rodiklis (Wallman, 1977).

Tai rodo, kad materialinių vertybių įsigijimas bet kokia kaina, dar nereikia gerovės, ypač jei tai susiję su laisvės ir nepriklausomybės praradimu. Žmonių požiūris į progresą ir vystymąsi yra kompleksinis, susidedantis iš materialinių ir socialinių poreikių, kurie ne visada dera vieni prie kitų, žiūrint eksperto akimis. Tačiau progresyvus vystymasis bus sėkmingas tik tada, kai bus paisoma žmonių norų ir poreikių, kad ir kokie keisti jie atrodytų. Viskas, kas visuomenės vystymesi paremta jėga ir prieš žmonių valią, buvo ir bus pasmerkta žlugimui.

2. Bendruomenės samprata.

Bendruomenė – tai tam tikroje teritorijoje gyvenantys žmonės, susiję tarpusavio dvasiniais ir socialiniais ryšiais, kuriuose vyrauja dorovės nuostatos, o ne teisinis reguliavimas. Lietuvoje bendruomenė nėra teritorinis vienetas ir neturi statuso, o santykiai bendruomenėje nėra formalūs.

Bendruomenes galima skirstyti labai įvairiai, pvz.: į miesto ir kaimo bendruomenes, priemiesčio, senamiesčio, vienkiemį, darbininkų ir kt. Lietuvoje galima išskirti tokius bendruomenių tipus:

- Stambaus miesto centro bendruomenė;
- Stambaus miesto izoliuoto mikrorajono bendruomenė;
- Rajono centro bendruomenė;
- Miestelio, kaimo vietovės bendruomenė.

Bendruomenes taip pat galima suskirstyti pagal jų aktyvumą ir dalyvavimą savivaldoje:

- Bendruomenė, nežinanti apie savivaldybėje priimamus sprendimus, yra pati neaktyviausia ir apatiškiausia.
- Jei bendruomenė turi galimybę ir nori susipažinti su tuo, kas vyksta ir kokie sprendimai priimami, yra vidutiniškai aktyvi.

- Bendruomenė, kelianti klausimus, besigilinti į problemas, aktyviai dalyvaujanti sprendimų priėmimo, net galinti pakeisti priimtus, yra aktyvi.
- Bendruomenė, galinti kontroliuoti sprendimus, pokyčius ir planus yra pasiekusi aukščiausią aktyvumo lygmenį. Tokia bendruomenė pati gali iškelti esančias problemas, numatyti jų sprendimo būdus, nuoseklumą ir siekti užsibrėžtų tikslų.

Bendrumas ir bendri interesai yra pagrindiniai principai, skiriantys bendruomenes nuo kitų socialinių grupių. Visos kitos socialinės grupės, nors ir gali būti vadinamos bendruomenėmis, neatitinka standartinio bendruomenių supratimo. Bendruomenė – tai teigiama simbiozinė būseną, reiškianti bendradarbiavimo idėjas, konfliktų nebuvimą ir demokratinį sprendimų priėmimą, pilietiškumą, kolektyviškumą ir pasitenkinimą gautais rezultatais (Etzioni, 1993:6; Robson, 2000:71, Rubin, 1969). Tobuliausia bendruomenė dažniausiai apibūdinama kaip bendruomenė, kurioje individai ar individų grupės natūraliai organizuoja savo veiklą, skirtą bendruomenės tobulinimui, dirba kartu ir "...bando kolektyviai įtakoti poreikius (Contractor ir Bishop, 2000:152).

3. Bendruomenės ir organizacijos skirtumai

Bendruomenė skiriasi nuo organizacijos, nes pastaroji yra sukuriama sąmoninga valia tam tikram tikslui pasiekti. Tokių organizacijų pagrindas yra tikslo pasiekimas, o ne patys žmonės ir jų gerovė. Organizacija yra įteisinama sukuriant įstatymus, reguliuojančius joje dirbančių žmonių bendravimą. Įstatymai organizacijoje priimami žmonėms sutikus ir pritarus, tačiau nesidomima, kokiais motyvais remiantis įstatymai vykdomi, svarbūs tik veiksmai, o ne žmogaus vidus. Todėl visais laikais žmogaus suniveliavimas ir pajungimas tik organizacijos interesų vykdymui buvo ir yra akivaizdi grėsmė individo tobulėjimui ir vystymuisi. Šiandieninėje visuomenėje balansas tarp individualių žmonių ir organizacijų vis labiau prarandamas, t.y. organizacijos, turinčios ginti žmonių interesus dažnai atsisuka prieš juos pačius. Todėl bendruomenės narių įtraukimas į etinių, kultūrinių, ekonominių ir politinių problemų sprendimą yra svarbus veiksnys, didinant bendruomenių aktyvumą visuomeniniame gyvenime.

Šiuolaikinėje visuomenėje seni tradiciniai bendruomenių narių ryšiai pamažu nyksta, todėl iškilę poreikis suformuoti naujus. Mūsų tradicinės bendruomenės neturi vakaruose jau seniai dominuojančio bendruomeniško gyvenimo ir jį reguliuojančių specialių įgudžių, todėl nežinojimas, klaidos ir ideologinis pliuralizmas, savisusipriešinimas, kovojant dėl bendrų ir individualių poreikių, yra gana įprastas. Bendruomenių Lietuvoje kūrimasis ir jų žengimo į laisvąją idėjų rinką procesas dar tik prasideda, tačiau jau yra visuomenės palaikomas. Šiandien

jau tapo aišku, kad kiekviena sistema, besiremianti tik altruizmu ar savanoriškumu, bet neturinti užtikrinto ekonominių, politinių ir juridinių interesų balanso, yra pasmerkta deformacijai arba ir visiškam žlugimui. Bendruomenių aktyvumo ir jų narių sąmoningumo ugdymas Lietuvoje yra realus žingsnis, prisidedant prie tikrosios politinės ir teisinės sistemų sukūrimo, ekonominių sąlygų gerinimo ir moralinio suinteresuotumo didinimo.

4. Informacinės visuomenės samprata ir klasifikacija.

Daugelis tyrinėtojų pripažįsta, kad apibrėžtume, kas tai yra informacijos visuomenė ir kokia individo vieta joje, yra pakankamai sudėtinga. Bendrai informacijos visuomenę galima būtų apibūdinti kaip visuomenę, kurioje informacija užima pagrindinį vaidmenį, t.y. kurioje informacijos mainai vyksta naudojantis informacinėmis technologijomis. Europos komisija įvairiuose dokumentuose pateikia tokį informacinės visuomenės apibūdinimą – tai atvira, išsilavinusi, besimokanti visuomenė, kurios nariai gali ir geba taikyti šiuolaikines informacines technologijas visose savo veiklos srityse, moka naudotis šalies bei pasaulio informacijos šaltiniais, o valdžios institucijos užtikrina informacijos prieinamumą ir patikimumą.(Dagienė, 2002).

Daugelis mokslininkų, tyrinėjančių informacinės visuomenės susidarymo prielaidas, vystymosi dėsningumus, pritaria, kad reikia remtis įvairiais požiūriais, žvelgiant iš įvairių pusių. Įvairios teorijos skirstomos į dvi stovyklas:

1. Vieni mokslininkai vykstančius procesus traktuoja kaip visiškai naujos – informacijos visuomenės – gimimą, kuri atskiriama nuo prieš tai buvusių visuomenės būvių.

2. Kiti teigia, kad tai, kas vyksta, yra jau seniai susiklosčiusių visuomenės santykių, procesų, reiškinių tęsa.

Informacijos visuomenės sampratos reiškinį plačiai nagrinėjo ir pateikė (Webster, 2002). Jis įvairias informacijos visuomenės koncepcijas sugrupavo pagal tai, kokie jos aspektai yra akcentuojami. Galimos penkios informacijos visuomenės sampratos :

- technologinė,
- ekonominė,
- profesinė.
- erdvinė,
- kultūrinė.

1. Technologinė informacijos visuomenės samprata. Informacinės technologijos sparčiai plinta visose mokslo, gamybos, privataus gyvenimo srityse ir mes esame šio proceso dalyviai.

Šios sampratos šalininkai informacines technologijas ir jų vystymąsi iškelia kaip pagrindinį visuomenės bruožą.

2. Ekonominė informacijos visuomenės samprata. Šios sampratos šalininkai visuomenėje vykstančius pokyčius nagrinėja ekonomikos kontekste. Tyrinėtojai pabrėžia, kad ryškėja tendencija, jog didesnė dalis bendro nacionalinio produkto yra sukuriama įmonėse, kurios tiesiogiai susijusios su informacinių technologijų gamyba, jų platinimu.

3. Profesinė informacijos visuomenės samprata. Ši samprata susijusi su užimtumo sfera. Manoma, kad vyraujančios profesijos yra susijusios su informacinėmis technologijomis. Akivaizdu, kad profesijų, susijusių su fiziniu darbu, vis mažėja, jas pakeičia profesijos, susijusios su informacijos kaupimu, apdorojimu, perdavimu.

4. Erdvinė informacijos visuomenės samprata. Pastaroji samprata remiasi geografiniu erdvės suskaidymu. Informacinių technologijų tinklai jungia visuomenę į vieninga bendruomenę, išnyksta sienos, keičiasi laiko ir erdvės suvokimas, bet kokių reikalų sprendimas tampa įmanomas globaliu mastu.

5. Kultūrinė informacijos visuomenės samprata. Akcentuojamas kultūrinis informacijos visuomenės aspektas. Šiandieninė visuomenė yra prisotinta žiniasklaidos teikiama informacija, nuomonių ir įvairių požiūrių gausa. Informacijos srautai veikia atskirų tautų kultūras, kyla kitų tautų atskirų elementų perėmimo, suvienodėjimo ir etninės kultūros netekimo grėsmė.

Šios penkios informacijos visuomenės sampratos parodo, kad sunku vienareikšmiškai apibrėžti, kas tai yra informacijos visuomenė. Galima teigti, kad tai tokia visuomenė, kurios produkcija yra informacija, o išteklių – žmonių žinios.

4.1. Informacijos visuomenės „informaciškumo“ kriterijai.

Kriterijai, padedantys nustatyti visuomenės „informaciškumą“ gali būti kiekybiniai ir kokybiniai. Atrodytų, kad lengviausia būtų remtis kiekybiniais, t.y. skaičiais, statistiniais duomenimis, ekonominiais rodikliais. Estijos informacijos centro ekspertas Valdo Praust išskiria net 11 kiekybinių parametru, pagal kuriuos galima nustatyti valstybės ar regiono informaciškumą:

1. Elektroninio pašto adresų skaičius, tenkantis tam tikram gyventojų skaičiui. Elektroninis paštas leidžia vartotojams perduoti informaciją iš bet kurios pasaulio vietos, tačiau žmogus gali turėti kelis elektroninio pašto adresus ir jie gali būti registruoti kitoje valstybėje.

2. Kompiuterių vartotojų skaičius tenkantis tam tikram gyventojų skaičiui. Šis parametras parodo, kiek gyventojų turi galimybę naudotis informacinėmis technologijomis, bet labai sunku apskaičiuoti, kiek žmonių naudoja vieną kompiuterį.

3. Interneto ryšių skaičius, tenkantis tam tikram gyventojų skaičiui. Čia turima omenyje kompiuterių, prijungtų prie interneto ir bendro interneto paslaugų tiekėjų skaičiaus santykį.

4. Dirbančių namuose ir bendraujančių su aplinkiniu pasauliu informacinėmis priemonėmis.

5. Interneto puslapių skaičius, tenkantis tam tikram gyventojų kiekiui. Šis parametras parodo, kaip aktyviai žmonės naudoja skaitmenines priemones informuoti apie savo veiklą

6. Laidinių ir mobilių telefonų skaičius, tekantis tam tikram gyventojų skaičiui. Tai atspindi duomenų komunikacijos lygį šalyje.

7. Vidutinis duomenų komunikacijos greitis.

8. Bankinių operacijų dalis.

9. Skaitmeninių dokumentų ir parašų naudojimas bei jų statusas.

10. Vyriausybės ir savivaldybių duomenų bankų informatizacijos lygis bei telekomunikacijos su valstybinėmis institucijomis galimybė.

11. Skaitmeninių paslaugų egzistavimas ir jų dalis visame paslaugų sektoriuje. (Praust, 1998)

Kiekybinių parametrų informacijos visuomenės lygio įvertinimui galima surasti ir daugiau, bet nustatyti, kurie ekonominiai rodikliai turėtų atspindėti informacijos progresą visuomenėje ir kurie iš jų yra svarbiausi, labai sudėtinga. Kokybinių kriterijų, kaip pavyzdžiui, informacinių technologijų dėstymo mokyklose kokybė, bendras visuomenės informacinis išprusimas, valstybinių institucijų informacijos prieinamumas piliečiams, nustatymas ir apskaičiavimas yra dar sudėtingesnis. Nustatyti bendrą informacinės visuomenės lygio įvertinimo indeksą yra neįmanoma.

4.2. Informacinės technologijos ir socialiniai pokyčiai.

Informacinės technologijos sukelia socialinius pokyčius, atsiranda naujos socialinės struktūros, kaip nuotolinis mokymasis, nuotolinis darbas, skaitmeninis mokymasis. Išskyla ir naujų problemų, pvz., visuomenės susiskaldymas į gebančius naudotis informacinėmis technologijomis ir nemokančius, atskirtis tarp miesto ir kaimo.

Visuomenės pasikeitimus, kurie iškilo spartaus technologijų diegimo pasėkoje, plačiai nagrinėjo Manuel Castells. Svarbiausias informacinės visuomenės bruožas – spartus informacijos gausėjimas. Pagrindinis Castellso argumentas yra tai, kad „informacijos amžius“ skelbia susiformavus „naują visuomenę“, kuri atsirado dėl tinklaveikos raidos ir kurioje svarbiausia yra informacijos srautai. (Webster: 2002, p. 107). Jo koncepcijoje pirmenybė atitenka ekonomikai ir technologijoms, o tik po to sąmonės ir politikos reikalai. Jis teigia, kad naujoji

ekonomika, kuri remiasi globalia komunikacija, yra neabejotinai kapitalistinė. Žinoma, ji skiriasi, nuo tos, kuri buvo praeityje, nes dabar gamybos pagrindu tapo telekomunikacijos ir kompiuteriai, o ne darbininkų jėga. M. Castells išskiria informacinius miestus, kuriuose koncentruojasi visa globali ekonomika ir informacija. Tokiuose miestuose susiformuoja klasinė sistema. M. Castells išskiria aukštesnę klasę, t.y. tokia grupė žmonių, kurie dirba su informacija, ją valdo ir disponuoja ja. Ši miesto kultūroje dominuojanti klasė vadinama elitu. Tai visuomenės dalis, kuri turi aukštą išsilavinimą, pajamas, gyvena miesto centruose, dalyvauja plačiame visuomeniniame gyvenime, keliauja po pasaulį. Kita, žemesnioji klasė, gyvena lokalizuotoje teritorijoje, turi žemesnį išsilavinimą ir dirba nelabai reikšmingą darbą, nėra suinteresuoti arba dėl pajamų ribotumo neturi priėjimo prie informacijos. Abiejų klasių atstovai žino, kaip pasiekti informaciją, tik viena klasė tuo naudojasi, kita –dėl įvairiausių priežasčių prie jos neprieina. F. Webster kritiškai žvelgia į šią teoriją, teigdamas, kad sunku nustatyti, kuri profesija yra informacinė, kuri ne. „Castells pabrėžia išsilavinimą, gebėjimą bendrauti, organizacinius įgūdžius, teorinį išmanymą, į viena suplakdamas skirtingas veiklos rūšis ir gebėjimus. Kartais atrodo, kad jis nepasako nieko daugiau, tik kad toms atskiroms veikloms reikalingi organizaciniai įgūdžiai arba mokėjimas jas koordinuoti...Daugybė autorių jau seniai yra sakę beveik tą patį.“(Webster: 2002, p.123).

Websteris sako, kad Castellso informacinio darbo sąvoka yra per plati ir ar tikrai žinių reikalaujančios gamybos šakos yra tokios jau naujos. Be abejo, teigia jis, kad atsirado daug naujų krypčių, tačiau daugumos šaknys siekia pirmuosius XX a. dešimtmečius. Aukštasis mokslas pats savaime taip pat nesuteikia privilegijų ir svarbią reikšmę turi padėtis rinkoje. Siekiančių aukštojo mokslo skaičius nerodo informacinio darbo plitimo. Darbdaviai kelia aukštus kvalifikacinius reikalavimus, bet specialistų rengimo kokybė nebūtinai pagerėjo.(Webster, 2002, p.125).

5. Internetinio ryšio vaidmuo šiuolaikinėje visuomenėje.

Pradedant 1993 metais, kompiuterinis tinklas užkariavo ypatingą visuomenės dėmesį. Pagrindinės to meto žinios ir komunikacinė medija buvo perpildyta istorijomis apie „informacijos supergreitkelį“ ir politinę bei ekonominę naudas, susijusias su jo naudojimu. Kompiuterių populiarumas nesustojamai auga ir vis daugiau ir daugiau žmonių prisijungia prie „tinklo“. Kompiuterinis tinklas, buvęs tamsus, paslaptingas ir naudojamas tik mažos elitinės žmonių grupelės, tapo plačiai naudojamu ir prieinamu, politinių debatų ir visuomenės interesų bei kultūros dalimi. „Informacijos greitkelis“, „kibernetinė erdvė“, „tinklas“, „bevielės ryšys“ ir kt. tai tik metaforų rinkinys, pažymintis kompiuterinio ryšio technologinius aspektus, jų reikšmę, įtaką ir vaidmenį. Koks terminas bebūtų vartojamas, viena aišku, kad kompiuterinis tinklas

leidžia žmonėms sukurti naujas socialines erdves, kuriose vyksta nauji susitikimai ir tarpusavio bendravimas.

Kibernetinėje erdvėje ekonominiai ryšiai, jų koordinavimas ir bendravimas vyksta skirtingai nei žmonėms susitikus. Šie skirtumai leidžia sukurti tūkstančius erdvių, praplečiančių bendravimą tarp žmonių grupių, nutolusių geografinė prasme. Naudojant tinklines bendravimo medijas, tokias kaip elektroninis paštas, kompiuterinė telefonija ar konferencinė bendravimo sistema, tūkstančiai žmonių gali diskutuoti jiems rūpimais klausimais, žaisti žaidimus, linksminti ir sveikinti vieni kitus net vykdyti bendrus kompleksinius projektus. Tai ne tik bendravimo medija – tai medijų grupė, apimanti ir palaikanti įvairias žmonių tarpusavio sąveikų rūšis (Harrasim, 1993; Licklider, 1978).

Kokias socialines erdves sukuria tinklas? Populiariausios yra dvi, viena kitai prieštaraujančios, vizijos. Viena jų palaiko kompiuterinio bendravimo teikiamą naudą demokratijos sukūrimui ir jos suklestėjimui. Pagrindinis krypties atstovas Gore (1993) teigia, „Mūsų nauji bendravimo būdai mus užims ir informuos. Svarbiausia, kad jie taip pat mokys, skatins demokratijos vystymąsi ir tausos mūsų gyvenimus. Šiame procese jie sukurs daug naujų darbo vietų. Iš tikrųjų tai jau vyksta dabar.“ (Gore, 1993). Šis pažadas reiškia, kad kompiuterinis tinklas sukurs naujas galimybes, plečiant užimtumą, politinį brandumą, socialinius kontaktus ir pramogas. Kompiuterinis tinklas bus taip pat susijęs su bendruomenių atnaujinimu ir stiprinimu ryšių, siejančių mus su platesniu socialiniu pasauliu ir atitinkamai didinančiu mūsų vaidmenį tame pasaulyje.

Alternatyvus požiūris pažymi, kad ši skambi ateities kompiuterinio bendravimo vizija yra skatinama tik ženklių investicijų į visuomenės ryšius, reklamos ir politinės retorikos. Kritikai mato ir tamsiąją virtualaus bendravimo pusę, kurioje individai jaučiasi kaip spąstuose arba yra viliojami į spąstus, kontroliuojančius ir prižiūrinčius individus. Pasak Teodoro Roszako, informacinės technologijos turi neginčijamą galimybę sukcentruoti politinę jėgą, sukurti naujas socialines individų suklaudinimo ir dominavimo formas” (Roszak, 1986, p. xii). Šis kritinis požiūris nepalaiko idėjos, kad kompiuteriai ir internetinis tinklas sustiprina individą, o priešingai, mano, kad susilpnina jį, patalpindami į vis didėjančios ir stiprėjančios kontrolės gniaužtus.

Internetinis ryšys yra strateginė mokslo sritis, leidžianti analizuoti fundamentinius socialinius procesus. Jis taip pat leidžia iki tam tikro lygio priėti prie socialinio gyvenimo detalių ir beprecedentinio socialinio bendravimo pėdsakų išliekamumo tyrimų. Šios srities tyrimai leidžia mokslininkams tirti, kaip keičiasi socialinis gyvenimas ir jo organizuotumas, praėjus internetinį filtrą, kas ir į kokią pusę pasikeičia visuomenės gyvenime, kokios

susiformuoja pasekmės. Bet kokie visuomenėje vykstantys pokyčiai negali vienareikšmiškai turėti tik teigiamus arba tik neigiamus padarinius. Naujos internetinio bendravimo galimybės visuomenėje ne išimtis, todėl stimuliuoja tiek teigiamus, tiek ir neigiamus jos pokyčius. Galima teigti, kad visos technologijos, naudojamos tobulinti žmonių susiekimą ir bendravimą, palieka giliausią pėdsaką visuomenės vystymosi istorijoje.

6. Bendruomenių ir informacinių technologijų santykis informacijos visuomenėje

6.1. Tradicinės ir virtualios bendruomenės.

Tradicinis bendruomenių apibrėžimas turi daug reikšmių (Crow ir Allan, 1994:13-7). Wilmott išskiria tris pagrindines bendruomenių kategorijas: „teritorinę“ arba „vietovės“, „interesų“ ir „prisirišimo“ bendruomenes. Kiekviena iš šių tipologijų skiriasi bendruomeniškumo objektu ir laipsniu, t.y. „vietovės“ bendruomenės narius jungia jų bendra gyvenamoji vieta, „interesų“ bendruomenę – etninė kilmė ir užimtumas, o „prisirišimo“ bendruomenę – bendri susitarimai ir sutartys (Wilmott, 1986). Minėti trys bendruomenių tipai gali sutapti ir tokiu būdu tik dar labiau sustiprinti bendruomeniškumo lygį (Crow and Allan, 1994:5).

Anksčiau bendruomenių suvokimas buvo neatskiriamas nuo vietovės, kurioje ji yra. Mobilumo nebuvimas reiškė, kad žmonės turėjo mažas pasirinkimo galimybes ir privalėjo kurti bendruomenes gyvenamojoje ar darbo vietoje. Tobulėjant masinėms komunikacinėms priemonėms, o kartu ir plečiantis mūsų požiūriui, tradicinis bendruomenių supratimas pamažu keičiasi, užleisdamas vietą „interesų“ ir „prisirišimo“ bendruomenėms. Su tokia bendruomenių transformacija ateina ir jos narių gyvenimo pokyčiai, kreipiantys bendruomenių narius į individualius sprendimus ir pasirinkimus, pamirštant šimtmečiais nusistovėjusias bendruomenės narių gyvenimo normas ir tradicijas. Kitaip tariant, formuojasi naujo tipo judėjimas „tinklinis individualizmas“ – tai fragmentuotų, išsibarsčiusių ir specializuotų socialinių santykių, lyginant su ankstesnėmis socialinėmis sistemomis visuomenė, tačiau kurioje nariai gali pareikšti norus ir kontroliuoti kitus visuomeninius procesus (Wellman, 1999).

Kibernetinė erdvė jau dabar yra „namai“ tūkstančiams žmonių, besidalinantiems informacija, diskutuojantiems tarpusavyje, žaidžiantiems žaidimus ar sprendžiantiems dalykinius reikalus. Kai kurios iš šių grupių yra didelės ir gerai išvystytos, bet vis tik jos nėra tikros bendruomenės. Virtualios bendruomenės yra grupė žmonių, susitinkančių elektroniniu būdu ir diskutuojančių įvairiomis temomis, pradedant akademinėmis ir baigiant hobiu. Virtualios bendruomenės narius sieja bendri interesai arba profesijos. Tokios bendruomenės neturi teritorinių apribojimų, todėl jų nariai gali pabuvoti visame pasaulyje (Beamish, 1995:note 1). Vieni kritikai teigia, kad kažko trūksta, idant kibernetines bendruomenes galėtume pakeisti

tikromis bendruomenėmis ir atvirščiai. Kiti bendruomenių tyrinėtojai teigia priešingai, kad tik virtualios bendruomenės yra tikrosios bendruomenės, galinčios padėti realioms bendruomenėms tobulėti ir išsilaikyti kartu.

Virtualios ir tikrosios bendruomenės skiriasi daugeliu aspektu, kuriuos galima būtų suskirstyti į moralinius, ekonominius ir socialinius. Sociologų atliktų apklausų apie internetines bendruomenes duomenys parodė, kad internetinį bendravimą ir bendruomenes dauguma apklaustųjų supranta kaip objektą, atskirtą nuo konkrečių žmonių ir jų gyvenimų (Wellman, 1999). Autorių manymu, bendruomenių tyrimai patyrė labai didelius pokyčius, t.y. šiuolaikinės bendruomenės yra traktuojamos remiantis ne fiziniu artumu, bet socialiniu bendrumu. Telefonai, automobiliai ir lėktuvai jau seniai įrodė, kad socialinis bendravimas gali būti sukuriamas ir palaikomas toli už fizinio bendravimo ribų. Todėl, šiuolaikinės internetinės bendruomenės turi daug realioms bendruomenėms būdingų bruožų, tačiau nėra dirbtinai apribotos ar sukurtos tik kaip tradicinių bendruomenių pakaitalas, o šiuolaikinis realių bendruomenių kompiuterizavimas yra tarsi tarpinis etapas tarp realių ir virtualių bendruomenių vystymosi ir jų tarpusavio persipynimo.

6.2. M. Castellso požiūris į virtualias bendruomenes.

Vienas iš pagrindinių virtualių bendruomenių sukūrimo šalininkų yra Manuel Castells, sociologas, tyrinėjantis virtualių bendruomenių prigimtį, jų demokratiškumo, saugumo, liberalumo ir efektyvumo vaidmenį šiuolaikiniame informaciniame pasaulyje (Castells, 2001:116-136). Castellso manymu „žmonės lokaliuose visuomenėse nekuria savo prasmės...kadangi bendravimo būdą jie pasirenka remdamiesi bendrumu” (Castells, 2001:126). Castells taip pat teigia, kad „...pagrindiniai visuomeniškumo pokyčiai kompleksinėse visuomenėse vyksta atsirandant virtualių bendruomenių tinklui, kaip pagrindinei visuomeniškumo formai” (Castells, 2001:127). Castellso nuomone nors „bendra vietoje pagrįtas visuomeniškumas” ir „bendra teritorija apibrėžiamos bendruomenės...neišnyko visame pasaulyje...tai neabejotinai vaidina minimalų vaidmenį struktūrizuojant didžiosios visuomenės dalies narių tarpusavio santykius išsivysčiusioje visuomenėje” (Castells, 2001:126). Castellso manymu žmonių gyvenamoji vieta nėra svarbi jų tarpusavio santykių ar socialinių grupių formavimuisi, nes vis daugiau žmonių pasirenka bendravimą su bendrus interesus turinčiais žmonėmis nei su bendroje teritorijoje gyvenančiais.

Visuomenių transformavimasis prasideda joms keičiantis iš kaimiško į urbanistinį gyvenimo būdą, susijusį su tobulėjančiomis bendravimo ir susisiekimo priemonėmis, leidžiančioms individams bendrauti tarpusavyje per didelį atstumą. Telefoninio ryšio ir

internetinio ryšio atsiradimas praeitame amžiuje yra traktuojamas kaip technologinis perversmas, skatinantis ir sutvirtinantis bendruomenių virsmus. Šiuolaikinės bendravimo priemonės yra tradicinius laiko ir erdvės apribojimus laužančios bendravimo priemonės visame pasaulyje. Castellsas taip pat įrodinėja, kad internetas yra viena iš labiausiai tinkamų bendravimo medijų, atsiradusių šiuolaikinėje tinklinėje visuomenėje ir, kad interneto vaidmuo, ne tik kaip žmonių tarpusavio bendravimo forma, bet ir kaip visuomeninių ryšių formavimo būdas, nuolat auga (Castells, 1989). Internetinis bendravimas leidžia bendrauti net tik individams, bet ir žmonių grupėms, tuo sukurdamas tiek privačią, tiek ir kolektyvinę bendravimo erdves, leidžiančią bendruomenių nariams pasidalinti informacija tarpusavyje ar su kitų bendruomenių nariais.

Castello nuomonei pritaria ir kiti autoriai, teigiantys, kad postmoderniame pasaulyje, palaipsniui nykstant senajam sociališkumo tinklui, virtualios bendruomenės bus įrankis, galintis atnešti šventinę nuotaiką ir supratimą į mūsų gyvenimus ir padėti atgaivinti įvairias visuomenines sferas (Rheingold, 1994:14). Virtualių bendruomenių pagalba mes sukursime „elektroninę agorą“ ir atgaivinsime „pilietiškumu paremtą demokratiją“ (Rheingold, 1994:14). Pagrindiniai tokių bendruomenių veikimo principai yra interesų bendrumas ir poreikis pasidalinti sąmoningumu ir grupinio mąstymo patyrimu.

Autoriai, skeptiškai žiūrintys į virtualių bendruomenių sureikšminimą tvirtina, kad internetinės bendruomenės yra tik sintetinio pasaulio dibtinai technologijų sukurtas produktas. Tokios grupės „yra bendruomenių užuomazga, bet tai nėra visuomenės produktas (Robins, 1995). Jose yra grupinė nuomonė, bet nėra socialinio susidūrimo, yra internetinis bendravimas, bet nėra gyvenamosios vietos kibernetinėje erdvėje. Tai dar vienas sintetinis pasaulis, kuriame istorija yra išaldyta (Robins, 1995).

Jei Castello teorija yra teisinga ir jei dvidešimt pirmame amžiuje internetinis bendravimas pradės dominuoti socialinių santykių atžvilgiu, tuomet iškils būtinybė peržiūrėti esamas teorijas apie bendruomeniškumą, kuris iki šiol buvo grindžiamas bendravimu tarp žmonių.

6.3. Globalumas ir tapatingumas šiuolaikinėse bendruomenėse

Šiuolaikiniame pasaulyje informacija užima vieną iš svarbiausių vaidmenų ir yra „strateginis resursų raktas“ nuo kurio priklauso pasaulio ekonomikos organizavimas. Mokslo žinių pasiekimų ekspertai, kaip taisyklė, atsisako planuoti ir numatyti būsimus socialinius pokyčius, atsirandančius informatizuotoje visuomenėje. To pasekoje, kompiuteriai ir komunikacinės technologijos sukuria naują visuomenės infrastruktūrą, įgalinančią kurti ir skleisti informaciją, atsiranda naujos medijos (satelitinės transliacijos, kabelinė televizija, video ir kt.), o internetiniu

ryšiu teikiamas informacijos kiekis sparčiai auga. Ekonomikos informatizavimas palengvina nacionalinių ir regioninių ekonomikų integraciją. Dėka greito ir efektyviaus informacijos perdavimo ekonomika tampa vis globalesnė ir neturinti ribų erdvėje. Ribos, atsiradusios dėl geografinių ypatumų ar laiko sukeltų apribojimų, pamažu praranda savo reikšmę ir yra kompensuojami bendro informacinio tinklo, apjungiančio miestus, bendruomenes, valstybes ir visą pasaulį, sukūrimu (Webster, 1995).

Sociologo Giddenso teigimu, globalizacija yra dialektinis fenomenas, kuriame globalus ir lokalus/vietinis yra glaudžiai persipynę (Giddens, 1994). Mūsų laikais atsirado naujas terminas pasaulio “globalizavimas”, kuris reiškia globalaus požiūrio pritaikymą vietinėm sąlygom. M. Castellso nuomone, su globalizacija “atsirado prasmė ir identitetas terminų: mano kaimynai, mano bendruomenė, mano miestas, mano mokykla, mano medis, mano upė... Bet tai yra gynybinio tipo identitetas to, kas žinoma, prieš staigmenas keliamas to, kas nežinoma ir nekontroliuojama” (Castels; 1996:61). Globalioje visuomenėje bendruomenės yra pajėgios sukurti naujo tipo identitetus su naujais subjektais, kurie iš kultūriškai pastovaus pasaulio sukurs naujas prasmes ir vertybes (McCracker, 1988). Castellsas taip pat pažymi, kad šiuolaikinėse visuomenėse pasireiškia naujos pilietiškumo formos, palaikančios vietinių visuomenių vaidmenį naujoje funkcinėje logikoje (Castells, 1989). Vietinės vyriausybės turi taip rekonstruoti informacijos srautą, kad piliečiai norėtų pakeisti vietiško santykį bendro informacinio srauto atžvilgiu (Castells, 1989; Castels 2004). Castellso nuomone, piliečių duomenų bankai, interaktyvaus bendravimo sistemos, bendruomeniškumu pagrįsti multimediniai centrai yra stiprus įrankis, padidinantis piliečių dalyvavimą liaudiškose organizacijose ir vietinėse vyriausybėse, formuoja ir keičia vietinių vyriausybių politinius ketinimus (Castells, 1989:353).

Bendruomenių apsijungimas į tinklą gali padėti pilietiškoms visuomenėms suformuoti savo požiūrį į vykstančius procesus be totalitarinės prievartos. Norint išvengti visiško visuomenės susiskaldymo ar gentinės santvarkos atsiradimo tiek realiame, tiek ir virtualiame gyvenime būtina suformuoti bendruomenių tinklą, paremtą vietinėmis bendravimo formomis ir galintį lanksčiai reaguoti į atsiradusius pokyčius. Į išreikštą kitų autorių kritiką dėl “gyvenimo informatizavimo” ir globalaus tinklo keliamą gėsmę individo laisvei pateikiami kontra-argumentai dėl naujų socialinių ryšių atsiradimo, leidžiančių individams pritapti prie visuomeninio sektoriaus (Webster, 1995:217). Kitų autorių nuomone interaktyvus bendravimas tarp piliečių leidžia vystyti žmogiškąjį sąmoningumą (Beniger, 1997). Iš čia atsiranda ir kita “kolektyvinės inteligencijos” koncepcija, palaikanti fizinio bendravimo ir tam būtinų organizuotų struktūrų sukūrimo, svarbą. Bet kokių atveju, esamos virtualių bendruomenių ir demokratijos kūrimo ir palaikymo schemas, visiškai atmetančios fizinį piliečių bendravimą,

atskleidė savo ribotumą (Levy, 1996). Istoriniai procesai įrodė, kad kultūra, gyvenimo prasmė ir gyvenimo būdai negali būti nuolat griaujami ir iš naujo kuriami, nes tuomet iškiltų grėsmė tapti ne globalios kultūros dalimi, bet kalbų apie ją dalyviais.

7. Bendravimo ypatumai virtualiose ir tradicinėse bendruomenėse.

7.1. Informacinės technologijos ir naujos bendravimo formos bendruomenėse

Nors internetas yra santykinai nauja bendravimo forma, tačiau žmonija jau surado daug būdų, kaip sukurti virtualią bendruomenę. Internetas yra ideali terpė, kurios pagalba yra ir bus sukuriamos naujos rūšies bendruomenės, neturtinčios tiesioginių sąsajų su vieta. Internetinis bendravimas praplečia ne tik bendravimo, bet ir demokratines galimybes, leidžiant išsakyti savo nuomonę žmonėms, neturintiems patirties socialinio bendravimo lygmenyje ar prieštaraujantiems bendrai visuomenės narių nuomonei. Internetinio bendravimo reikšmė ir svarba tarp bendruomenės narių lieka iki galo neištirta, o virtualių bendruomenių atsiradimas yra naujas, kurio esamas potencialas nėra pilnai realizuotas. Nežiūrint to, kad internetas vis labiau užkariauja mūsų sąmonę, vis daugiau akademinėje spaudoje pasirodo negatyvių šio bendravimo padarinių. Jau 1955 metais Nicholas Negraponde numatė, kad labai greitai „mes bendrausime skaitmeninėse kaiminystėse“ (Negraponte, 1995:7). Tačiau iš kitos pusės pasirodo oponuojanti nuomonė, teigianti, kad „Internetas jau [mano nuomone] žada perorganizuoti pasaulį, kuriame individai galės suformuoti bendruomenės gyvenimą, kuris nebus užterštas nuolatiniu bėgimu, įgyvendinant asmeninius pelno siekius, plėšančius šeimos kasdienybę ir poliarizuojančius ekonominę sistemą į tuos, kurie turi ir kurie ne“ (Negraponte, 1995:10).

Internetas yra ne tik technologinė naujovė, leidžianti įveikti laiko ir atstumo trukdžius, bet ir atviras, visiems prieinamas ir demokratinis bendravimas, kurio pagalba bendravimas gali išsiplėsti ir įgyti naujų formų. Technologinė naujovė tokia, kaip internetas, nėra tik paprasta technologinė naujovė, tai yra būdas, leidžiantis sukurti naujas bendruomenes, išplėsti veiklą ir gyvenimo kokybę jau esančioms, realioms bendruomenėms. Internetą taip pat galima apibūdinti kaip atvirą, prieinamą ir demokratinę terpę, kurios aplinkoje ne tik kad galima kurti naujas bendruomenes, bet ir priversti perorganizuoti ar transformuoti senąsias. Internetinės svetainės, bendravimo kambariai, skelbimų lentos ir įvairūs tinklai - tai tik dalis esamų ir būsimų virtualių erdvių, leidžiančių įgyvendinti minėtus tikslus.

Kiti autoriai teigia, kad kuriantis virtualioms bendruomenėms atsiranda naujos bendravimo formos, t.y. virtualios, kurios savo užmojais taps globaliomis (Rheingold 1994). Kitų autorių nuomone, realioms bendruomenėms iškilus būtinybė išplėsti ir patobulinti jau esamas bendravimo formas (Schuler, 1996). Analizuojant virtualias bendruomenes, atsiranda ir dar kita nuomonė,

kad virtualios bendruomenės pagerins tradicinių bendruomenių bendravimo kokybę ir formas. Tradicinės bendruomenės, manoma, pradeda išnykti, kadangi žmonės yra vis mažiau socialiai motyvuoti ir vadovaujasi individualistiniais ir savanaudiškais tikslais arba tampa visuomenės netoleruojamų grupių, susijusių su jėgos ir kriminalinėm struktūrom, atstovais. Taip pat pastebėta, kad prie vietovės prisirišusios/teritorijų ribojamos bendruomenės yra linkusios į religinius, rasinius ar ideologinius išsisluoksniavimus, kurie, laikui bėgant, gali atsirasti arba išnykti (Crow and Allien, 1994). Nežiūrint to, yra manoma, kad tie bendruomenių nariai, kurie dėl vieno ar kitų priežasčių tapo atskirti nuo bendravimo su kitais bendruomenės nariais, gali surasti kitą, virtualų bendravimo lygmenį, egzistuojantį nepriklausomai nuo fizinės būsenos.

7.2. Bendruomenių narių virtualaus bendravimo privalumai

Virtuali erdvė, manoma, yra alternatyvi erdvė, kurioje žmonės ar mažos jų grupės, o ne daugianacionalinės valstybės ar tautos kontroliuoja informacijos srautų tėkmę ir prieigas bei jos vartotojus. Kiekvienas žmogus, priejęs prie kompiuterio su internetiniu ryšiu ir turintis elementarias kompiuterines žinias, kaip naudotis internetu jau gali generuoti idėjas ir siųsti informaciją, kurias mano esant svarbiomis ir sukurti naujas interesantų grupes ar tinklus. Internetinių tinklų pagalba politikai gali reklamuotis ir pritraukti daug piliečių, besidominčių vienais ar kitais klausimais visame pasaulyje. Pirmą kartą pasaulyje įmanoma sukurti tikrai globalias bendruomenes. Tai tikrai nebrangus ir realiai prieinamas kiekvienam žmogui bendravimo būdas, leidžiantis diskutuoti apie dabartį, informuoti kitus žmones, pasidalinti bendromis idėjomis ir nuomonėmis. Virtuali bendravimo erdvė leidžia politikams ir kitiems įtakingiems žmonėms patikrinti savo veiksmų teisingumą, visuomenės narių esamas nuotaikas ir poreikius, o eiliniams piliečiams praplečia bendraminčių ratą ir akiratį, leidžiantį pasaulį matyti kitaip ir kovoti dėl ateities.

Kibernetinė erdvė yra pilna jos vartotojų naujų idėjų ir fizinės veiklos, pačiam vartotojui liekant nematomam. Šiame pasaulyje, kuris apsėstas žmogaus išorės tobulumo, kuris sprendžia apie kitus pagal fizinius standartus, odos spalvą, amžių, apsirengimą ir dėl to atima galimybę žmonėms bendrauti, internetas yra ta terpė, kurioje fiziniai barjerai apeinami, o bendravimas paremtas be erdvinių, kultūrinių, rasinių ar seksualinių trukdžių. Virtualioje erdvėje žmogus, manoma, yra vertinamas pagal jo generuojamas idėjas, galimybę diskutuoti, nebijant, kad oponentas nepritaris „genealiai“ idėjai. Internetinėje erdvėje kiekvienas gali susitapatinti, įsivaikinti alternatyvius asmenis ar tapti kuo tik panorėje.

Dauguma sociologų mano, kad virtualios bendruomenės yra labai efektyvios užsibrėžtų tikslų pasiekime (Wellman ir Gulia 1999). Jis teigia, kad internetas ypač skatina bendrais

interesai pagrįstų bendruomenių, susidarančių visuomenės nariams specializuojant bendravimo interesus, vystymąsi. Tokios internetinės bendruomenės yra determinuotos, t.y. nepriklauso nuo atsitiktinių susitikimų darbe ar gyvenamojoje vietoje, bet remiasi kryptingu interesus turinčių narių apjungimu. Priešingai nei “fizinėms bendruomenėms”, virtualiosioms bendruomenėms nereikia diskutuoti apie skirtingumus ar netvarką, nes jos yra toli nuo urbanistinio triukšmo ir žmonių gausos, užgulusio šiuolaikines bendruomenes. Wellmanas yra susižavėjęs, kad internetinių bendruomenių interesai yra kur kas platesni nei tie, kurie yra bendros teritorijos ribojamose teritorijose (Wellman, 2000).

7.3. Virtualaus bendruomenių narių bendravimo trūkumai

Pagrindinis pavojus, kylantis virtualioms bendruomenėms – galimas narių atitolimas ir santykių formalėjimas. Naujų technologijų teikiamos bendravimo galimybės ir trūkumai gali būti nagrinėjamos keliais aspektais (Ardigo, 1988):

- Socialiniu (žmogus-aplinka);
- Socialinių organizacijų lygmenyje;
- Žmogus-žmogus lygmenyje.

Nagrinėjant bet kurį lygmenį, svarbu tinkamai įvertinti, kaip naujos technologijos paveiks komunikacinius pokyčius bendruomenėse. Kompiuterinis bendravimas pirmiausia praplečia žmonių ir organizacijų tarpusavio bendravimą. Tai teigiamas bruožas, tačiau daugumoje virtualių pasaulių mikro sąveikos tampa fregmentuotos ir sunyksta, pasikeičiant makrosistamai. Nesant mikro ir makro sistemų tarpusavio ryšiui, grėsia bendravimo skilimas ir paviršutiniškumo atsiradimas.

Daugumos mąstytojų požiūriu vienas pagrindinių grįžtamųjų ryšių tarp veikėjo ir sistemos gali būti vystomas optimizuojant žmogaus - mašinos bendravimą bei vystant socialinį bendravimą. Tai gali būti įvykdoma mažinant visos kompiuterinės sistemos ir aplinkos santykių kompleksumą (Luhmann; 1990). Virtualios arba maksimaliai kompiuterizuotos bendruomenės turi būti gerai organizuotos, kad galėtų atlaikyti kibernetinės erdvės kompleksumą. Internetinėje erdvėje bendraujančios bendruomenės turi mokėti suformuoti uždavinius, išskirti tam tikras svarbias grandis ir spręsti kylančias problemas. Iš kitos pusės, virtualus bendravimas bendruomenėje neturi užgožti individo, jo gyvenimiškos patirties, žinių ir jausmų tiek psichologiniame ir emociniame, tiek fiziniame lygmenyse. Be gyvų patyrimų ir išgyvenimų nei viena bendruomenė negali sėkmingai dirbti ir ilgai funkcionuoti.

8. Bendri technologijų vaidmens pervertinimo visuomenėje padariniai

Šiuolaikinis informacinių technologijų, konkrečiau, kompiuterių ir internetinio ryšio, teigiamas vaidmuo žmonių gyvenime yra plačiai tyrinėtas ir pripažintas kaip vienas iš pagrindinių žinių ir informacijos šaltinių bei informacinės visuomenės globalizacijos reiškinių. Tačiau informacinių technologijų pervertinimas visuomenei sukuria papildomas problemas ir didėjančias socialines nelygybes, tokias kaip:

- pajamos (mažesnes pajamas gaunantys neišgali įsigyti kompiuterių, o tuo labiau internetinio ryšio). Į šią grupę dažniausiai patenka pensijinio amžiaus žmonės, kaimo gyventojai ar daugiavaikės šeimos ir kt, socialiai remtini žmonės).
- išsilavinimas (neturintys kompiuterių, įgyja mažiau galimybių išmokti jais naudotis, o tai neigiamai įtakoja mokymosi kokybę ir turimos informacijos kiekį bei jos panaudojimą);
- lytis (vyrų aktyviau reiškiasi specialybėse, susijusiose su informacinių technologijų kūrimu ir jų valdymu. Kadangi šiais laikais dauguma profesijų yra susiję su informacinėmis technologijomis, moterys automatiškai lieka antraeiliamе vaidmenyje);
- amžius (šiuolaikinis jaunimas turi daugiau galimybių naudotis technologijomis, nei pensininkai savo jaunystės metais. Pensininkai turi pradėti mokymosi procesą iš pradžių, o tai dažniausiai yra susiję su poreikio nebuvimu ar su technologijų baime);
- kalba (dauguma informacijos šiais laikais yra anglų kalba, o tai daugeliui dažnai yra rimta kliūtis, gaunant reikiamą informaciją);
- gyvenamoji vieta (gyvenantys miestuose turi daugiau galimybių ir prieigų prie kompiuterinių sistemų t.y. kompiuteriai yra ir internetinėse kavinėse, ir mokyklose, ir bibliotekose ir kt.);
- etniškumas (tautinės mažumos dažnai priverstos paisyti daugumos reikalavimus, o tai gali neigiamai atsilipti informacijos gavimui viešos prieigos vietose. Šiais laikais tai vis mažiau problemų kelianti priežastis);

Kadangi šiame darbe bendruomenės apklausos duomenis analizavome pagal priklausomybes nuo amžiaus, užimtumo ir lyties, kiek plačiau paliesime informacinių technologijų pervertinimo keliamas problemas šiose srityse.

8.1. Informacinių technologijų ir lyčių visuomeninis santykis

Tarp visų atliktų informacinės visuomenės tyrimų buvo pastebėta, kad informacinių technologijų sfera labai sparčiai „vyriskėja“, t.y. vis daugiau vyrų dirba informacinių technologijų programavimo, inžinierinėje, gamybos srityje ir vis labiau susiformuoja nuomonė, kad kompiuterinių technologijų valdymas yra vyriškas darbas. Kai kurios feministės mokslininkės

atkreipė dėmesį į informacinių technologijų sąsają su lytimi ir moterų vaidmenį joje (Margolis ir Fisher, 2002). Šios studijos daugeliu atžvilgiu pakeitė informacinių technologijų ir lyčių santykį (Millar ir Jagger, 2001, Turkle ir Papert, 1990). Įdomiausia tai, kad Kanados mokslininkai ištyrė, kad moterys, dirbančios informacinių technologijų srityse, esančiose periferijoje, yra aktyvesnės ir imasi darbų ar specialybių, kurios iš pirmo žvilgsnio atrodo vyriškos (Habtu, 2003). Tuo tarpu industrinių šalių informaciniuose centruose moterys, dėl konkurencijos su vyrais, paprastai, užima antraeilio pavaldumo pareigas, uždirba mažiau ir neprezentuoja informacinių specialybių (Margolis ir Fisher, 2002, Woodfield, 2000). Gal ir nėra keista dėl tokių tendencijų IT srityje, kadangi tai stebima ir kitose darbo srityse (Habtu, 2003; Millar ir Jagger, 2001). Žmogiškųjų resursų kryptingas tobulinimas ir kvalifikacinės tendencijos rodo visuomenėje atsirandantį lyčių pasiskirstymą pagal darbo sritis ir specialybes, kurios ilgainiui įgauna vyriškų ar moteriškų specialybių vardus.

Nežiūrint to, kad informacinių technologijų kūrimo sritis yra pakankamai nauja ir sudėtinga, moterys užtikrintai skinasi joje kelią. IT specialybė yra viena iš daugelio, kur darbas persipina su mokymusi ir tampa neatskiriama kasdienybe. Šioje srityje dirbančios moterys pažymi, kad praktika, mokymasis iš kolegų ir bendruomeniškas požiūris į darbą yra neatsiejama įgytų žinių dalis. Visos IT srityje dirbančios moterys pažymi, kad daugiausia tobulėjama sprendžiant konkrečias problemas, kur moterys yra nepralenkiamos, o ne dėliojant formules (Margolis & Fisher, 2002; Turkle & Papert, 1990).

Vien tik nuolatinio mokymosi ir praktinio tobulėjimo darbuose, susijusiuose su IT taip pat nepakanka, būtina numatyti žinių ir technologijų poreikį ateityje– šiandien reikia žinoti, ko reikės rytoj. Taip pat svarbu suvokti, kad padarytos nors ir mažiausios klaidos gali ateityje brangiai kainuoti. Tačiau iš kitos pusės dirbantieji su IT pažymi, kad nuolatinis poreikis mokytis ir intelektualinis ikvėpimas, daro darbą su IT srityje įdomiu ir kūrybingu, turinčiu plačias galimybes. Iš kitos pusės, darbo su IT specifiką galima pritaikyti ir kitoms sritims, reikalaujančioms kasdieninio mokymosi ir tobulėjimo, o tai šiais laikais yra neatskiriama nuo IT, tiksliau kompiuterių ir interneto, kaip vieno iš populiariausio informacijos šaltinio, naudojimo. Galima sakyti mokymasis, intelektualus darbas ir IT naudojimas perispina į vieną neatskiriamą visumą. Visuomeniniu požiūriu, nuolatinio tobulėjimo reikalaujančios profesijos, atskleidžia ir leidžia tyrinėti santykį tarp lyčių, visuomenės klasių, technologijų ir globalizacijos (Foley, 2001).

8.2. Visuomenės kompiuterizavimo ir darbo santykis

Diskusijose apie informacines technologijas ir visuomenę, didžiąją dalį užima kompiuterių, kaip galingų informacijos nešėjų, vaidmens visuomenei nagrinėjimas. Dauguma autorių tiria

visuomeninius pokyčius, įtakotus technologijų, naudodami įvairias strategijas. Kai kurie iš jų nupiešia mums tik technologijų teikiamus privalumus, tokius, kaip informacijos kaupimas ir saugojimas, efektyvumas, greitumas, minimumas pastangų ir kt. ir kur kas mažiau autorių atskleidžia negatyviąją arba tamsiąją technologijų įtakos visuomenei pusę, tokią kaip žmonių laisvės apribojimas, aukojimasis valstybiniais ir visuomeniniams tikslams, technologinės priklausomybės atsiradimą, kuri galų gale prives prie globalaus termobranduolinio karo. Abu minėti požiūriai į technologijų ir visuomenės konfliktą labai primena utopinį ir antiutopinį požiūrius ir jų nesibaigiantį karą (Kling, 1994). Šių teorijų atstovai geriausiai atspindi informacinių technologijų ir darbo visuomeninį konfliktą.

Utopiniai mąstytojai visais laikais aprašydavo visuomenę, kaip žmonių idalaus gyvenimo aplinką. Dalis utopistų didelį dėmesį skyrė materialinėms vertybėms ir jų gausai, kaip tiesioginės žmogaus laimės išraiškai, o kiti - propagavo griežtą ir asketišką gyvenimo būdą. Panašios tendencijos atsispindi ir utopistų arba technologijų pervertintojų kalbose apie kompiuterizavimą ir visuomenę, tik čia technologiniai utopistai į pirmą vietą iškelia specifines technologijas, tokias kaip kompiuterius, branduolinę energiją, mažai energijos ir mažo smogiamojo efekto technologijas. Net šiais laikais technologai, kurie nori apibūdinti ateities technologijas, remiasi utopistų įsivaizdavimu (Buch, 1988).

Utopistų paveiktas inžinierius Engelbartas sukūrė technologijas, tokias kaip funkcijų aktyvinimą klavišais, pelę, elektroninį pašta, tekstinį ir vizualinį informacijos perteikimo būdus, puikiai naudojamus nuo 1980-ųjų (Engelbart, 1963). Utopistams priklauso ir vizijos, kad technologijos, tame tarpe ir kompiuteriai, idealiai veiks tik tada, kai visi dirbantieji dirbs išvien bendro tikslo labui (Buch, 1988). Šiame periode atsiranda nauji terminai, tokie kaip „informacinė visuomenė“, „žinių darbuotojas“, „kompiuteriais-paremtas darbas“, „inteligentiška mašina“ ir kt. Nors dauguma frazių ar idėjų yra metaforiškos, bet, kaip matome, dauguma jų pasitvirtino ir puikiai naudojamos šiandieniniame gyvenime.

Technologiniai antiutopistai savo ietis nukreipė į kompiuterių daromos žalos visuomenės gyvenimui, tame tarpe darbinei veiklai, tyrimą ir aiškinimą (Reinecke, 1984; Weizenbaum, 1976; Webster ir Robins, 1986; Buesmans ir Wieckert, 1989; Iacono ir Kling, 1987). Kai kurie autoriai tvirtino, kad kompiuterizavimas sitemingai ardo tarnautojų darbą, darydamas jį panašų į industrijos atstovų darbą (Iacono ir Kling, 1987). Kiti dar aršiau įrodinėja, kad kompiuterizavimas nusako net tam tikrą tarnautojų industrializavimo lygį (Mowshowit, 1986).

Mowshowit sako, kad „Mes manome, kad gamyklų pavyzdys yra kelrodė žvaigždė įstaigų automatizacijai. Didesnėse įstaigose tarnautojų darbas jau transformavosi ir tapo panašus į gamyklų, gaminančių produkciją darbą. Naujausios technologijos – įstaigų automatizavimas –

daugiausia naudojamos darbo konsolidavimui ir kryptių nustatymui. Daugumai tarnautojų tai siejasi su gamyklos disciplinos didinimu. Daugumai specialistų ir vadybininkų tai reiškia autonomiškumo praradimą, užduočių skaidymą ir didesnę jų priežiūrą – nusilenkimą kompiuterinei kontrolei. Žmonių tarpusavio bendravimas vis daugiau remsis kompiuteriais. Darbas taps abstraktus...galimybės tiesioginiam visuomenės narių bendravimui sumažės”). (Mowshowit, 1986).

Technologiniai antiutopistai autoritetingai dėsto būsimas, visuomenei grėšiančias negandas, keliamas kompiuterių. Jie neanalizuoja tokių galimybių, kad dauguma specialistų naudoja savo profesines žinias tam, kad pasipriešintų autonomiškumo praradimui ir darbo suskaidymui. Jie taip pat neanalizuoja, kaip specialistai ir įvairių profesijų atstovai panaudoja kompiuterius savo tikslams, t.y. darbo tobulinimui, darymui jį įdomesniu, turiningesniu ir kompleksiškesniu. Technologiniai antiutopistai kompiuterizavime mato tik galimybę valdyti darbo procesą, jį skaidant ir žlugdant. Jie taip pat nepastebi rinkos keliamų reikalavimų brangstančiai žaliavai ir būtinybės tai kontroliuoti ar produkcijos kokybei kylančius reikalvumus natūralios konkurencijos sąlygomis.

Kiek abiejų kryptių atstovai yra teisūs, galime spręsti jau šiandien ir dar spėjime ateityje. Visų jų diskusijos buvo nukreiptos geresnės ateities link, stengiantis vienaip ar kitaip paaiškinti visuomenės ir technologijų santykį, bet nupiešiant viską tik juoda ir balta spalvomis. Naujų technologijų socialiniai padariniai yra vieni iš pagrindinių, nagrinėjant visuomenės vystymąsi, tiriant visuomenės investicijų į technologijas lygį ir reguliavimo politiką. Visa tai leidžia mums geriau iširti ir suprasti ateities galimybes nesvarbu, ar jos būtų mūsų svajonė, ar košmaras.

8.3. Visuomenės kompiuterizavimo, švietimo ir mokymosi santykis.

Informacinė visuomenė, dažniausiai apibūdinama, kaip nuolat besimokanti ir tobulėjanti visuomenė, kurioje nuolat tobulėjančios informacinės technologijos verčia mokslą ir švietimo sistemas taip pat tobulėti. Kompiuterinės technologijos taip sparčiai tobulėja, kad verčia ir jų naudotojus, ne tik kompiuterių specialistus tobulėti ir mokytis valdyti šias technologias. Švietimas ir mokymosi procesas dėka informacinių technologijų peržengė erdvės ir laiko ribas ir leido žmonėms pamiršti daug anksčiau ribojančių faktorių. Kuo toliau, tuo labiau informacinės technologijos įtakoja ne tik jaunimą siekti pagrindinio, profesinio ar aukštojo mokslo, bet ir skatina vyresnio amžiaus žmones tęsti mokslą „trečiuose universitetuose“ ar naudojant nuotolinio mokymosi metodus.

Informacijos prieinamumas pagerino ne tik mokymosi procesą, bet ir mokslinį-tiriamąjį darbą, leisdamas mokslininkams naudotis kitų patirtimi, dalintis turima informacija ir glaudžiau bendradarbiauti. Šiuolaikinėje „Informacijos visuomenėje“ kiekvienas pilietis turi galėti ir mokėti naudotis kompiuterinėmis technologijomis tiek mokymosi procese, tiek tobulinant jau turimus įgudžius. Kuo toliau, tuo svarbesnis yra tinkamų žinių turėjimas, galėjimas jas atnaujinti ir panaudoti praktinėje veikloje. Jei manytume, kad žinios kas dešimt metų, o neretai ir greičiau pasensta, tuomet žmogui įgytų žinių vidurinėje ar aukštojoje mokykloje tikrai nepakaks visam gyvenimui.

Dar 1980 m. mokslininkai, analizuodami technologijų ir visuomenės santykių numatė ateities vizijas - kompiuterių įtaką švietimui verslui ir menui (Paper, 1980). Dar kiti tyrinėtojai manė, kad kompiuteriai smarkiai įtakos mediciną, bibliotekų veiklą, gyvenimą namuose ar pagalbą vyresnio amžiaus žmonėms (Feigenbaum 1984, McCloskey, 1990). Pervertinančių technologijas požiūriu, žmonės, turintys bet kokią išsilavinimą ir žinias privalo dirbti ir naudoti kompiuterines sistemas, jas valdyti ir jų pagalba spręsti įvairias problemas. Priešininkai skeptiškai žiūri į technologinių žinių tinkamą panaudojimą visuomenės labui. Jie teigia, kad neretai žmonės, pakankamai išsilavinę ir turintys žinių, naudoja technologijas visuomenės vertybių pažeidimui ar net jų sunaikinimui. Šiais laikais dauguma žmonių pasimeta technologijų gausybėje ir neišnaudoja pagrindinio technologijų tikslo – tarnauti žmogui ir visuomenei. Tuomet atsiranda elitinės grupės žmonių, kontroliuojančios informaciją ir perteikiančios ją kitiems. Toks visuomenės sluoksniavimasis retai kada atspindi tikrą žmonių technologinį pasiruošimą ir profesionalumą tam tikrose srityse ir yra susijęs su vienu pervertinimu kitų atžvilgiu, vedančiu į korupcinių santykių atsiradimą.

Valstybiniu mastu technologijų pervertintojai visada bus už valstybinių fondų ir lėšų panaudojimą naujų technologijų įdiegimui, o ne reguliacinio biurokratinio aparato plėtimui. Spartus technologinis visuomenės vystymasis turi daug privalumų, bet gali sukelti ir naujų problemų. Niekas negali ginčytis dėl kompiuterių, kaip vieno iš pagrindinių informacijos šaltinių, naudingumo mokymosi procese, tačiau kompiuterizuojant mokyklas negalima pamiršti, kad technologijos nebus tinkamai naudojamos jei klasės bus sausakimšos, mokytojai nekvalifikuoti, o visus besimokančius bandysime susodinti prie kompiuterių (Kling, 1994). Susikoncentravus tik į technologijas ir tikintis, kad jos bus maksimaliai panaudotos, dažnai pamiršamos socialinės sąlygos, reikalingos tam, kad technologijos veiktų tinkamai ir duotų maksimalią naudą. Nors iš kitos pusės, negalima pervertinti ir visuomenės vertybių ir visiškai neigti technologijų naudingumą.

Pabaigai galima pasakyti, kad iš vienos pusės visuomenės kompiuterizavimo sistema priklauso nuo to, „kaip pasaulis veikia ir kur link jis eina“, bet iš kitos pusės kompiuterinės sistemos lėtai keičia „pasaulio veikimo mechanizmą ir jo judėjimo kryptį“. Todėl pagrindinis visuomenės ir informacinių technologijų santykio tyrinėtojų uždavinys - suprasti visas kompiuterizavimo teikiamas galimybes visuomenei ir jas maksimaliai išnaudoti, nenukrypstant į kraštutinumus.

9. Kaimo informacinės technologinės plėtros situacija Lietuvoje.

Informacinės plėtros procesai įtakoja visos visuomenės gyvenimą. Spartus informacijos poreikio didėjimas, kompiuterizacija ir ryšio priemonių tobulėjimas susijęs su ekonominiais, kultūriniais, socialiniais, politiniais visuomenės gyvenimo pokyčiais. Tai skatina valstybines ir privačias institucijas įsisavinti naujas programas ir paslaugas, kurios yra paremtos naujausiomis informacinėmis ir telekomunikacinėmis technologijomis. Socialinius ir ekonominius pokyčius Lietuvos kaimo bendruomenėse lemia Lietuvos Respublikos Vyriausybės įstatymai, kurie reguliuoja žemės ūkio veiklą bei dalyvavimą Europos Sąjungos (ES) projektuose.

Lietuvai tapus Europos Sąjungos nare, siekiama gauti kuo daugiau lėšų iš ES struktūrinių fondų, kurios būtų panaudojamos, diegiant naujus ūkininkavimo metodus ar plėtojant ekonominę veiklą kaimo vietovėse. Europos Sąjungos žemės ūkio ir kaimo plėtros politika orientuota į tai, kad kuo daugiau lėšų būtų skiriama kaimui, mažinant atskirų regionų socialinius ir ekonominius skirtumus. 2008 m. Lietuvai kaimo plėtros programoms skirta 859 mln. litų, o 2009 m. numatoma 466 mln. eurų (1608 mln. litų) parama žemės ūkiui.

2000 metais Europos komisija patvirtino LEADER + programos kryptis, kuri tęsia LEADER ir LEADER II programas. Pagal šias programas bendruomenės yra skatinamos dalyvauti įvairiose programose ir diskusijose, susijusiose su kaimo plėtros strategijomis. Lietuvoje LEADER + programa pradėta įgyvendinti 2004m. ir nukreipta į konkrečias kaimo vietas. Ši programa skatina aktyviausius bendruomenės narius burtis į vietos veiklos grupes, tarpusavyje bendrauti ir bendradarbiauti, sprendžiant įvairias, su jų gyvenimu susijusias, problemas. „LEADER+ pobūdžio priemonė Lietuvoje – bandomojo pobūdžio, todėl ją įgyvendinant pagrindinis dėmesys buvo teikiamas veiklai, susijusiai su įgūdžių įgijimu. Pagal veiklos sritį „Įgūdžių įgijimas“ buvo teikiama techninė parama kaimo vietovių studijoms, joms vertinti, paraiškoms paramai gauti ir integruotoms bandomosioms strategijoms parengti bei parengtoms bandomosioms strategijoms tobulinti; gyventojams informuoti ir mokyti, skatinant juos aktyviai dalyvauti kaimo plėtros procese; reprezentatyviai vietos plėtros partnerystei kurti, pavyzdžiui, bendruomenių ir vietos veiklos grupių narių mokymams, susijusiems su gebėjimų

ugdymu partnerystės kūrimo, administravimo ir finansų tvarkymo srityse; informacinei, metodinei medžiagai parengti ir platinti; įgytos patirties sklaidai” (Lietuvos kaimo plėtros 2007-2013 metų programos priemonės, 2007, 158-159 psl.). Remiantis duomenimis, pateiktais šioje programoje, Lietuvoje kaimo bendruomenių skaičius sparčiai auga. Jeigu 2000 metais buvo įregistruota 10 kaimo bendruomenių, tai 2006 metais jų skaičius išaugo iki 1300. Šiuo metu Lietuvoje įregistruotos 48 vietos veiklos grupės, kurios dalyvauja konkursuose, rengiant bandomąsias integruotas strategijas.

2004 metais Atviros Lietuvos fondas iniciatyva buvo vykdomas projektas „Skaitmeninių bendruomenių link”, kuris buvo pripažintas geriausia skaitmeninės atskirties mažinimo iniciatyva. Šiuo projektu buvo siekiama, kad kaimo bendruomenės savo veiklai pasitelktų kuo daugiau informacinių technologijų, gebėtų naudotis ir pačios teikti informaciją apie savo veiklą ir paslaugas.

Aljansas „Langas į ateitį” vykdė kompiuterinio raštingumo projektą „Lietuvos e. piliečio kompiuterinio raštingumo pradmenys”. Dvejus metus „Langas į ateitį“ rengė nemokamus kursus gyventojams, kaip naudotis kompiuteriu ir internetu. Juose apsilankė per 50 000 Lietuvos gyventojų. Asociacija kartu su Vidaus reikalų ministerija vykdė projektą „Viešųjų interneto prieigos taškų steigimas kaimiškose vietovėse“, kurio rezultatas – vieningas interneto taškų tinklas, jungiantis per 800 interneto prieigos taškų.

Tęsimas projektas „Bibliotekų pažangai“, kurį įgyvendina nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka kartu su Lietuvos Respublikos kultūros ministerija. Skiriamos lėšos naudojamos kompiuterinei įrangai pirkti, internetinio ryšio gerinimui, techninei pagalbai ir bibliotekininkų apmokymams. Ypatingas dėmesys skiriamas kaimo bendruomenėms.

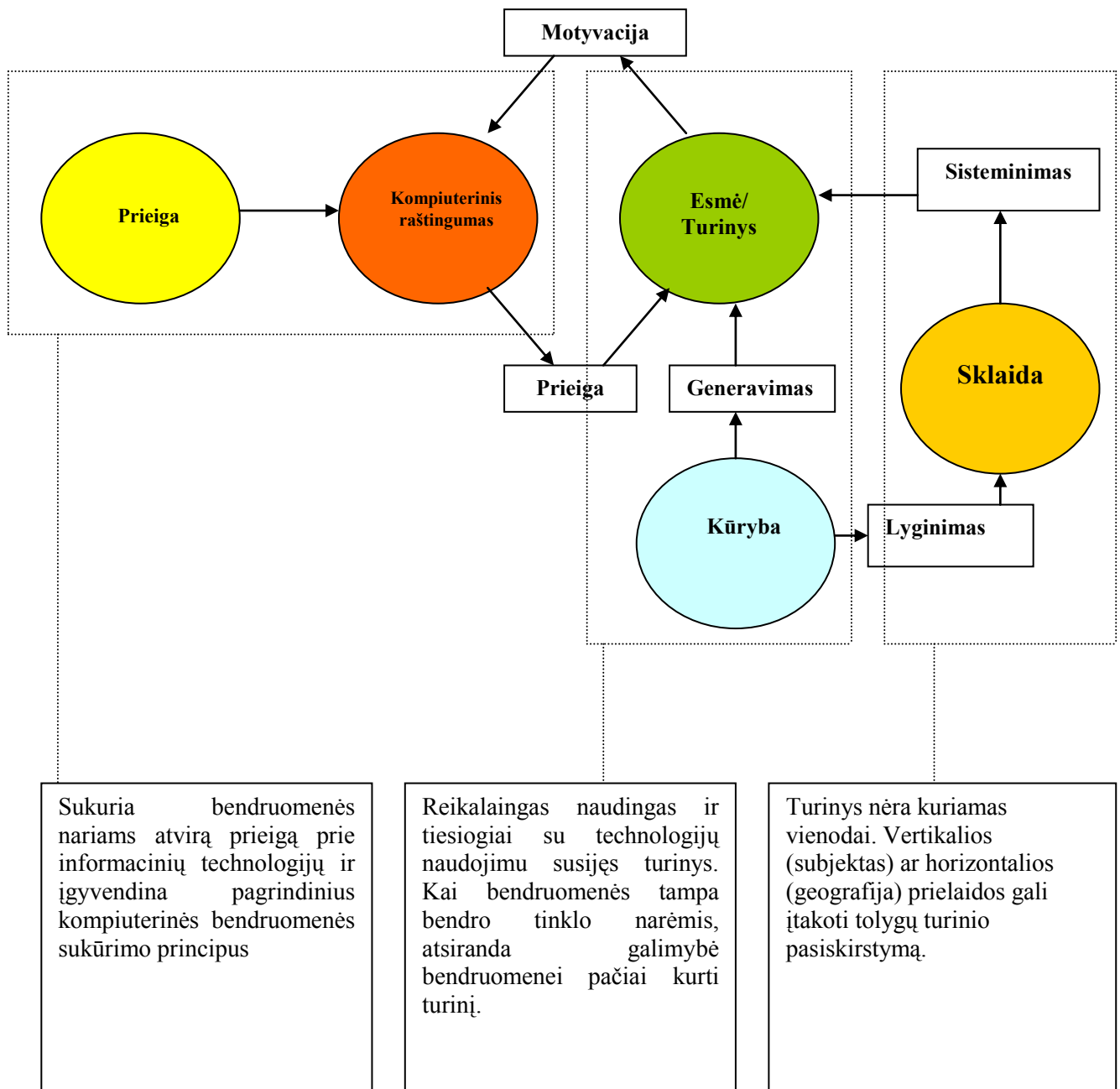
10. Penkių pakopų bendruomenių kompiuterizavimo modelis.

Kad demokratija galėtų efektyviai vystytis bendruomenėse, informacinės technologijos turi būti lengvai prieinamos kiekvienam jos nariui, pašalinančios esamus techninius, ekonominius, kultūrinius, socialinius ir politinius barjerus. Realios bendruomenės ne tik tampa nuolatinėmis informacinių technologijų naudotojomis ir progresyvių gyvenimo pokyčių liudytojomis, bet ir sąmoningesnės ir aktyviai dalyvaujančiomis, priimant politinius sprendimus (Williamson, 2003, Day, 2004). Tačiau didžiausias šiuolaikinis bendruomenių politinio sąmoningumo stabdys yra jų narių ribota prieiga prie informacinių technologijų (kompiuterių) t.y. dauguma bendruomenių vis dar nėra viešos prieigos kompiuterių, o jų nariai neturi pakankamai kompiuterių valdymo žinių ir nėra intensyvūs jo naudotojai.

“Wairua consulting” (N. Zelandijos konsultacinė agentūra) kompanija pateikė paprastą modelį, kuriuo vadovaujantis galima išsiaiškinti bendruomenės ar jos narių grupių informacinių technologijų naudojimo šaltinius, prielaidas ir vartojimo perspektyvas, galinčias identifikuoti ir įtakoti bendruomenės turinį (1 pav.). Informacinės technologijos egzistuoja ne vakume, o jos naudojimas bendruomenės gyvenime yra įtakojamas įvairių faktorių, tame tarpe bendruomenės dydžio, jos geografinės padėties, žmonių išsilavinimo, užimtumo ir kt. Todėl analizuojant bendruomenės kompiuterizacijos lygį, būtina atkreipti dėmesį į bendruomenės:

- Strateginį arba makro lygmenį, kuriam priklauso bendruomenės narių prieiga prie kompiuterių ir žinojimas, kaip jais naudotis;
- Bendradarbytės arba partnerystės lygmenį, leidžiantį aktyvioms bendruomenėms formaliai arba neformaliai bendradarbiauti tarpusavyje;
- Praktinį arba taikomąjį lygmenį, kuomet bendruomenės, jau turinčios tam tikrus praktinius įgudžius gali analizuoti ir tobulinti esamą bendruomenės veiklos situaciją ir spręsti iškilusias praktines problemas.

Pirmame paveikslėlyje pateikta pirma bendruomenių kompiuterizavimo pakopa – kompiuterinė prieiga - yra pagrindinis kompiuterinės bendruomenių infrastruktūros sukūrimo reikalavimas. Prieigos nebuvimas sukuria skaitmeninę atskirtį, bet prieigos nebuvimo pasekmės, todėl pagrindinės bendruomenių kompiuterizavimo strategijos turi būti nukreiptos į šių galimybių suvienodinimo užtikrinimą (Castels, 2001). Bendruomenės gyventojai turi turėti laisvą prieigą prie kompiuterių, nesvarbu, ar tai būtų privati nuosavybė, bendruomenės nuosavybė ar privačios nuosavybės prieigos taškai. Pirma pakopa įgyvendinimo sėkmė didele dalimi priklauso nuo kompiuterinės prieigos prigimties, kainos ir galimybių ja naudotis bendruomenėje.

1 schema. Penki bendruomenių kompiuterizavimo lygmenys. “Wairua consulting” kompanijos duomenys (www.wairua.co.nz).

Antra bendruomenių kompiuterizavimo pakopa – kompiuterinės žinios. Nepakanka vient tik aprūpinti bendruomenes kompiuterine įranga. Būtina išmokyti jos narius efektyviai naudotis kompiuteriais. Žinių visuomenės nariams postindustriniame amžiuje būtina turėti bendrą išsilavinimą teikiančių ir informacinių technologijų naudojimo žinių.

Pirmos dvi pakopos nėra tik formalus bendruomenių kompiuterizavimo reikalavimas - šios pakopos gali būti jau įgyvendintos, net ir neturėdamos strateginių įpareigojimų ir veikti neatsiriamos viena nuo kitos. Bet koku atveju, tai reikalauja individų motyvacijos. Formalios

strategijos paprastai reikalingos ten, kur socialiniai-ekonominiai faktoriai sumažina prieigos galimybes.

Trečia pakopa. Esmė turi būti informacinėms technologijoms naudinga, o bendruomenėms motyvuota, kad ją galima būtų naudoti. Duomenys ir aptarnavimas, svarbūs bendruomenei, turi būti prieinami internetu. Bendruomenės taip pat turi turėti informaciją ir tarnybas, kurios būtų prieinamos visiems. Partnerystė gali padėti apsirūpinti technologijomis, patyrimu ir galimybėmis. Motyvacija naudoti informacines technologijas atsiranda iš naudingos ir tiesiogiai susijusios esmės.

Ketvirta pakopa. Kūrybingumas arba kūryba reiškia, kad bendruomenės turi žinių, patyrimo ir sugebėjimų, reikalingų informacijos sukūrimui ir jos publikavimui. Dar daugiau, jos gali perfrazuoti ar išryškinti reikalingą informaciją ir tiesiogiai susijusią su bendruomenių veikla. 1 pav. rodo, kad kūrybiškumas turi būti visur, kad aprūpintų bendruomenę naudingomis ir naudojamomis priemonėmis, reikalingomis esmės formavimui. Paprastai bendruomenės esmė yra sukuriama už jos ribų, bet galiausiai bendruomenė gali sukurti jai artimą ir naudingą esmę.

Paskutinė pakopa – sklaida yra meta-pakopa, atsirandanti už bendruomenės ribų. Bendruomenės pradant intensyviai skleisti naujas žinias, visuomenei gali grėsti perkaitimas. Is kitos pusės ne visa informacija yra vienodai prieinama ir naudinga kitiems. Tikrai sėkmingas bendruomenių kompiuterizavimo modelis turi užtikrinti sąžiningą ir nešališką informacijos sklaidą, galinčią vykti per geografinę prizmę (miestai, regionai, apskritys ir kt.) arba dalykiniame lygmenyje (demokratija, aplinka, socialiniai veiksniai ir kt), tačiau tikrai sėkminga informacijos sklaida tampa gyva ir tinkama tik tuomet, kuomet pakankamas informacijos kiekis kūrybiniame lygmenyje.

Tam, kad bendruomenės kompiuterizavimas taptų sėkmingas, svarbu, suprasti, kad informacinės technologijos yra priemonės, kurios veikia plačiose socialinėse ribose. Todėl yra svarbu sugebėti apjungti visas pakopas į viena bendrą socio-ekonominių ir demokratinį bendruomenės kontekstą, kuriame jos kuriamos.

Remiantis aukščiau išdėstyta bendruomenių kompiuterizavimo teorija pabandėme iširti kompiuterizavimo situaciją vienoje Šiaulių rajono, Gruzdžių miestelio bendruomenėje.

11. Gruzdžių bendruomenės istorija

Gruzdžių seniūnija yra šiaurinėje Šiaulių rajono dalyje. Jos plotas – 186 kvadratiniai kilometrai. Gruzdžių miestelis įsikūręs pačiame seniūnijos centre, tarp Mūšos intakų Kūros, Girstulės ir Norutos. Jis apsuptas 39 didesnių ir mažesnių Gruzdžių seniūnijos kaimų.

Gruzdžiai - sena istorinė gyvenvietė, pirmąkart paminėta 1623 m. Ji netrukus virto miesteliu ir buvo vadinamas Užmūše arba Zamūše. 1699 metais miestelyje buvo pastatyta pirmoji katalikų bažnyčia. Tuo metu jau buvo žinomas dvaras, esantis pietvakarinėje miestelio dalyje, kurį paskutiniai valdė grafas Platonas Zubovas ir Aleksandras Naryškinas. Šiandien išlikusioje dvaro sodyboje yra 24 saugotini šio ansambli pastatai. Vėliau, apie 1910 metus, Gruzdžiuose pastatyta neogotikinė švč. Trejybės vardo bažnyčia. Pirmoji Gruzdžių parapiinė mokykla minima XIX amžiaus pradžioje. Gruzdiečiai buvo aktyvūs nacionalinio išsivadavimo judėjimo ir tautinio atgimimo sąjūdžio dalyviai.

Lietuvai atkūrus Nepriklausomybę, o ypač paskutiniai 10 metų - tai pasikeitimų ir naujovių laikotarpis. Spartėjantis gyvenimo tempas, informacinių ir komunikacinių technologijų plitimas palietė kiekvieną – ir jauną, ir seną. Naujos idėjos ir keliami reikalavimai daugelį privertė persiorientuoti, pakeisti profesiją bei darbą.

Šiuo metu Gruzdžių bendruomenėje veikia kelios mokymo įstaigos - tai Gruzdžių gimnazija, Gruzdžių žemės ūkio mokykla, Gruzdžių vaikų socializacijos centras, vaikų lopšelis – darželis „Puriena“, specialieji vaikų auklėjimo ir globos namai. Nemažai gruzdiečių sukūrė savo verslą. Bendruomenėje veikia žemės ūkio verslas, ūkininkų ūkiai, pievagrybių auginimo įmonė, medžių apdirbimo ir miškų ūkio įmonės. Gruzdžių bendruomenėje gyvos senos tradicijos, taip pat kuriamos ir naujos, nepamiršamas kultūrinis gyvenimas.

Gruzdžių A. Griciaus vardo bibliotekoje sutelkta apie 600 skaitytojų, per metus išduodama per 15 tūkst. spaudinių. 2006 m. biblioteka įsigijo pirmą kompiuterį ir per mėnesį juo naudodavosi apie 20 žmonių. 2007 metais gauti dar 3 kompiuteriai ir pajungtas internetas. Šiuo metu bibliotekoje yra 4 kompiuteriai su internetine prieiga. Per 2008 metus bibliotekoje esančiais kompiuteriais pasinaudojo daugiau nei 2780 gyventojų, t.y. po 11-17 žmonių kasdien. Nuo 2008-01-01 kas mėnesį jais naudojasi apie 209 žmonių, iš jų apie 185 1-12 klasių moksleivių ir 24 suaugusių.

Gruzdžių bendruomenėje 2006-2008 metais buvo vykdomas projektas „Langas į ateitį“, skirtas bendruomenės narių kompiuterinio raštingumo ugdymui. 2006-2007 juos lankė apie 70, o 2007-2008 apie 56 Gruzdžių miestelio gyventojų.

Gruzdžių bendruomenė įsikūrė 2002 metais ir jos tarybą sudaro 5 nariai. Gruzdžių bendruomenėje -1870 žmonių, iš jų: 388 pensininkai (50 neįgalių), 380 vaikų (37 darželinio amžiaus, 56 ikimokyklinio amžiaus, 287 mokiniai); 998 dirbantys ir 104 bedarbiai.

2008 metais Gruzdžių bendruomenės iniciatyva buvo įgyvendinti projektai:

1. Europos Sąjungos lėšomis įkurtas žemės ūkio profesinio rengimo centras (3 mln vertės).

2. Įkurtas vaikų dienos centras „Bendruomenė – antri namai“. Dvidešimt penki vaikai iš asocialių šeimų gali lankyti specialiai jiems organizuotus keramikos, sporto, kultūrinės veiklos, darbinio auklėjimo, technologijų būrelius.
3. „Neįgaliųjų socialinė slauga ir psichologinė pagalba“. Šį projektą finansavo Šiaulių raj. savivaldybė. Bendruomenės nariai apmokyti, kaip suteikti reikiamą pagalbą neįgaliems žmonėms.
4. Paruošta ir išleista 3000 lankstinukų, pasakojančių apie Gruzdžių miestelio istoriją, kultūrą, tradicijas.

II. TYRIMAS IR DUOMENŲ ANALIZĖ.

Kompiuterizacijos laipsnį visuomenėje galima tirti įvairiai, t.y. tiek kiekybiškai, įvertinant esamas bendruomenėje informacines komunikacines technologijas (kompiuterius ir internetinį ryšį), mokėjimą atlikti tam tikras kompiuterines operacijas, žinant internetinio ryšio prijungimo ir kitokias technologines programines subtilybes, tiek kokybiškai, t.y. tiriant žmonių naudojimąsi kompiuteriais ir internetu ir požiūrį į šių technologijų reikalingumą kasdieniniame gyvenime. Pagrindinis šio darbo tikslas buvo ištirti gruzdiečių naudojimąsi kompiuteriais ir internetiniu ryšiu visose prieinamose vietose, t.y. darbe, namuose ir bibliotekoje. Taip pat tyrėme bendruomenės narių susidomėjimą kompiuterinio raštingumo kursais. Rezultatų analizė darbe pateikiama pagal iškeltus uždavinius ir hipotezes. Apklausos duomenys sugrupuoti, pagal priklausomybes nuo lyties, amžiaus, užimtumo, dirbančiųjų darbinės veiklos ir juridinio darbovietės statuso ir lyginti su statistikos departamento ir projekto “Bibliotekų pažangai” duomenimis.

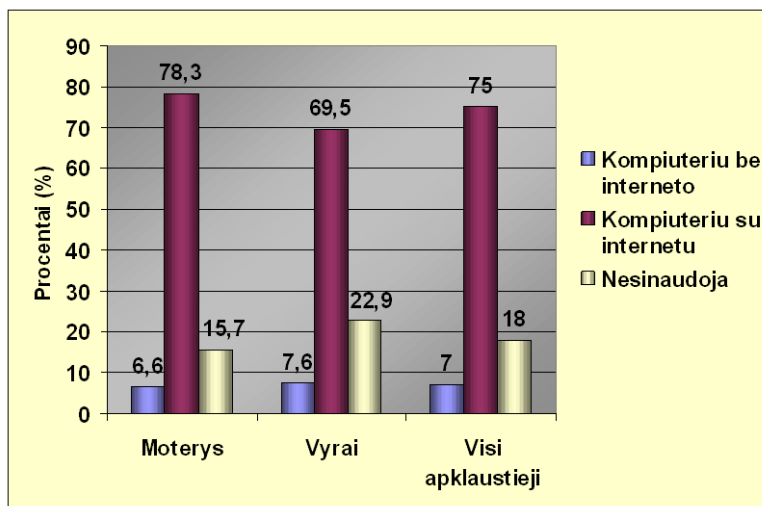
1. Kompiuterių ir interneto naudojimas darbinėje veikloje ir mokymosi procese.

Šiuolaikinis gyvenimas reikalauja kaimo bendruomenės narių neatsilikti nuo bendro informacijos poreikio, pasiekiamo informacinių komunikacinių technologijų dėka. Dirbančiųjų poreikis naudotis kompiuteriais ir internetu darbinėje veikloje tampa vis aktualesnis, todėl mums buvo įdomu, ar kaimo bendruomenės nariai naudojami kompiuteriais ir internetiniu ryšiu darbinėje veikloje ir mokymosi procese. Siekiant įrodyti pirmą hipotezę, buvo suformuluoti pirmos grupės klausimai apie kompiuterių ir internetinio ryšio naudojimą darbe ir mokykloje.

1.1. Kompiuterių ir interneto naudojimo darbe priklausomybė nuo lyties.

Visuomenėje dažnai pasigirsta nuomonė, kad darbas su kompiuteriais yra vyriškas darbas ir moterys nepajėgios šio darbo atlikti. Šiais laikais lyčių skirtumai, o ypač darbinėje veikloje

nyksta. Tą rodo ir mūsų apklausos duomenys, t. y. kad tiek moterys, tiek ir vyrai darbinėje veikloje ir mokymosi procese labai aktyviai naudojami kompiuteriais su internetiniu ryšiu. Į klausimą “Kokiomis informacinėmis technologijomis naudojėtės darbe/mokykloje” 78,3 procentai moterų ir 69,5 procentai vyrų nurodė kompiuterius su internetiniu ryšiu (1 pav.). 75 procentai visų apklaustųjų naudojami kompiuteriais su internetiniu ryšiu. Moterys beveik 10 procentų aktyviau naudojami internetiniu ryšiu darbe nei vyrai (1 pav.).

1 pav. Gruzdiečių naudojimosi kompiuteriais ir internetiniu ryšiu priklausomybė nuo lyties

Be tiesioginių klausimų apie naudojamą informacinėmis technologijomis, naudojimosi kompiuteriais ir internetu dažnis parodo, ar intensyviai ir, ar tikrai apklaustieji naudojami kompiuteriais ir internetu, o gal tik laiko juos namuose, sakydami, kad naudojami. Tiriant naudojimosi kompiuteriais ir internetu dažnio duomenis buvo apskaičiuotas bendras naudojusiu/naudojančių kompiuterius ar internetą darbinėje veikloje kiekis grupėse (suma įvairių dažnių naudojusiu kompiuterines technologijas), nepriklausantis nuo naudojimosi minėtomis technologijomis intensyvumo. Šie duomenys pateikti lentelių prieduose ir lyginti su statistikos departamento pateiktais duomenimis.

Duomenys pateikti 1-oje lentelėje rodo, kad intensyviausiai (kasdien) kompiuteriu naudojami pusė (50,3 proc.) visų apklaustų moterų ir vyrų, o tai yra beveik 10 proc. daugiau, lyginant su Lietuvos vidurkiu (40,8 proc.).

Bendras įvairių dažnių naudojusiu darbe kompiuterius moterų kiekis siekia 76,5 proc, vyrų 68,6, visų apklaustųjų - 74,0 proc., o tai ir yra 18,3 procentų daugiau nei Lietuvoje (55,7 proc.) (1-os lentelės priedas). Visų apklaustųjų naudojimosi kompiuteriais dažnis, lyginant su statistikos departamento duomenimis rodė stiprią koreliaciją ($r = 0,999675$).

1 lentelė. Naudojimosi darbe kompiuteriu dažnio priklausomybė nuo lyties.

Eil. Nr.	Dažnis	Lytis				Visi		Visi (2008 m.)*
		Moterys		Vyrai		N	%	
		N	%	N	%			
1.	Kasdien	58	50,4	35	50,0	93	50,3	40,8
2.	Bent kartą per savaitę	21	18,3	7	10,0	28	15,1	11,5
3.	Bent kartą per mėnesį	5	4,3	4	5,7	8	4,9	2,8
4.	Rečiau	4	3,5	2	2,9	6	3,2	0,4
5.	Nesinaudoju	27	23,5	22	31,4	48	26,5	44,3
6.	Visi	115	100	70	100	185	100	100

2008 m. * -statistikos departamento duomenys.

Priedas. Naudojusių kompiuterius darbe kiekis – 74 %; moterų – 76,5 %, vyrų – 68,6 %.
Naudojusių kompiuterius Lietuvoje – 55,7 %. N- atsakiusių skaičius.

Apklaustųjų naudojimosi internetu darbinėje veikloje dažnio analizė parodė, kad kasdien internetu naudojasi 49,6 proc. moterų ir 45,7 proc. vyrų (2-a lentelė). Visi apklaustieji 9,5 proc. daugiau naudojami internetu kasdien nei Lietuvos vidurkis (2-a lentelė).

Bendras naudojusių internetą darbe kiekis - 70,8 proc. o tai 15,1 proc. viršija Lietuvos visurki (55,1 proc.). Visų apklaustųjų naudojimosi kompiuteriais dažnis, lyginant su statistikos departamento duomenimis rodė stiprią koreliaciją ($r = 0,998604$).

2 lentelė. Naudojimosi internetiniu ryšiu darbe dažnio priklausomybė nuo lyties

Eil. Nr.	Dažnis	Lytis				Visi		2008 m.*
		Moterys		Vyrai		N	%	
		N	%	N	%			
1.	Kasdien	57	49,6	32	45,7	89	48,1	40,8
2.	Bent kartą per savaitę	23	18,0	5	7,1	28	15,1	11,5
3.	Bent kartą per mėnesį	5	4,3	2	2,9	7	3,8	2,8
4.	Rečiau	3	2,6	4	5,7	7	3,8	0,4
5.	Nesinaudoju	27	25,5	27	38,6	54	29,2	44,3
6.	Viso	115	100,0	70	100,0	185	100,0	100,0

* -statistikos departamento duomenys.

Priedas. Bendras naudojusių internetą kiekis – 70,8 %, moterų – 74,5 %, vyrų – 61,4 %.
Bendras naudojusių internetą Lietuvoje – 55,7 %. N- atsakiusių skaičius.

1.2. Kompiuterių ir interneto naudojimo darbe priklausomybė nuo amžiaus

Kadangi apklausos duomenų išskirstymas pagal lytį neatskleidžia, kokios amžiaus grupės aktyviausiai naudoja kompiuterius ir internetą darbinėje veikloje ar mokymuisi, pabandėme duomenis analizuoti tirdami atsakymų priklausomybę nuo amžiaus grupių.

Apklausos duomenys šiek tiek nustebino, nes tikėjomės, kad 16-24 m. apklaustieji (kaip ir Lietuvoje) naudojami kompiuteriais intensyviausiai (kasdien). Pasirodo, kad intensyviausiai (kasdien) kompiuteriu naudojami apklaustieji nuo 25 iki 64 metų (62,2 – 45,8 proc.) (3 lentelė).

Daugiau 16-24 amžiaus grupės atstovų kompiuteriu darbe ar mokymo įstaigose naudojami bent kelis kartus per savaitę (58,2 proc.), bet ne kasdien (30,5 proc.). Vyresnių nei 64 m. amžiaus dirbančiųjų buvo mažai, todėl jų atsakymai neįtraukti. Bendras visų apklaustųjų procentas (41,5 proc.) yra labai artimas Lietuvos vidurkiui (40,8 proc.) (3 lentelė).

Tiriant bendrą naudojusią kompiuterius skaičiaus priklausomybę nuo amžiaus, gavome, kad 16-24 m. grupė daugiausia naudojami kompiuteriais (97,2 procentų) (3-os lentelės priedas). 30 procentų visų apklaustųjų daugiau naudojami kompiuteriais darbe (85,5 proc.) nei Lietuvos vidurkis (55,7 proc.). Kitos amžiaus grupės taip pat ženkliai (apie 10-30 proc.) lenkia Lietuvos vidurkį (3-os lentelės priedas). Visų apklaustųjų naudojimosi kompiuteriais dažnis, lyginant su statistikos departamento duomenimis, rodė vidutinę koreliaciją ($r = 0,848315$). Aukščiausia su statistikos departamento duomenimi 25-34 m. grupėje ($r = 0,997994$).

3 lentelė. Naudojimosi kompiuteriu darbe dažnio priklausomybė nuo amžiaus

Eil. Nr.	Dažnis	Amžius (m.)											
		16-24		25-34		35-44		45-54		55-64		Visi	Visi*
		%	%*	%	%*	%	%*	%	%*	%	%*	%	%*
1.	Kasdien	30,5	78,0	62,2	55,6	46,3	40,4	49,1	31,6	45,8	16,8	41,5	40,8
2.	Bent kartą per savaitę	58,2	10,1	13,5	14,1	14,8	18,2	12,7	13,1	20,8	6,9	34,4	11,5
3.	Bent kartą per mėnesį	1,4	2,3	5,4	3,3	5,6	4,2	7,3	3,4	4,2	2,0	3,9	2,8
4.	Rečiau	7,1	0,4	2,7	1,0	9,3	0,8	1,8	0,3	4,2	0,1	5,8	0,4
5.	Nesinaudoju	2,8	9,5	16,2	26	24,1	36,4	29,1	51,6	25	74,2	14,5	44,3
6.	Visi	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

*statistikos departamento duomenys.

Priedas: Bendras naudojusią kompiuterius kiekis – 85,5 %; 16-24 m. – 97,2 %; 25-34 m. – 83,6 %; 35-44 m. – 75,9 %; 45-64 m. – 70,9 %; 55-64 m. – 75 %.

Bendras naudojusią kompiuterius kiekis Lietuvoje – 55,7 %; 16-24 m. – 90,5 %; 25-34 m. – 74 %; 35-44 m. – 63,6 %; 45-64 m. – 48,4 %; 55-64 m. – 25,8 %.

Tiriant naudojimosi darbe internetu dažnio priklausomybę nuo amžiaus (4-a lentelė) gavome, kad intensyviausiai (kasdien) internetu, kaip ir kompiuteriu, naudojami apklaustieji nuo 24 iki 64 metų (59,5 – 37,5 proc.). Visi apklausti internetu darbe naudojami kiek mažiau (36,7 proc.), lyginant su Lietuvos vidurkiu (38,1 proc.).

Duomenys pateikti 4-os lentelės priede rodo, kad bendras naudojusią internetinį ryšį darbe apklaustųjų kiekis (80,4 proc.), yra 27,3 proc daugiau nei Lietuvos vidurkis (53,1 proc.). Nuo 16 iki 64 metų amžiaus apklaustieji 10-30 procentų aktyviau yra naudoję darbe internetinį ryšį nei Lietuvoje (4 lentelės priedas). Daugiausia naudojusią internetą yra 16-24 m. grupėje

(94,7 proc.). Visų apklaustųjų naudojimosi kompiuteriais dažnis, lyginant su statistikos departamento duomenimis rodė vidutinę koreliaciją ($r = 0,8$).

4 lentelė. Naudojimosi internetu darbe dažnio priklausomybė nuo amžiaus.

Eil Nr	Dažnis	Amžius (m.)											
		16-24		25-34		35-44		45-54		55-64		Visi	
		%	%*	%	%*	%	%*	%	%*	%	%*	%	%*
1.	Kadien	25,5	74,9	59,5	53,2	35,2	36,3	50,9	28,3	37,5	15,0	36,7	38,1
2.	Bent kartą per savaitę	58,1	11,5	13,5	13,8	18,5	18,4	10,9	13,3	20,8	6,5*	34,7	11,7
3.	Bent kartą per mėnesį	2,1	2,4	2,7	3,3	7,4	4,0	1,8	3,4	0	1,8	2,9	2,8
4.	Rečiau	8,5	0,1	5,4	0,9	5,6	0,8	1,8	0,4	4,2	0,1	6,1	0,5
5.	Nesinaudoju	5,7	11,1	18,9	28,8	33,3	40,5	34,5	54,6	37,5	76,6	19,6	46,9
6.	Viso	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

* - statistikos departamento duomenys.

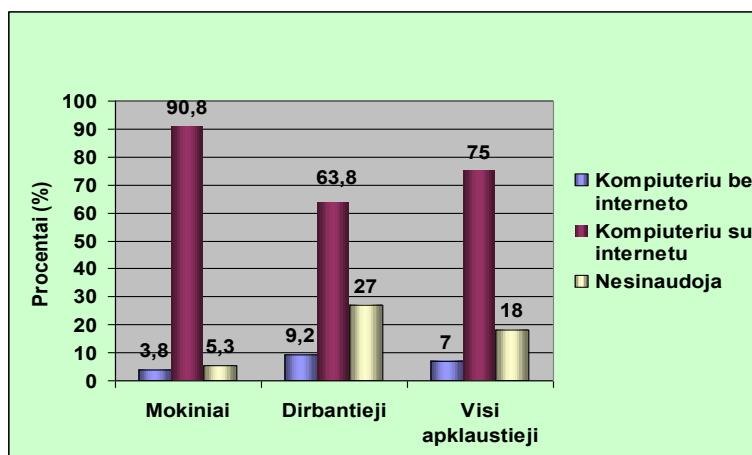
Priedas: Bendras naudojusiu internetą kiekis – 80,4 %; 16-24 m. – 94,7 %; 25-34 m. – 81,1 %; 35-44 m. – 66,7 %; 45-64 m. – 65,5 %; 55-64 m. – 62,5 %.

Bendras naudojusiu internetą kiekis Lietuvoje – 53,1 %; 16-24 m. – 88,9 %; 25-34 m. – 71,2 %; 35-44 m. – 59,5 %; 45-64 m. – 45,4 %; 55-64 m. – 23,4 %.

1.3. Kompiuterių ir interneto naudojimo darbe priklausomybė nuo užimtumo

Nors naudojimosi kompiuteriais ir internetu dažnio priklausomybė nuo amžiaus rodo, kad jaunimas aktyviausiai naudojami informacinėmis technologijomis, norėjome įsitikinti, ar atskirus mokinius ir dirbančiuosius mūsų hipotezė, kad besimokantys aktyviau naudojami kompiuteriais ir internetu nei dirbantieji pasitvirtins. Pensininkų ir nedirbančiųjų duomenys neįtraukti.

Duomenys 3 paveikslėlyje rodo, kad mokiniai 27 procentais aktyviau (90,8 proc.) naudojami kompiuteriais su internetiniu ryšiu mokyklose, lyginant su dirbančiaisiais darbe (63,8 proc.). Šie duomenys leido mums galutinai įsitikinti, kad besimokantys aktyviausiai naudoja kompiuterį ir internetą.

3 pav. Naudojimosi kompiuteriais ir internetu darbe priklausomybė nuo užimtumo.

Jei apklaustųjų naudojimosi kompiuteriais ir internetu dažnio atsakymai parodys tas pačias tendencijas, tuomet galėsime teigti, kad didžiąją 16-24 m. amžiaus grupę sudaro mokiniai ir tik nedidelę dirbantys ar nedirbantys.

Duomenys, pateikti 5 - 6 lentelėse rodo, kad dirbantieji daugiau nei du kartus intensyviau (kasdien) naudojami kompiuteriais ir internetiniu ryšiu (53,0 ir 46,5 proc.) lyginant su mokiniais (26,7 ir 21,4 proc.). Ši dažnio tendencija atsikartoja, lyginant su 3 ir 4-a lentelėmis ir parodo, kad mokyklose 61,1 proc. mokinių naudojami kompiuteriais ir bent kartą per savaitę ir internetu (5 – 6 lentelės).

Bendras naudojusių kompiuterius ir internetinį ryšį mokinių kiekis 20-25 procentais didesnis (96,9 ir 93,9 proc.) nei dirbančiųjų (76,8 ir 67,6 proc.) (5 ir 6 lentelių priedai).

5 lentelė. Naudojimosi kompiuteriu darbe dažnio priklausomybė nuo užimtumo.

Eil. Nr.	Dažnis	Užimtumas (%)					
		Dirbantys		Mokiniai Studentai		Visi	Visi *
1.	Kasdien	53,0	47,1*	26,7	88,1*	42,1	40,8
2.	Bent kartą per savaitę	15,7	14,9*	61,1	9,3*	34,5	11,5
3.	Bent kartą per mėnesį	4,3	3,6*	1,5	1,4*	3,2	2,8
4.	Rečiau	3,8	0,6*	7,6	-*	5,4	0,4
5.	Nesinaudoja	23,2	33,7*	3,1	1,2*	14,9	44,3
6.	Visi	100	100*	100	100*	100	100

* - statistikos departamento duomenys.

Priedas. Bendras naudojusių kompiuterius kiekis - 85,1 %; dirbančiųjų-76,8 %, mokinių- 96,9 %. Bendras naudojusių kompiuterius kiekis Lietuvoje – 55,7 %; dirbančiųjų – 66,3 %, mokinių – 98,8 %. Visų apklaustųjų koreliacija su statistikos departamento duomenimis $r=0,851102$.

6 lentelė. Naudojimosi internetiniu ryšiu darbe dažnio priklausomybė nuo užimtumo

Eil. Nr.	Dažnis	Užimtumas (%)					
		Dirbantys		Mokiniai Studentai		Visi	Visi *
1.	Kasdien	46,5	43,7*	21,4	83,6*	36,1	38,1
2.	Bent kartą per savaitę	14,6	14,9*	61,1	12,6*	33,9	11,7
3.	Bent kartą per mėnesį	3,2	3,5*	2,2	1,4*	2,8	2,8
4.	Rečiau	3,2	0,6*	9,2	-*	5,7	0,4
5.	Nesinaudoju	32,4	37,3*	6,1	2,4*	21,5	46,9
6.	Visi	100	100*	100	100*	100	100

* - statistikos departamento duomenys.

Priedas: Bendras naudojusių internetą kiekis - 78,5 %; dirbančiųjų – 67,6 %, mokinių – 93,9 %. Bendras naudojusių internetą kiekis Lietuvoje – 53,1 %, dirbančiųjų – 62,7 %, mokinių – 97,6 %. Visų apklaustųjų koreliacija su statistikos departamento duomenimis $r=0,804144$.

1.4. Kompiuterių ir interneto naudojimo darbe priklausomybė nuo darbovietės juridinio statuso.

Pirmos hipotezės pilnam įrodymui duomenis analizavome pagal darbovietės juridinį statusą. Kadangi bendruomenėje yra ir valstybinės, ir privačios įstaigos, buvo įdomu pažiūrėti, ar kompiuteriais ir internetiniu ryšiu yra aktyviau naudojamas valstybinėse įstaigose, ar privačiose įmonėse.

Naudojimosi kompiuteriais ir internetu intensyvumo (kasdien) analizė parodė, kad valstybinėse įstaigose vyrai kur kas intensyviau naudoja kompiuterius ir internetą (58,6 ir 55,2 proc.) nei privačiose (atitinkamai 46,3 ir 39,0 proc.) (7 - 8 lentelės). Visi apklaustieji valstybinėse įstaigose 6,1 proc. intensyviau (kasdien) naudojami kompiuteriais ir 3,9 proc. internetu nei privačiose (7-8 lentelės).

Lyginant bendrą naudojusią kompiuterius ir internetą skaičių paaiškėjo, kad dirbantys valstybinėse įstaigose 18,3 proc. daugiau naudojami kompiuteriais ir 21,1 proc. daugiau internetu nei privačiose (7 ir 8 lentelių priedai).

7 lentelė. Naudojimosi darbe kompiuteriu dažnio priklausomybė nuo darbovietės juridinio statuso

Eil. Nr.	Dažnis	Valstybinė						Privati					
		Moterys		Vyrai		Visi		Moterys		Vyrai		Visi	
		N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
1.	Kasdien	45	54,2	17	58,6	62	55,4	17	53,1	19	46,3	36	49,3
2.	Bent kartą per savaitę	18	21,7	4	13,8	22	19,6	4	12,5	3	7,3	7	9,6
3.	Bent kartą per mėnesį	5	6,0	1	3,4	6	5,4	0	0,0	2	4,9	2	2,7
4.	Rečiau	3	3,6	1	3,4	4	3,6	1	3,1	2	4,9	3	4,1
5.	Nesinaudoju	12	14,5	6	20,7	18	16,0	10	31,3	15	36,6	25	34,3
6.	Viso	83	100	29	100	112	100	32	100	41	100	73	100

Priedas: Bendras naudojusią kompiuterius kiekis valstybinėse įstaigose – 84,0 %, moterų – 85,5 %, vyrų – 79,3 %.

Bendras naudojusią kompiuterius kiekis privačiose įmonėse – 65,7 %, moterys – 68,7 %, vyrų – 63,4 %.

8 lentelė. Naudojimosi darbe internetiniu ryšiu dažnio priklausomybė nuo darbovietės juridinio statuso

Eil. Nr.	Dažnis	Valstybinė						Privati					
		Moterys		Vyrai		Visi		Moterys		Vyrai		Visi	
		N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
1.	Kasdien	39	47,0	16	55,2	55	49,1	17	53,1	16	39,0	33	45,2
2.	Bent kartą per savaitę	20	24,1	4	13,8	24	21,4	3	9,4	1	2,4	4	5,4
3.	Bent kartą per mėnesį	5	6,0	1	3,4	6	5,4	0	0,0	1	2,4	1	1,4
4.	Rečiau	2	2,4	1	3,4	3	2,7	1	3,1	3	7,3	4	5,5
5.	Nesinaudoju	17	20,5	7	24,1	24	21,4	11	34,4	20	48,8	31	42,5
6.	Viso	83	100	29	100	112	100	32	100	41	100	73	100

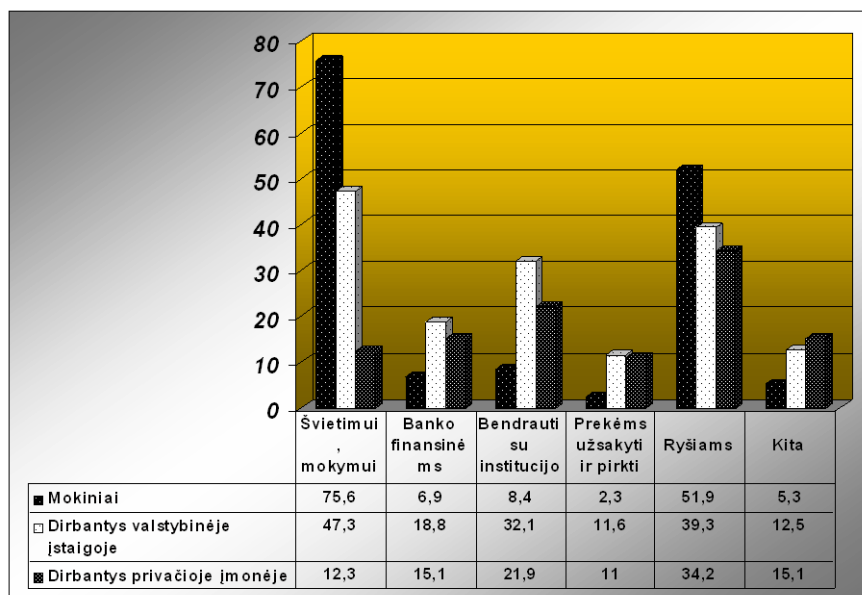
Priedas. Bendras naudojusią internetą kiekis valstybinėse įstaigose - 78,6 % , moterų– 79,5 % , vyrų – 75,9 %.

Bendras naudojusią internetą kiekis privačiose įmonėse – 57,5 % , moterų– 65,6 % , vyrų – 51,2 %.

1.5. Kompiuterių ir interneto naudojimo valstybinėse ir privačiose įstaigose skirtumų priežastys

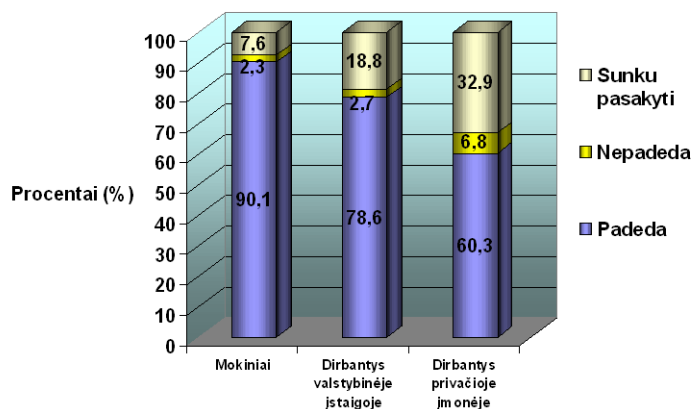
Pateikti duomenys akivaizdžiai įrodė, kad valstybinėse įstaigose dirbantys daugiau naudoja kompiuterius ir internetinį ryšį. Kokios priežastys? Viena iš jų paaikškėjo analizuojant apklausos duomenis.

Duomenys, pateikti 4-ame paveikslėlyje rodo, kad besimokantys ir dirbantys valstybinėse įstaigose daugiausiai internetą naudoja mokymuisi ir švietimui (75,6 ir 47,3 proc.). Mokiniai yra aktyviausi interneto naudotojai mokslo tikslais (75,6 proc). Panašu, kad dirbantys privačiose įstaigose atlieka mažiau kvalifikuotą darbą, reikalaujantį mažiau dėmesio mokymuisi ir švietimui.

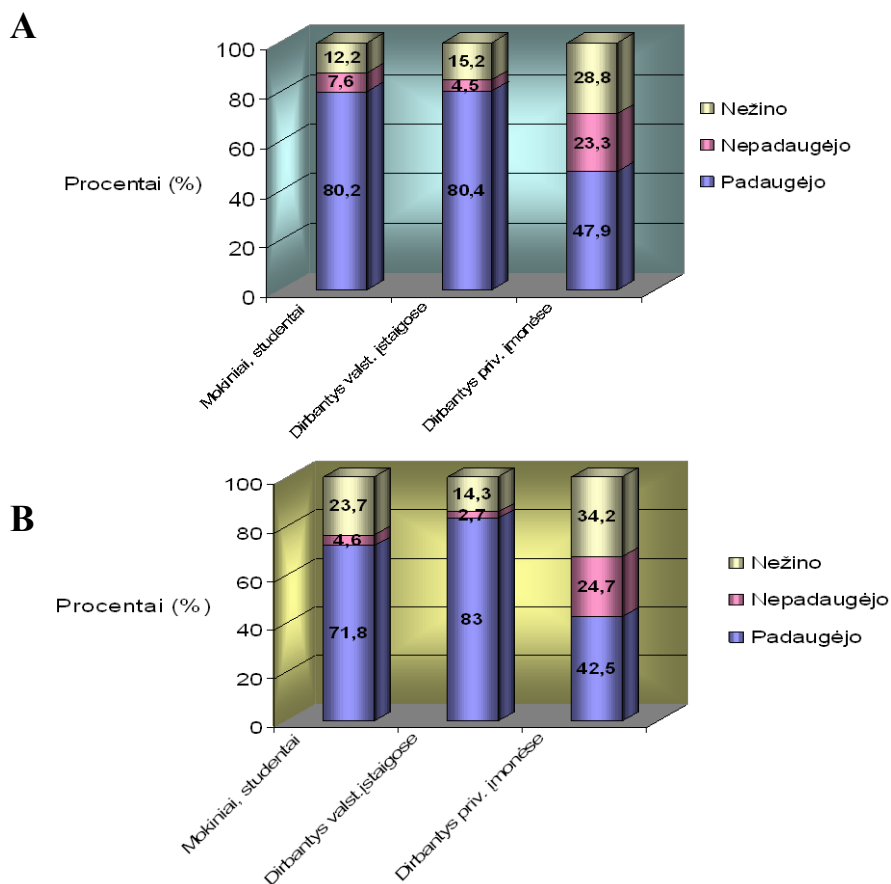
4 pav. Naudojimosi internetu darbe/mokykloje tikslai

Mūsų teiginys, kad privačiose įstaigose dirbantys mažiau naudojami kompiuteriais ir internetu savo darbo vietose patvirtino ir klausimai apie informacinių technologijų naudingumą (5 pav.) ir jų kiekio kitimą per paskutinius trejus metus (6 pav.A, B).

5 pav. Atsakymai į klausimą, “ar internetas padeda jūsų darbinei veiklai” ir jų priklausomybė nuo užimtumo ir juridinio įmonių statuso.

Duomenys, pateikti 5 pav. rodo, kad dirbantys privačiose įmonėse skeptiškiausiai (60,3 proc.) žiūri į kompiuterių ir interneto naudojimą, lyginant su mokiniais (90,1proc.) ir dirbančiais valstybinėse įstaigose (90,1). Panašūs duomenys ir 6-ame paveikslėlyje (A ir B).

6 pav. Žinojimas apie įstaigos kompiuterizavimo kaitą per paskutinius trejus metus.

Duomenys 6-ame paveikslėlyje rodo, kad dirbantys valstybinėse įstaigose net 32 - 40 procentais daugiau nei privačios žino, apie jų įstaigų kompiuterizavimo situaciją (6 pav.A ir B).

Apibendrinant kompiuterių ir interneto naudojimo darbe ir mokykloje tyrimus galima pasakyti, kad 75,0 proc. visų apklaustųjų naudojami internetu (90,8 proc. mokinių ir 63,8 proc. dirbančių). Nors kartą naudojusį darbe kompiuterius bendruomenėje yra 74,0 - 85,5 proc., o internetinį ryšį – 70,8 - 80,4 proc. visų apklaustųjų. 50 procentų visų apklaustų dirbančių ir besimokančių vyrų ir moterų naudojami kompiuteriais ir internetu kasdien. Visi dirbantieji ir besimokantieji 20 - 30 proc. dažniau naudojami kompiuteriais ir internetiniu ryšiu darbe, lyginant su Lietuvos mastu pateiktais duomenimis. Intensyviausiai kasdien kompiuteriais ir internetu naudojami apklaustieji nuo 24 iki 64 metų apklaustieji, t.y dirbantieji. Mokiniai daugiausia yra naudoję kompiuterius (96,9 –97,2 proc.) ir internetinį ryšį (93,9-97,6 proc.) mokymo įstaigoje. Valstybinėse įstaigose dirbantieji 18 - 21 proc. dažniau naudojami kompiuteriais ir internetu darbe, o taip pat 18 proc. yra pozityvesni interneto atžvilgiu ir net 40 procentų daugiau žino apie įmonių kompiuterizavimo situaciją.

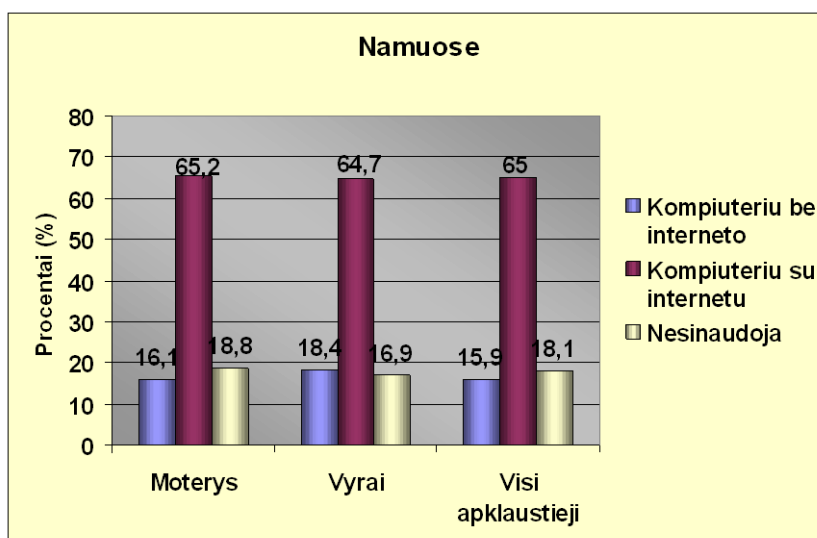
Išvada - pirma hipotezė, kad besimokantys ir dirbantys valstybinėse įstaigose daugiausia naudoja kompiuterius ir internetinį ryšį darbe, pasitvirtino.

2. Kompiuterių ir interneto naudojimas namuose.

2.1. Kompiuterių ir interneto naudojimosi namuose priklausomybė nuo lyties.

Kompiuterių ir interneto naudojimas darbe daugeliu atveju atspindi būtinybę naudotis informacinėmis technologijomis, t.y. žmonės vykdo tai, ko iš jų reikalauja darbovietės keliami uždaviniai, viršininkai ir kt. Naudojimasis kompiuteriais namuose atspindi žmonių laisvanorišką pasirinkimą, ar naudotis kompiuteriais ir internetiniu ryšiu, ar ne. Šioje tyrimo dalyje pabandydysime išsiaiškinti, ar intensyviai ir ar dažnai, kokiais tikslais naudojami ir kodėl Gruzdžių bendruomenės nariai nesinaudoja kompiuteriais ir internetiniu ryšiu namuose. Apklaustųjų imties grupės kaip nurodytos metodinėje dalyje.

Duomenys, pateikti 7-ame paveikslėlyje rodo, kad 65 procentai visų apklaustų naudojami internetiniu ryšiu namuose. Tik 16-18 proc. naudojami kompiuteriu be internetinio ryšio ir tiek pat visai nesinaudoja. Patikimo skirtumo tarp moterų ir vyrų naudojimosi kompiuteriais ir internetiniu ryšiu nepastebėjome (7 pav.):

7 pav. Naudojimas kompiuteriais ir internetiniu ryšiu namuose.

9 - 10 lentelėse pateikti duomenys rodo, kad namuose kasdien kompiuterius su internetu naudoja 50,8 proc., o tik kompiuterius - 58,1 visų apklaustųjų. Vyrai kiek aktyviau naudoja kompiuterius namuose kasdien (61,0 proc.) nei moterys (56,3 proc.).

Bendras naudojusių kompiuterius ir internetą kiekis namuose yra atitinkamai 78,6 ir 79,0 proc. (9 – 10 lentelių priedas) ir tai yra 15 proc. daugiau lyginant su (7 pav.). Tai rodo, kad dalis žmonių retą naudojamą kompiuteriais ir internetu namuose prilygina nesinaudojimui visai. Kadangi bendras naudojusių tiek kompiuterius (78,6 proc.), tiek internetą (79,0 proc.) kiekis yra labai panašus, galima teigti, kad dauguma apklaustųjų vienodai dažnai namuose naudoja abi technologijas (9 - 10 lentelių priedai). Naudojusių kompiuterius ir internetą skaičius 25-26 proc. viršijo Lietuvos vidurkį (9 – 10 lentelių priedai).

Statistikos departamento ir mūsų pateiktų duomenų koreliacija mažėja dėl aktyvesnio bendruomenės narių naudojimosi minėtomis technologijomis (žr. 9-10 lentelių priedus).

9 lentelė. Naudojimosi kompiuteriu namuose dažnio priklausomybė nuo lyties.

Eil. Nr.	Dažnis	Lytis				Visi		2008 m.*
		Moterys		Vyrai		N	%	
		N	%	N	%			
1.	Kasdien	126	56,3	83	61,0	209	58,1	40,8
2.	Bent kartą per savaitę	35	15,6	13	9,6	48	13,3	11,5
3.	Bent kartą per mėnesį	6	2,7	5	3,7	11	3	2,8
4.	Rečiau	9	4,0	6	4,4	15	4,2	0,4
5.	Nesinaudoju	48	21,4	29	21,3	77	21,4	44,3
6.	Visi	224	100	136	100	360	100	100

2008 m.* - statistikos departamento duomenys.

Priedas. Naudojėsi namuose -78,6 %, moterų – 78,6 %, vyrų – 78,7 %.

Lietuvoje – 55,7 %. N- atsakiusių skaičius. Naudojusių kompiuterius koreliacija tarp apklausos ir statistikos departamento duomenų $r = 0,994415605$.

10 lentelė. Naudojimosi internetu namuose dažnio priklausomybė nuo lyties.

Eil. Nr.	Dažnis	Lytis				Visi		2008 m.*
		Moterys		Vyrai		N	%	%*
		N	%	N	%			
1.	Kadien	114	50,9	69	50,7	183	50,8	38,1
2.	Bent kartą per savaitę	40	17,6	11	8,0	51	14,2	11,7
3.	Bent kartą per mėnesį	5	2,2	3	2,2	8	2,2	2,8
4.	Rečiau	15	6,7	26	19,9	41	11,8	0,4
5.	Nesinaudoju	50	22,3	27	19,6	77	21,0	46,9
6.	Visi	224	100	136	100	360	100	100

2008 m.* - statistikos departamento duomenys.

Priedas. Naudojėsi internetu namuose gruodžio mėnuo – 79,0 %, moterų – 77,7 %, vyrų – 77,0 %. Lietuvoje – 53,1. N- atsakiusių skaičius. Naudojusių internetą koreliacija tarp apklausos ir statistikos departamento duomenų $r = 0,966862$.

2.2. Kompiuterių ir interneto naudojimo namuose priklausomybė nuo amžiaus.

Norint įsitikinti, kad tikrai dauguma apklaustųjų naudojami kompiuteriais su internetu namuose, gautus apklausos duomenis buvo įdomu iširti, nagrinėjant atsakymų priklausomybę nuo apklaustųjų amžiaus. Pasirodo, kad namuose, nesant mokyklinio režimo, 16 - 24 metų amžiaus apklaustųjų grupė ypatingai aktyviai kasdien naudojami kompiuteriais (82,1 proc.) ir internetu (70,3 proc.) (11 - 12 lentelės). 58,1 ir 50,7 proc. visų apklaustųjų kasdien naudojami kompiuteriais ir internetu, o tai yra daugiau nei Lietuvos vidurkis (40,8 ir 38,1 proc.).

Bendras naudojusių kompiuterius ir internetą kiekis yra 23,0 ir 26,3 proc. didesnis nei Lietuvos vidurkis (11 - 12 lentelių priedai). Ypatingai stiprus atotrūkis nuo Lietuvos vidurkių stebimas, pradedant 25-34 metų amžiaus grupe (11-12 lentelių priedai). Mažėjanti koreliacija tarp mūsų ir statistikos departamento pateiktų duomenų yra dėl aktyvesnio bendruomenės narių naudojimosi kompiuteriais ir internetu (žr. 11 ir 12 lentelių priedus).

11 lentelė. Naudojimo kompiuteriu namuose dažnio priklausomybė nuo amžiaus

Eil. Nr.	Dažnis	Amžiaus grupės (m.)												Visi	Visi *		
		16-24		25-34		35-44		45-54		55-64		64-74				Virš 74	
		%	%*	%	%*	%	%*	%	%*	%	%*	%	%*			%	%*
1.	Kadien	82,1	78,0	60,5	55,6*	52,7	40,4*	38,8	31,6*	33,3	16,8*	11,1	3,3*	8,3	-	58,1	40,8
2.	Bent kartą per savaitę	7,5	10,1	16,3	14,1	23,6	18,2	24,1	13,1	9,1	6,9	5,6	2,1	0	-	13,3	11,5
3.	Bent kartą per mėnesį	0	2,3	7,0	3,3	1,8	4,2	9,3	3,4	3,0	2,0	0	1,1	8,3	-	3,1	2,8

4.	Rečiau	2,1	0,4	2,2	1,0	3,6	0,8	7,4	0,3	6,1	0,1	16,7	0,1	0	-	4,2	0,4
5	Nesinaud oju	8,3	9,5	14,0	26	18,3	36,4	20,4	51,6	48,5	74,2	66,6	93,4	83,4	-	21,3	44,3
6.	Viso	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100		100	100

* - statistikos departamento duomenys.

Priedas. Naudojusių kompiuterius gruzdiečių – 78,7 %; 16-24 m. - 91,7 %; 25-34 m. - 86%; 35-44 m. - 81,7 %; 45-64 m. - 79,6 %; 55-64 m.- 51,5 %; 64-74 m.-33,4 %; > 74 m.-16,6 %.

Naudojusių kompiuteriu Lietuvoje - 55,7 %; 16-24 m. - 90,5 %; 25-34 m. - 74,0 %; 35-44 m. - 63,6 %; 45-64 m. - 48,4 %; 55-64 m.- 25,8 %; 64-74 m. - 6,6 %; virš 74 m. - nepateikta.

Naudojusių kompiuterius koreliacija tarp apklausos ir statistikos departamento duomenų $r = 0,99446465$.

12 lentelė. Naudojimosi internetu namuose dažnio priklausomybė nuo amžiaus

Ei l Nr	Dažnis	Amžiaus grupės (m.)														Visi	Visi *
		16-24		25-34		35-44		45-54		55-64		64-74		Virš 74			
		%	%*	%	%*	%	%*	%	%*	%	%*	%	%*	%	%*		
1.	Kadien	70,3	74,9	46,5	53,2	52,7	36,3	35,2	28,3	27,3	15,0	11,1	2,9	16,7	-	50,7	38,1
2.	Bent kartą per savaitę	9,7	11,5	14,0	13,8	18,2	18,4	27,8	13,3	15,2	6,5	0	1,8	0	-	14	11,7
3.	Bent kartą per mėnesį	0,7	2,4	7,0	3,3	0	4,0	7,4	3,4	0	1,8	5,6	0,8	0	-	2,5	2,8
4.	Rečiau	6,2	0,1	20,9	0,9	16,4	0,8	16,6	0,4	12,0	0,1	22,2	0,1	0	-	12,2	0,5
5	Nesinaud oju	13,1	11,1	11,6	28,8	12,7	40,5	13	54,6	45,5	76,6	61,1	94,4	83,3	-	20,6	46,9
6.	Viso	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100		100	100

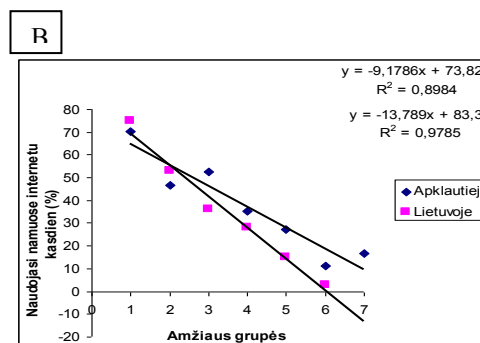
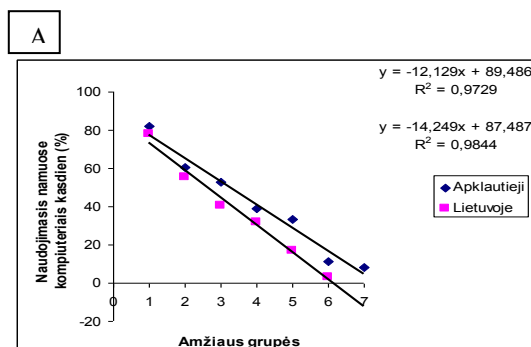
* - statistikos departamento duomenys.

Priedas. Naudojusių internetą gruzdiečių – 79,4 %; 16-24 m. - 86,9 %; 25-34 m. - 88,4 %; 35-44 m. - 87,3 %; 45-64 m. - 87 %; 55-64 m.- 54,5 %; 64-74 m. - 38,9 %; > 74 m. - 16,7 %.

Naudojusių internetą Lietuvoje - 53,1 %; 16-24 m. - 88,9 %; 25-34 m. - 71,2 %; 35-44 m. - 59,5 %; 45-64 m. - 45,4 %; 55-64 m.- 23,4 %; 64-74 m. - 5,6 %; virš 74 m. - nepateikta.

Naudojusių internetą koreliacija tarp apklausos ir statistikos departamento duomenų $r = 0,962752$.

Atlikta statistinė naudojimosi kompiuteriais ir internetu namuose analizė parodė, kad yra tiesinė atvirkštinė priklausomybė tarp naudojimosi kompiuteriais, internetu ir amžiaus namuose. Determinacijos koeficientas R rodo, kad 97,3 procentais naudojimas kompiuteriais ir 89,8 internetu namuose sumažėjimas yra sąlygojamas amžiaus didėjimo (8 pav.).

8 pav. Priklausomybės tarp amžiaus ir naudojimosi kompiuteriu (A) ir internetu (B) kasdien statistinė analizė. Koreliacijos koeficientas tarp mūsų ir statistikos

2.3. Kompiuterių ir interneto naudojimo namuose priklausomybė nuo užimtumo

Kitas mūsų uždavinys buvo ištirti naudojimosi kompiuteriais ir internetu namuose priklausomybę nuo apklaustųjų užimtumo (13-14 lentelės). Duomenys 13-oje ir 14-oje lentelėse rodo, kad mokiniai intensyviausiai (kasdien) naudojami kompiuteriu ir internetu (80,9 ir 75,5 proc.), nedirbantys (66,7 ir 50,0 proc) bei dirbantys (49,2 ir 48,6 proc.). Mažiausiai kasdien technologijomis namuose naudojami pensininkai, tačiau bendras naudojusių kompiuterius ir internetą namuose pensininkų kiekis yra 20-30 proc. didesnis nei pateikti duomenys Lietuvos mastu su stipria atvirštine koreliacija (žr. 13 - 14 lentelių priedus). Mokinių, naudojusių kompiuterius ir internetą kiekis yra 7-8 proc. mažesnis nei Lietuvoje (13-14 lentelių priedai).

13 lentelė. Naudojimosi kompiuteriais namuose dažnio priklausomybė nuo užimtumo

Eil. Nr.	Dažnis	Užimtumas								Visi	
		Dirbantys		Mokiniai studentai		Pensininkai		Kiti		Visi	Visi *
		%	% *	%	% *	%	% *	%	% *	%	% *
1.	Kasdien	49,2	47,1	80,9	88,1	6,3	2,5	66,4	19,1	57,5	40,8
2.	Bent kartą per savaitę	19,5	14,9	8,4	9,3	3,1	2,2	8,6	9,3	13,6	11,5
3.	Bent kartą per mėnesį	3,8	3,6	0	1,4	0	1,0	16,7	2,8	2,5	2,8
4.	Rečiau	4,3	0,6	2,3	-	25,0	0,0	0	0,5	5,3	0,4
5.	Nesinaudoja	23,2	33,7	8,4	1,2	65,6	94,2	8,3	68,4	21,1	44,3
6.	Visi	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

* - statistikos departamento duomenys.

Priedas. Naudojėsi kompiuteriais gruzdiečiai: dirbantys – 76,8 %, mokiniai – 91,6 %; pensininkai – 34,4 %, kiti – 91,7%, visi – 78,9 %.

Naudojėsi kompiuteriais Lietuvoje: dirbantys – 66,3 %, mokiniai – 98,8 %, pensininkai – 5,8 %, kiti – 31,6 %, visi – 55,7.

Naudojusių kompiuterius koreliacija su statistikos departamento pateiktais duomenimis: dirbantys $r=0,976789$; mokiniai $r=0,908153$, pensininkai $r=(-0,68259)$, kiti (nedirbantys) $r=0,896208$, visi $r=0,992474$.

14 lentelė. Naudojimosi internetu namuose dažnio priklausomybė nuo užimtumo

Eil. Nr.	Dažnis	Užimtumas								Visi	
		Dirbantys		Mokiniai, studentai		Pensininkai		Kiti		Visi	Visi *
		%	%*	%	%*	%	%*	%	%*	%	%*
1.	Kasdien	48,6	43,7	75,5	83,6	6,3	2,1	50,0	18,2	54,7	38,1
2.	Bent kartą per savaitę	19,5	14,9	9,2	12,6	3,1	2,1	16,8	8,4	14,2	11,7
3.	Bent kartą per mėnesį	2,7	3,5	0,8	1,4	0	0,8	16,7	3,0	2,2	2,8

4.	Rečiau	11,9	0,6	2,3	-	25,0	0,0	0,0	0,5	9,2	0,4
5.	Nesinaudoju	17,3	37,3	12,2	2,4	65,6	95,0	16,7	69,8	19,7	46,9
6.	Visi	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

* - statistikos departamento duomenys.

Priedas. Naudojęsi internetu gruzdiečiai: dirbantys – 82,7 %, mokiniai – 87,8 %; pensininkai – 34,4 %, kiti – 83,3, visi – 80,3%

Naudojęsi internetu Lietuvoje: dirbantys – 62,7 %, mokiniai – 97,6 %, pensininkai – 5 %, kiti – 31,2 %, visi – 53,1.

Naudojusių internetą koreliacija su statistikos departamento pateiktais duomenimis: dirbantys $r=0,968662$; mokiniai $r=0,999732$, pensininkai $r=(-0,66734)$, kiti (nedirbantys) $r=0,958805$; visi- $r=0,9784$.

2.4. Kompiuterių ir interneto naudojimo tikslai ir nesinaudojimo priežastys

Kitas įdomus klausimas, kurį bandėme išsiaiškinti tai interneto naudojimo namuose ar kitur, bet ne darbe tikslus. Duomenys, pateikti 15 lentelėje rodo, kad daugiausia apklaustųjų internetą naudoja ryšiams (60,83 proc.), laivalaikio praleidimui (47,22 proc.) ir domėjimuisi naujienomis (42,22 proc). Vyrai daugiau internetą naudoja laisvalaikio praleidimui (55,9 proc.) nei moterys (42,0 proc.) ir mažiau domėjimuisi naujienomis ir spauda (33,8 proc.) nei moterys (47,3 proc.). Interneto naudojimosi tikslų koreliacija su statistiko departamento duomenimis $r=0,86253$. Apklaustųjų naudojimosi tikslai rodė panašias tendencijas koreliuojant juos su amžiumi, užimtumu, išsilavinimu (duomenys, nepateikti).

15 lentelė. Interneto naudojimo tikslai namuose ar kitur, bet ne darbe.

Eil. Nr.	Tikslai	Moterys		Vyrai		Visi		2008 m.*
		N	%	N	%	N	%	
1.	Ryšiams	143	63,8	76	55,9	219	60,83	45,7
2.	Tvarkyti darbinus reikalus	53	23,7	25	18,4	78	21,67	-
3.	Informacijai apie prekes ir paslaugas gauti	41	18,3	32	23,5	73	20,28	36,9
4.	Internetinei prekybai	5	2,2	6	4,4	11	3,06	5,2
5.	Paslaugoms, susijusioms su kelionėmis, apgyvendinimu ir kt, gauti	33	14,7	15	11,0	48	13,33	15,4
6.	Klaudytis radijo, žiūrėti TV programas	48	21,4	41	30,1	89	24,72	19,0
7.	Žaisti, siųsti žaisimus, vaizdo ar muzikos įrašus	94	42,0	76	55,9	170	47,22	33,4
8.	Skaityti Delfi ir kitus naujienų puslapius, siųsti laikraščius, žurnalus	106	47,3	46	33,8	152	42,22	43,4
9.	Darbo paieškos, prašymams dėl darbo siųsti	27	12,1	17	12,5	44	12,22	10,4
10.	Informacijai, susijusiai su sveikatos priežiūra gauti	34	15,2	14	10,3	48	13,33	21,4
11.	Informacijai iš valstybės institucijų, viešųjų paslaugų įstaigų tinklalapių gauti	32	14,3	14	10,3	46	12,78	18,2

12.	Internetinės bankininkystės paslaugoms	57	25,4	27	19,9	84	23,33	27,2
13.	Siųstis iš kitur oficialius blankus, pildyti ir siųsti jau užpildytus blankus	16	7,1	9	6,6	25	6,94	13,2-13,3
14.	Kita (nurodyti)	9	4,0	3	2,2	12	3,33	-

2008 m. * - statistikos departamento duomenys. Koreliacija tarp vyrų ir moterų atsakymų $r=0,919328$. Koreliacija su statistiko departamento duomenimis $r=0,86253$.

Kadangi apie 18 – 20 proc. visų apklaustųjų nesinaudojo namuose nei kompiuteriu, nei internetu, buvo įdomu sužinoti, priežastis. Kaip parodė apklausos duomenys, pateikti 16-17 lentelėse daugiausia visų apklaustųjų nurodė poreikio nebuvimą: 11,4 proc. kompiuterių ir 8,6 proc. internetinio ryšio naudojimui. Skeptiškiausi ir nematantys poreikio namuose naudoti kompiuterius ir internetą (14,7 ir 13,2 proc.) išlieka vyrai (16-17 lenetelės). Antroje vietoje nesinaudojimo kompiuteriais ir internetu priežastis buvo įrangos ir ryšio brangumas (9,2 proc visų apklaustųjų). Nesinaudojimo internetu priežastys koreliavo su priežastimis, paminėtomis statistikos departamento duomenyse, $r=0,948919$.

16 lentelė. Nesinaudojimo kompiuteriu namuose priežastys

Eil. Nr.	Priežastys	Moterys		Vyrai		Visi	
		Suma	%	Suma	%	Suma	%
1.	Nėra poreikio	21	9,4	20	14,7	41	11,4
2.	Namuose nebūtinai	2	0,9	2	1,5	4	1,1
3.	Brangi įranga	22	9,8	11	8,1	33	9,2
4.	Neturiu reikiamų žinių	4	1,8	9	6,6	13	3,6
5.	Dėl fizinės negalios	1	0,4	0	0,0	1	0,3
6.	Naudojuosi kitur	5	2,2	11	8,1	16	4,4
7.	Kita	0	0,0	0	0,0	0	0

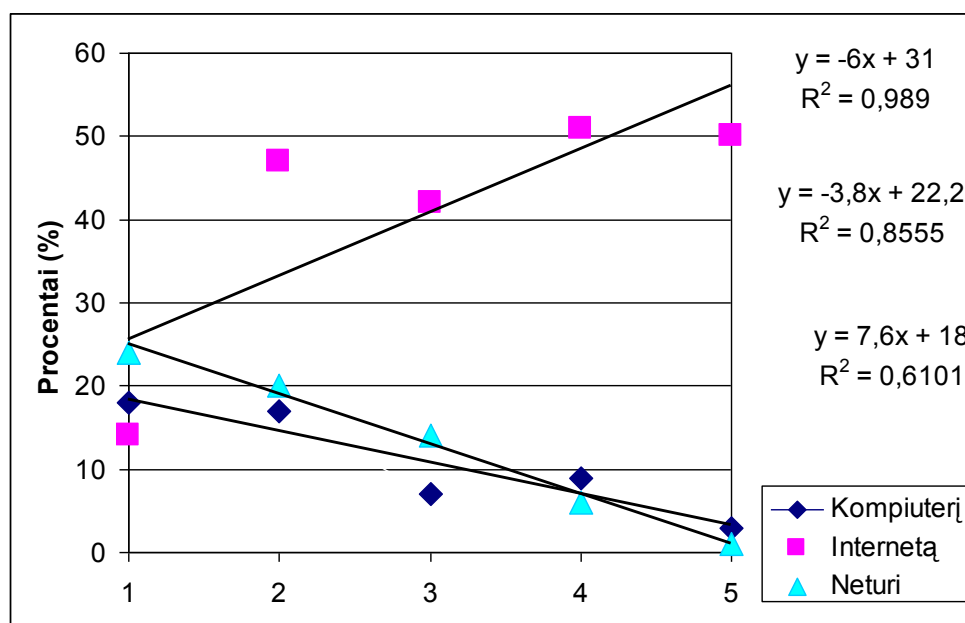
Koreliacija tarp vyrų ir moterų atsakymų – $r=0,814676$.

17 lentelė. Nesinaudojimo internetu namuose priežastys

Eil. Nr.	Priežastys	Moterys		Vyrai		Visi		Kaime*
		Suma	%	Suma	%	Suma	%	
1.	Nėra poreikio	13	5,8	18	13,2	31	8,6	68,7
2.	Namuose nebūtinai	4	1,8	6	4,4	10	2,8	6,6
3.	Brangi įranga	5	2,2	8	5,9	13	3,6	19,2
4.	Brangus ryšys	1	0,4	10	7,4	11	3,1	14,4
5.	Naudojuosi kitur	0	0,0	3	2,2	3	0,8	6,6
6.	Neturiu reikiamų žinių	1	0,4	8	5,9	9	2,5	7,8
7.	Žalingas turinys	0	0	0	0,0	0	0,0	0,6
8.	Dėl privatumo	0	0	1	0,7	1	0,3	0,1
9.	Dėl fizinės negalios	0	0	1	0,7	1	0,3	1,9
10.	Dėl fizinės negalios	0	0	0	0	0	0,0	3,7

* - statistikos departamento duomenys. Koreliacija tarp vyrų ir moterų atsakymų $r=0,852468$. Visų atsakymai stipriai koreliuoja su statistikos departamento duomenimis, $r=0,948919$.

Atlikta statistinė pajamų, kompiuterio su internetu, kompiuterio be interneto ir technologijų neturėjimo koreliacija parodė, kad, apart žmonių nurodytų priežasčių, pajamos yra viena iš svarių ir objektyvių priežasčių, t.y. determinacijos koeficientas rodo, kad labiausiai (98,9 proc.) pajamos apsprendžia kompiuterinių technologijų neturėjimą, 85,5 procentais – interneto neturėjimą. Pajamų dydis 61,0 procentu teigiamai įtakoja interneto turėtojų. Žymiausias šuolis stebimas tarp pajamų iki 800Lt ir virš 801 Lt (9 pav.)

9 pav. Pajamų dydžio ir informacinių technologijų turėjimo koreliacinė analizė. 1 - iki 800Lt, 2 - nuo 800 iki 1200 Lt; 3 - nuo 1201 iki 2000 Lt; 4 – nuo 2001 iki 3000 Lt; 5 – virš 3000 Lt.

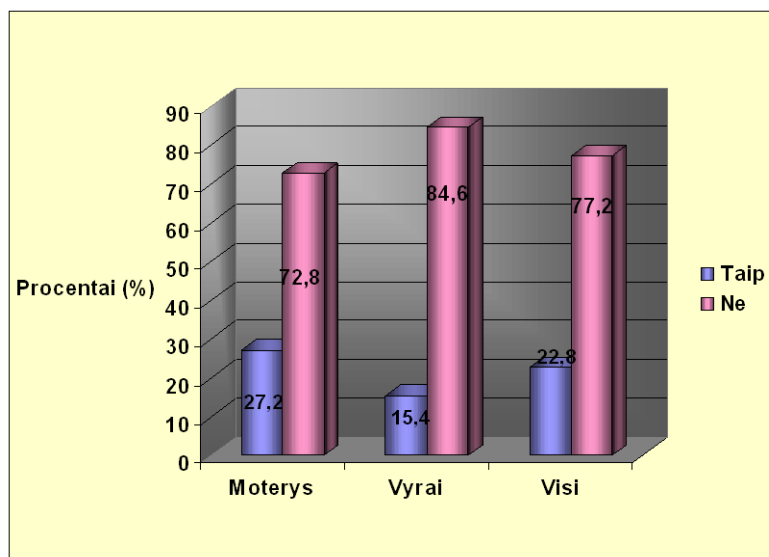
Apibendrinimas. 65 proc. visų apklaustųjų naudojami kompiuteriais ir internetu namuose. Bendruomenėje yra 78,6 proc. nors kartą naudojusiu kompiuterius ir 79 proc. naudojusiu internetą, o tai yra apie 25 proc. daugiau nei bendras šalies vidurkis. Aktyviausiai namuose naudojami kompiuteriais ir internetu 16-24 m. apklaustieji. Besimokantys > nedirbantys > dirbantys > pensininkai dažniausiai naudoja kompiuterius ir internetą namuose. Nors pensininkai atsilieka nuo kitų bendruomenės narių kompiuterių naudojime, tačiau ženkliai lenkia Lietuvos pensininkų vidurkį. Daugiausia apklaustųjų internetą naudoja ryšiams, laisvalaikiui ir naujienoms. Pagrindinės nesinaudojimo kompiuterinėmis technologijomis namuose priežastys – poreikio nebuvimas, bragi įranga bei ryšys ir pajamų dydis.

Išvada – antra hipotezė, kad namuose dauguma bendruomenės narių naudoja kompiuterius ir internetinį ryšį pasitvirtino.

3. Kompiuterių ir interneto naudojimas bibliotekose.

3.1. Kompiuterių ir interneto naudojimosi bibliotekose priklausomybė nuo lyties.

Šios apklausos dalies atsakymai labai mus nustebino. Duomenys, pateikti 10 pav. rodo, kad tik 27 proc. moterų ir 15,4 proc. vyrų ir 77,2 proc. visų apklaustųjų naudojami bibliotekoje esančiais kompiuteriais. Vyrų beveik dvigubai mažiau naudojami viešos prieigos kompiuteriais nei moterys (10 pav).

10 pav. Naudojimas viešos prieigos kompiuteriais bibliotekoje.

Nors ir nedidelė dalis naudojami viešos prieigos kompiuteriais buvo įdomu iširti, kokių dažnių žmonės jais naudojami. Daugiausia gruzdiečių vieša internetinė prieiga naudojami bent kartą per savaitę (10,3 proc). Apklaustųjų atsakymai apie naudojimosi internetu dažni buvo lyginami su projekto "Bibliotekų pažangai" duomenimis ir parodė, kad tik vyrų atsakymai silpnai koreliavo su projekto duomenimis ($r = 0,439907$). Koreliacija tarp bendro gruzdiečių, naudojusiu viešos prieigos kompiuterius kiekio ir projekto duomenų yra silpnai neigiama ($r = -0,04724$). Koreliacija tarp moterų naudojusiu kompiuterius bibliotekoje ir projekto duomenų laikoma artima nuliui ($r = -0,22631$). Bendras nesinaudojusiu procentas išliko aukštas (18 lentelė).

18 lentelė. Naudojimosi bibliotekoje internetu dažnis.

Ei l. N r.	Dažnis	Lytis						Visi		Visi*
		Moterys			Vyrų			Suma	%	%
		Suma	%	%*	Suma	%	%*			

1.	Kadien	6	2,7	42,2	4	2,9	39,2	10	2,8	40,7
2.	Bent kartą per savaitę	29	12,9	34,5	8	5,9	40,1	37	10,3	37,1
3.	Bent kartą per mėnesį	16	7,1	11,6	4	2,9	10,1	20	5,6	10,9
4.	Rečiau	20	8,9	4,6	5	3,7	5,6	25	6,9	5,2
5.	Nesinaudoju	153	68,3	7,1	115	84,6	5,0	268	74,4	6,0
6.	Visi	224	100	100	136	100	100	360	100	100

2008 m. * -projekto "Bibliotekų pažangai" duomenys.

Priedas. Naudojusių internetą bibliotekoje guzdiečių – 25,6 %; moterų – 31,7 %, vyrų – 15,4 %.

Naudojusių internetą bibliotekose Lietuvoje – 94,0 %, moterų – 92,9%, vyrų – 95 %.

Koreliacija su projekto duomenimis: vyrai $r = 0,439907$, moterys $r = -0,22631$, visi $r = -0,04724$.

3.2. Kompiuterių ir interneto naudojimosi bibliotekose priklausomybė nuo užimtumo.

Šioje dalyje pabandėme išsiaiškinti, kokios užimtumo grupės yra pačios neaktyviausios iš didelio nesinaudojančių kompiuteriais bibliotekose apklaustųjų skaičiaus. Duomenys 19 lentelėje rodo, kad 2,5 kartų daugiau mokinių ir studentų naudojami kompiuteriais bibliotekoje nei pensininkai ir 3 kartus - nei dirbantieji. Bendras visų apklaustųjų kiekis, rodo stiprią atvirkštinę koreliaciją ($r = -1$), lyginant su projekto "Bibliotekų pažangai" duomenimis (19 lentelė). Mokinių didesnis susidomėjimas viešos prieigos kompiuteriais gali būti didesnis todėl, kad biblioteka yra kitoje kelio pusėje nei gimnazija, t.y. mokiniams patogiau per laisvas pamokas ar pertraukas pasinaudoti bibliotekoje esančiais kompiuteriais. Aktyviausius viešos prieigos kompiuterių naudotojus galima išdėstyti taip: mokiniai > pensininkai > dirbantys > kiti (nedirbantys).

19 lentelė. Naudojimosi bibliotekoje vieša internetine prieiga priklausomybė nuo apklaustųjų užimtumo.

Eil. Nr.		Užimtumas											Visi			
		Dirbantys (%)			Mokiniai, studentai (%)			Pensininkai (%)			Kiti (%)			Visi apklaustieji (%)		Visi *
		N	%	%*	N	%	%*	N	%	%*	N	%	%*	N	%	%*
1.	Naudojasi	25	13,5	79,2	52	39,7	88,4	5	15,6	66,7	0	0	78,1	5	15,6	78,5
2.	Nesinauduoja	160	86,5	20,6	79	60,3	11,6	27	84,4	33,3	12	100	21,9	27	84,4	21,5
3.	Visi	185	100	100	131	100	100	32	100	100	12	100	100	32	100	100

*duomenys iš projekto "Bibliotekų pažangai".

Visų apklaustųjų koreliacijos su projekto duomenimis koeficientas $r = -1$.

Nors dirbančiųjų ir pensininkų, nesinaudojusių bibliotekoje esančiais kompiuteriais kiekis buvo labai panašus (86,5 ir 84,4 proc.), norėjome išsiaiškinti, kuri iš šių grupių yra pasyviausias viešos prieigos kompiuterių naudotojas. Duomenys, pateikti 20 lentelėje parodė, kad 9,4 proc. pensininkų naudojami kompiuteriais bibliotekoje bent kartą per savaitę, o 6,5 proc. dirbančiųjų naudojami kompiuteriais bibliotekoje rečiau nei kartą per mėnesį. Bendras nesinaudojusių

kompiuteriais bibliotekoje procentas išliko toks pat didelis (20 lentelė). Galime daryti išvadą, kad dirbantys yra neaktyviausi viešos prieigos kompiuterių bibliotekoje naudotojai.

20 lentelė. Naudojimosi internetine prieiga bibliotekoje dažnio priklausomybė nuo užimtumo

Eil. Nr.		Užimtumas												Visi		
		Dirbantys (%)			Mokiniai, studentai (%)			Pensininkai (%)			Kiti (%)			Visi apklaustieji (%)		Visi *
		N	%	%*	N	%	%*	N	%	%*	N	%	%*	N	%	%*
1.	Kadien	6	3,2	49,9	4	3,1	49,2	0	0	31,8	0	0	26,3	10	2,8	40,7
2.	Bent kartą per savaitę	9	4,9	34,4	25	19,1	44,1	3	9,4	31,2	0	0	41,4	37	10,3	37,1
3.	Bent kartą per mėnesį	9	4,9	9,6	10	7,6	5,8	1	3,1	14,9	0	0	13,3	20	5,6	10,9
4.	Rečiau	12	6,5	4,7	22	16,8	0,0	1	3,1		0	0	5,8	35	9,7	5,2
5.	Nesinaudoju	159	85,9	1,4	70	47,3	4,8	27	84,4	22,2	12	100	13,1	268	74,4	6,0
6.	Viso	185	100	100	131	100	100	32	100	100	12	100	100	360	100	100

*- projekto "Bibliotekų pažangai" duomenys.

Priedas. N – skaitinė išraiška. Visų apklaustųjų koreliacijos su projekto duomenimis koef. $r = -1$. Naudojęsi internetu gruzdiečiai – 30 %, dirbantys – 17,8%, mokiniai - 52,7 %, pensininkai 18,8%, kiti (nedirbantys) – 0 %. Naudojęsi internetu Lietuvoje – 90,2 %, dirbantys – 93,2 %, mokiniai – 95,2 %, pensininkai – 77,8 %, kiti (nedirbantys) – 86,3 %.

3.3 Susidomėjimo vieša internetine prieiga bibliotekose priklausomybės nuo lyties ir užimtumo analizė.

Kadangi dauguma (74,4 proc.) apklaustųjų nesinaudoja viešos prieigos kompiuteriais, esančiais bibliotekose, bandėme išanalizuoti vieną iš priežasčių – susidomėjimo ir pirmą kartą apsilankymo bibliotekoje kitimą per paskutinius trejus metus. Duomenys 21-oje lentelėje rodo, kad moterų susidomėjimas/naudojimas viešos prieigos kompiuteriais buvo didžiausias 2007 m., o vyrų - svyruojantis (2006 m., ir 2008 m). Pirmą kartą išbandžiusių viešos prieigos kompiuterius bibliotekoje 2008 m. buvo 2 kartus mažiau (moterų 3 kartus) nei 2007 m. Tai gali būti siejama tiek su papildomų kompiuterių atsiradimu, tiek ir su kompiuterinių kursų organizavimu tuo pačiu metu, po kurių, visi lankiusieji, norėjo išbandyti savo jėgas savarankiškai. Koreliacija su "Bibliotekų pažangai" rezultatais pastebėta tik tiriant paskutinių dviejų metų duomenis (21 lentelė).

21 lentelė. Pasinaudoję pirmą kartą bibliotekoje internetiniu ryšiu.

Eil. Nr.	Dažnis	Lytis						Visi apklaustieji		2008 m.*
		Moterys			Vyrai					
		N	%	%*	N	%	%*	N	%	%

1.	2008 m.	19	8,5	17,1	9	6,6	16,2	28	7,8	16,7
2.	Pernai (2007 m.)	49	21,9	26,7	6	4,4	33,2	55	15,3	29,8
3.	2006 m. ar anksčiau	16	7,1	47,4	9	6,6	39,7	25	6,9	43,8
4.	Nesinaudoja	140	62,5	8,8	112	82,4	10,8	252	70,0	9,8
3.	Visi	224	100	100	136	100	100	360	100	100

* duomenys iš projekto "Bibliotekų pažangai"

Priedas. Visi bendruomenėje naudoję viešos prieigos kompiuterius – 30 %, moterų – 37,5%, vyrų – 17,6 %. Lietuvoje - 90,2 %, moterų – 91,2 %, vyrų – 89,2 %. N – skaitinė atsakusių išraiška. Pakutinių dviejų koreliacija tarp su projekto duomenimis: moterų $r = 1$, visi $r = 1$.

Susidomėjimo/naudojimosi viešos prieigos kompiuteriais duomenis išanalizavus pagal priklausomybę nuo užimtumo paaiškėjo, kad tokia pat ryškus susidomėjimo 2007 m. tendencija išlieka dirbančiųjų ir mokinių tarpe (22 lentelė). Kadangi dirbantieji ir mokiniai nebuvo pavyzdgingiausi bendruomenėje organizuotų kompiuterinio raštingumo kursų lankytojai (žr. 25 ir 26 lenteles), todėl darome išvadą, kad pagrindinė susidomėjimo 2007 m. priežastis yra naujų kompiuterių su internetiniu ryšiu atsiradimas. Išvada sutampa su bendruomenės bibliotekos pateiktais duomenimis (žr. Gruzdžių bendruomenės istoriją).

22 lentelė. Pirmą kartą pasinaudojusią bibliotekoje viešos prieigos kompiuteriais priklausomybė nuo užimtumo.

Eil. Nr.		Užimtumas												Visi		
		Dirbantys			Mokiniai, studentai			Pensininkai			Kiti			Visi apklaustieji	Visi *	
		N	%	%*	N	%	%*	N	%	%*	N	%	%*	N	%	%*
1.	2008 m.	8	4,3	14,2	18	13,7	13,6	2	6,3	31,8	0	0	19,5	28	7,8	16,7
2.	Pernai (2007 m.)	15	8,1	30,0	38	29,0	27,2	2	6,3	31,2	0	0	30,1	55	15,3	29,8
3.	2006 m. ar anksčiau	10	5,4	49,1	13	9,9	54,4	2	6,3	14,9	0	0	36,7	25	6,9	43,8
4.	Nesinaudoja	152	82,2	6,8	62	47,3	4,8	26	81,3	22,2	12	100	13,7	252	70,0	9,8
3.	Visi	185	100	100	131	100	100	32	100	100	12	100	100	360	100	100

* - projekto "Bibliotekų pažangai" duomenys. N – skaitinė išraiška.

Priedas. Naudojęsi internetu gruodiečiai – 30 %, dirbantys – 17,8%, mokiniai - 52,7 %, pensininkai – 18,8%, kiti (nedirbantys) – 0 %.

Lietuvoje – 90,2 %, dirbantys – 93,2 %, mokiniai – 95,2 %, pensininkai – 77,8 %, kiti (nedirbantys) – 86,3 %. Paskutinių dviejų metų duomenų koreliacija, išskyrus pensininkus ir kitus (nedirbančius), su projekto duomenimis: $r = 1$.

3.4. Nesinaudojimo vieša internetine prieiga bibliotekose priežastys ir požiūris.

Neigiami apklaustųjų atsakymai vertė ieškoti paaiškinimų ir atsakymų, kodėl bendruomenės nariai abejingai žiūri į viešos prieigos kompiuterius, esančius bibliotekoje.

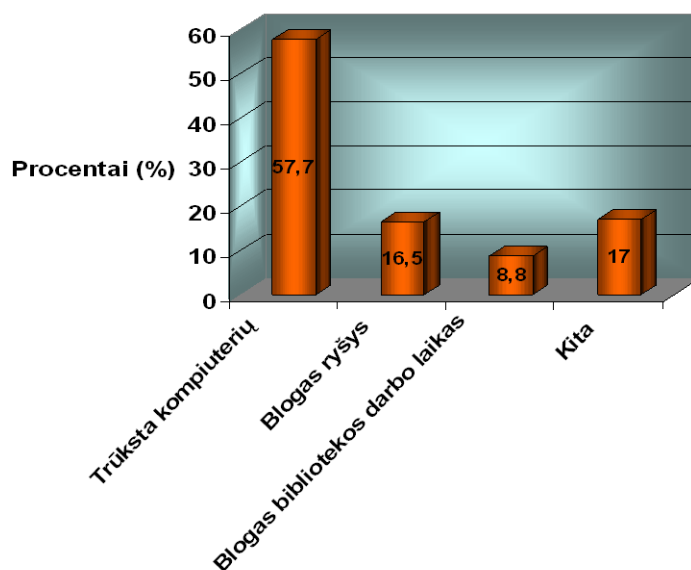
Pagrindinės priežastys paaiškėjo, nagrinėjant bendruomenės narių apklausos atsakymus. Duomenys 23-oje lentelėje rodo, kad pagrindinis paaiškinimas, kodėl apklaustieji nesinaudoja viešos prieigos kompiuteriais yra tas, kad jie naudojami kompiuteriais kitur, t.y. namuose ir darbe (48,1 proc.) ir tik po to nurodo poreikio nebuvimą (24,7 proc.). Duomenys 23-oje lentelėje puikiai koreliuoja su gausiu gruzdiečių naudojimu kompiuteriais su internetiniu ryšiu darbe (75,0 proc.) ir namuose (65,0 proc.) ($r = 1$).

23 lentelė. Nesinaudojimo vieša internetine prieiga bibliotekoje priežastys

Eil. Nr.	Priežastys	Moterys		Vyrai		Visi	
		N	%	N	%	N	%
1.	Nėra poreikio	54	24,1	35	25,7	89	24,7
2.	Naudojuosi kitur (darbe, namuose)	107	47,8	66	48,5	173	48,1
3.	Neturiu reikiamų žinių	3	1,3	7	5,1	10	2,8
4.	Dėl fizinės negalios	3	1,3	1	0,7	4	1,1
5.	Bibliotekoje nesilankau	23	10,3	16	11,8	39	10,8
6.	Nežinojau, kad tokie yra	1	0,4	2	1,5	3	0,8
7.	Kita	0	0	2	1,5	2	0,6

Moteryų – 224, vyrų – 136. Koreliacija tarp vyrų ir moterų atsakymų - $r = 0,997083$.

Be jau nurodytų priežasčių galima išskirti ir kitas, kurias nurodė nepatenkinti esama kompiuteizavimo situacija bendruomenėje apklaustieji. Duomenys 11-ame pav. rodo, kad pagrindinė priežastis – viešos prieigos kompiuterių trūkumas. Tai savaime suprantama, kadangi šiuo metu bendruomenėje yra tik keturi su vieša internetine prieiga kompiuteriai ir tie patys yra dažnai užimti. Žmonės, kuriems reikalingas kompiuteris ir internetinis ryšys yra priversti jį įsigyti arba naudotis darbe ar mokykloje/gimnazijoje.

11 pav. Nepatenkintų esamu bibliotekos kompiuterizavimu nurodytos priežastys

Nors didžioji dauguma (77,2 proc.) apklaustųjų nesinaudoja viešos prieigos kompiuteriais, tačiau bendruomenės narių sąmoningumas akivaizdus - 46,7 proc. pripažįsta, kad tokie kompiuteriai bendruomenėje yra labai reikalingi ir 46,1 proc. - kad reikalingi (92,8 proc. vertina teigiamai) (24 lentelė).

24 lentelė. Viešos prieigos kompiuterių su internetiniu ryšiu reikalingumas bibliotekoje.

Eil. Nr.	Priežastys	Moterys		Vyrai		Visi	
		N	%	N	%	N	%
1.	Lbai reikalingi	115	51,3	53	39	168	46,7
2.	Reikalingi	100	44,6	66	48,5	166	46,1
3.	Nereikalingi	1	0,5	3	2,2	4	1,1
4.	Sunku pasakyti	8	3,6	11	8,1	19	5,3
5.	Kita	0	0	3	2,2	3	0,8
	Visi	224	100	136	100	360	100

Koreliacija tarp vyrų ir moterų atsakymų $r=0,987942$.

Apibendrinant šiame skyrelyje pateiktus duomenis galima teigti, kad tik maža dalis (15,6 proc.) naudojami viešos prieigos kompiuteriais bibliotekoje. Iš jų aktyviausius ir dažniausiai naudojančius viešos prieigos kompiuterių naudotojus galima išdėstyti taip: mokiniai > pensininkai > dirbantys > kiti (nedirbantys). Susidomėjimas viešos prieigos kompiuteriais per paskutinius metus sumažėjo dvigubai. Pagrindinės to priežastys – naudojimas kompiuteriais kitur (namuose ir darbe) bei viešos prieigos kompiuterių trūkumas. Tačiau beveik visi (92,8 proc.) apklaustųjų pripažįsta viešos prieigos kompiuterių bendruomenėje reikalingumą.

Išvada – trečios hipotezės pirma (a) dalis pasitvirtino iš dalies, t.y. dauguma bendruomenės narių nesinaudoja viešos prieigos kompiuteriais, bet teigiamai vertina jų buvimą.

4. Bendruomenės narių mokymasis dirbti su kompiuteriais.

Lieratūrinėje dalyje išdėstyta bendruomenių kompiuterizavimo tyrimo 1-a schema rodo, kad svarbu ne tik kompiuterių turėjimas, bet ir mokėjimas jais naudotis, t.y. kompiuterinio raštingumo kursai. Mums buvo įdomu sužinoti, ar bendruomenės nariai lanko kompiuterinio raštingumo kursus, organizuotus bendruomenėje, o jei ne, tai kodėl ir kur išmoko dirbti kompiuteriu. Kadangi duomenų analizė pagal lytį ryškesnių tendencijų neatskleidė, pateikiame atsakymų priklausomybę nuo užimtumo (25 lentelė). Duomenys rodo, kad aktyviausiai kursus bendruomenėje lankė pensininkai (35 proc.), mokiniai ir nedirbantys - besimokant vidurinėje mokykloje (64,1 proc.), dirbantieji – darbe (37,8 proc.) (25 lentelė). Bendras lankusių kompiuterinio raštingumo kursus gruodžių kiekis – 62,8 procentai. Visų apklaustųjų atsakymai: mokantis vidurinėje mokykloje, studijuojant ir darbe stipriai koreliavo su projekto duomenimis (r

= 0,94836). Susidomėjimas bendruomenės rengiamais kompiuterinio raštingumo kursais labai menkas – tik 5,3 proc. visų apklaustųjų juos lankė (25 lentelė).

25 lentelė. Kur bendruomenės nariai lankė kompiuterinio raštingumo kursus

Eil. Nr.	Kur lankė	Užimtumas														
		Dirbantys			Mokiniai, studentai			Pensininkai			Kiti (nedirbantys)			Visi*		
		N	%	%*	N	%	%*	N	%	%*	N	%	%*	N	%	%*
1.	Bendruomenėje	9	4,9	-	2	1,5	-	8	35,0	-	0	0,0	-	19	5,3	-
2.	Mokantis vidurinėje mokykloje	17	9,2	16,9	84	64,1	76,2	0	0	3,4	4	33,3	6,1	105	29,2	24,9
3.	Studijuojant	29	15,7	13,9	6	4,6	1,4 m 52,7 s	0	0	0,0	1	8,3	15,5	36	10,0	13,4
4.	Darbe	70	37,8	32,1	0	0	0,4 m 6,1 s	3	9,4	10,1	2	16,7	0,7	75	20,8	23,3
5.	Nelankiau	69	37,3	-	39	29,8	-	22	58,8	-	4	33,3	-	134	37,2	-
6.	Kitur	22	11,9	3,2	0	0	2,7	1	3,1	21,7	2	16,7	0,0	25	6,9	4,9

*- projekto “Bibliotekų pažangai” duomenys. m- mokiniai, s-studentai. N- atsakymų skaičius.
Priedas. Visi lankę kursus gruodžio mėn. – 62,8 %, dirbantys - 62,7 %, mokiniai – 70,2 %, pensininkai – 41,2% .

Domėjimąsi kompiuteriniais kursais ir jų lankymą atskleidė klausimas “prieš kiek laiko lankėte kompiuterinio raštingumo kursus”, kuris parodė, kad dirbantieji, mokiniai ir kiti (nedirbantys) kursus lankė seniau nei prieš 3 m. (26 lentelė). Bendras lankusių kompiuterinio raštingumo kursus kiekis išliko panašus – 60,0 proc. Mūsų pateikti ir statistikos departamento kompiuterinio raštingumo lankymo duomenys rodė labai stiprią koreliaciją ($r = 0,995829$).

26 lentelė. Prieš kiek laiko gruodžio mėn. lankė kompiuterinio raštingumo kursus

Eil. Nr.	Kur lankė	Užimtumas										
		Dirbantys		Mokiniai, studentai		Pensininkai		Kiti (nedirbantys)		Visi		
		N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	%*
1.	Prieš 3-12 mėn.	21	11,4	14	10,7	0	0	0	0	35	9,7	5,3
2.	Prieš 1-3 m.	40	21,6	12	9,2	6	18,8	2	16,7	60	16,4	11,6
3.	Seniau nei prieš 3 m.	54	29,2	49	37,4	6	18,8	6	50,0	115	32,2	28,3
4.	Nelankiau	70	37,8	56	42,7	14	43,8	4	33,3	144	41,7	34,2
5.	Visi	185	100	131	100	32	100	12	100	360	100	100

* statistikos departamento duomenys. **Priedas.** Visi lankę kursus – 58,3 %, dirbantys – 62,2 %, mokiniai – 57,3 %, pensininkai – 56,2 %, kiti (nedirbantys) – 66,7 %.

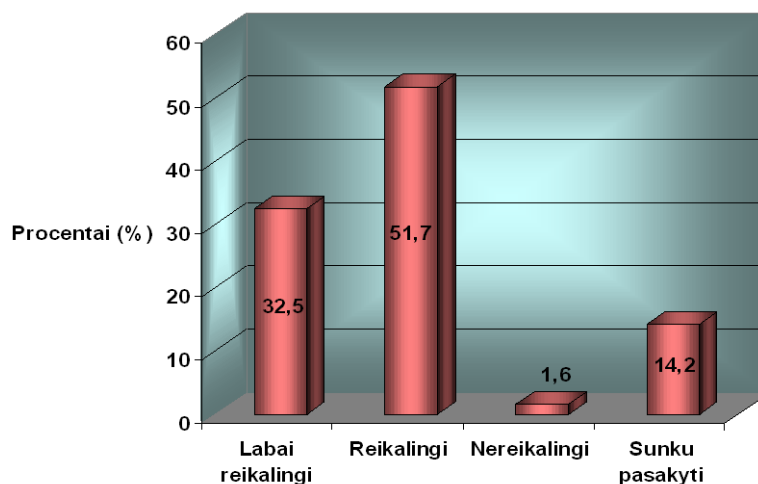
Kadangi dalis gruzdiečių (apie 30-40 proc.) yra nelanke kompiuterinio raštingumo kursų, buvo įdomu sužinoti, kaip pasiskirstė jų atsakymai, pasiteiravus, kaip išmoko dirbti kompiuteriu. 27 lentelė rodo, kad mokiniai (35,1 proc.) ir nedirbantys (50,0 proc.) dirbti su kompiuteriu mokėsi savarankiškai, o dirbantys ir pensininkai – naudojosi draugų pagalba (atitinkamai 25,4 ir 12,5 proc.). Daugiausia visų apklaustųjų su kompiuteriu dirbti mokėsi savarankiškai (25 proc.).

27 lentelė. *Kaip, be kompiuterinių kursų, gruzdiečiai mokėsi dirbti kompiuteriu*

Eil. Nr.	Mokymosi būdai	Užimtumas									
		Dirbantys		Mokiniai, studentai		Pensininkai		Kiti (nedirbantys)		Visi	
		%	%*	%	%*	%	%*	%	%*	%	%*
1.	Savarankiškai	19,5	70,0	35,1	60,4	6,25	62,2	50,0	64,2	25	67,6
2.	Draugų pagalba	25,4	-	22,1	-	12,5	-	8,3	-	22,5	-
3.	Kolegų pagalba	3,2	-	3,8	-	0	-	25	-	3,8	-
4.	Kita	7,0	-	20,6	-	6,25	-	8,3	-	11,9	-

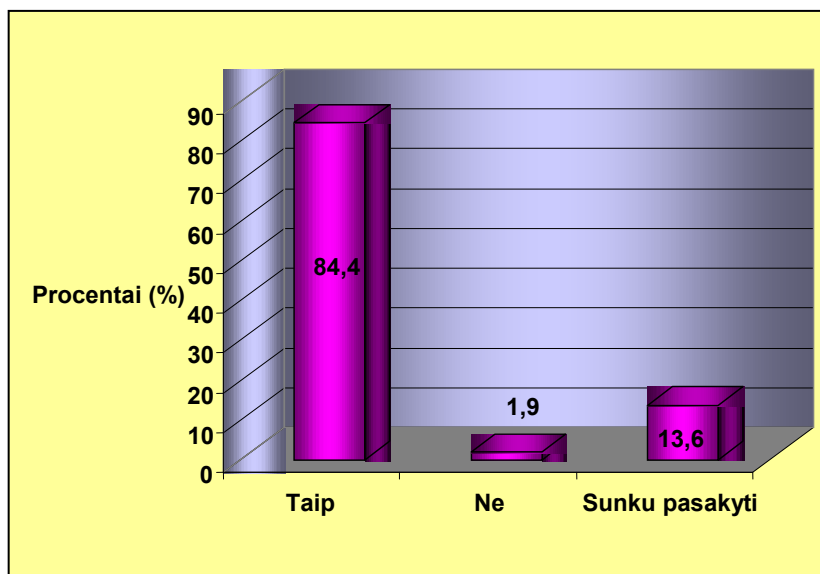
* - projekto "Bibliotekų pažangai" duomenys.

Nors labai maža dalis apklaustųjų (5,3 proc.) lankė bendruomenėje organizuotus kompiuterinio raštingumo kursus, tačiau visų apklaustųjų nuomonė apie tokių kursų reikalingumą buvo labai aiški – labai reikalingi (43,6 proc.) ir reikalingi (54,4 proc.), t.y. 84,2 proc. teigiamai vertino kompiuterinius kursus bendruomenėje (12 pav.). Tai rodo, kad nors didžioji dalis nesinaudoja kompiuteriniais kursais, tačiau supranta, kad yra bendruomenėje žmonių, kuriems tokie kursai reikalingi.

12 pav. *gruzdiečių nuomonė apie kompiuterinio raštingumo kursų reikalingumą*

Gruzdžių bendruomenės nariai, yra aktyvūs internetinio ryšio naudotojai, todėl yra pasiruošę diskutuoti ir prisijungti prie bendrų bendruomenės problemų sprendimo interneto pagalba. Klausimas apie bendruomenės tinklalapio reikalingumą buvo suprastas ir 84,4 proc. apklaustųjų pritarė tinklalapio bendruomenėje būtinumui (13 pav.).

13 pav. Gruzdiečių požiūris į bendruomenės tinklalapio būtinumą

Apibendrinant šios dalies duomenis galima teigti, kad dauguma (60-62 proc.) bendruomenės narių yra lankę kompiuterinio raštingumo kursus, bet ne bendruomenės organizuotus (lankė 15,6 proc.). Bendruomenėje aljanso “Langas į ateitį” organizuotus kursus lankė tik 5,3 proc. visų apklaustųjų. Pensininkai šiuos kursus lankė aktyviausiai (35 proc.). Daugiausia nelankiusių kursų mokėsi dirbti su kompiuteriais savarankiškai (25 proc.). 92,8 procentai visų apklaustųjų pritaria viešos prieigos kompiuterių ir 84,2 proc. kompiuterinio raštingumo kursų bendruomenėje būtinumui, o 84,4 procentai pageidauja bendruomenės tinklalapio.

Išvada – trčios hipotezės antra dalis (b) pasitvirtino iš dalies, t.y. dauguma bendruomenės narių nesinaudoja kompiuterio raštingumo kursais, bet teigiamai vertina jų buvimą.

Susumuojant visus rezultatus, galima teigti, kad Gruzdžių bendruomenė yra aktyviai kompiuterius ir internetinį ryšį naudojanti bendruomenė: didžioji dauguma apklaustųjų naudoja kompiuterius su internetinį ryšį tiek darbinėje veikloje (75 proc.) tiek ir namuose (65 proc.). Kaip ir galima buvo tikėtis besimokantys įstaigose ir namuose 27-iais proc. daugiau naudojami internetiniu ryšiu nei dirbantieji apskritai, o dirbantys valstybinėse įstaigose 20 proc. daugiau

naudojasi kompiuteriais ir internetiniu ryšiu nei privačiose įmonėse, yra pozityvesni interneto naudojimo atžvilgiu ir daugiau žino apie įmonių kompiuterizavimo situaciją.

Bendras bent kartą naudojusių kompiuterių ir internetą skaičius yra vidutiniškai dvidešimčia procentų didesnis nei Lietuvos vidurkis. Pagrindinės nesinaudojimo namuose internetine prieiga priežastys – poreikio nebuvimas ir įrangos brangumas. Namų ūkio pajamų dydis stipriai koreliuoja su internetinio ryšio turėjimu namuose.

Tik labai maža dalis bendruomenės narių (15,6 proc.) naudojami viešos prieigos kompiuteriais ir lankė kompiuterinio raštingumo kursus bendruomenėje (5,3 proc.). 48 proc. pagrindinę nesinaudojimo viešos prieigos kompiuteriais priežastį nurodė naudojamasi kitur (darbe ir namuose), 57 proc. - kompiuterių su vieša internetine prieiga bendruomenėje trūkumą ir tik 24 proc. poreikio nebuvimą. Tačiau nežiūrint to, daugiau nei du trečdaliai (92,8 ir 84,2 proc.) bendruomenės narių pritaria viešos prieigos kompiuterių ir kompiuterinio raštingumo kursų reikalingumui, o 84,4 proc. pageidauja bendruomenės internetinio tinklalapio.

IŠVADOS.

1. Didžioji dalis Gruzdžių bendruomenės narių naudojami kompiuteriais ir internetiniu ryšiu darbe (75 proc.) ir namuose (65 proc.).
2. 50 procentų visų apklaustųjų kasdien darbe ir namuose naudojami kompiuteriais su internetiniu ryšiu.
3. 90,8 proc. besimokančių naudoja kompiuterius ir internetinį ryšį mokymo įstaigose, t.y. 27 proc. daugiau nei dirbantieji darbe (63,8 proc.).
4. Dirbantys valstybinėse įstaigose 20 proc. daugiau naudoja kompiuterius ir internetinį ryšį, 18 proc. teigiamiau vertina kompiuterinių technologijų naudojimą ir 40 proc. yra daugiau informuoti apie esamą darbovietės kompiuterizavimo situaciją nei dirbantys privačiose įmonėse.
5. Tik 15,6 proc. bendruomenės narių naudojami viešos prieigos kompiuteriais, esančiais bibliotekose.
6. 62 proc. visų apklaustųjų yra lankę kompiuterinio raštingumo kursus, tame tarpe bendruomenėje tik 5,3 proc.
7. Viešos prieigos internetinį ryšį bibliotekose teigiamai vertina 92,8 proc., kompiuterinio raštingumo kursus - 84,2 proc. visų apklaustųjų.
8. 84,4 proc. visų dalyvavusių apklausoje pageidavo interentinio bendruomenės tinklalapio.

HIPOTEZIŲ PATVIRTINIMAS.

- Pirma hipotezė (Valstybinėse įstaigose dirbantys ir besimokantys gruzdiečiai aktyviausiai naudojami kompiuteriais su internetiniu ryšiu darbe ir mokykloje) patvirtinta.
- Antra hipotezė (Didžioji dauguma gruzdiečių naudojami kompiuteriais su internetiniu ryšiu namuose) patvirtinta.
- Trečia hipotezė (Didžioji dauguma gruzdiečių naudojami viešos prieigos kompiuteriais ir teigiamai vertina kaimo kompiuterizacijos programos teikiamas galimybes: a) viešą internetinę prieigą bibliotekoje; b) kompiuterinio raštingumo kursus) patvirtinta iš dalies, kadangi dauguma apklaustųjų nesinaudoja nei vieša internetine prieiga, nei kompiuterinio raštingumo kursais, bet pritaria jų reikalingumui bendruomenės nariams.

LITERATŪRA.

1. Ardigò A. (1988). *Per una sociologia oltre il post-moderno*, Laterza, Bari-Roma.
2. Beamish A. (1995), *Communities On-Line*, tesi di Ph.D. disponibile all'indirizzo <http://alberti.mit.edu/arch/4.207/anneb/thesis/toc.html>. (apsilankyta 2009 01 12).
3. Beniger J. R. (1997), *Personalization of Mass Media and the Growth of Pseudo-Community*, "Communication research", vol.14, no.3 (June 1997).
4. Buesmans, J. and K. Wieckert. (1989). "Computing, Research and War: If Knowledge is Power, Where is Responsibility?" *CACM* 32(1)(August):939-951.
5. Bush, V. (1988). "As We May Think" *The Atlantic Monthly* 1948. Reprinted in Greif, Irene (Ed.), *Computer- Supported Cooperative Work: A Book of Readings*, San Mateo:California: Morgan-Kaufmann.
6. Castells M. (1989), *The Informational City*, Blackwell, Oxford-Cambridge - (1997), *The Power of Identity*, Blackwell, Oxford-Cambridge.
7. Castells, M. (2004). *The power of identity*. Malden, MA, Blackwell.
8. Castells, M. (2001). *The Internet Galaxy. Reflections on the Internet*. Business and Society. Oxford: Oxford University Press.
9. Castells, M. (1996) *The Information Age. Economy, Society and Culture Vol 1 The Rise of the Network Society*. London: Blackwell.
10. Crow G. and Allan G. (1994). *Community Life. An introduction to local social relations*. Hemel Hempstead: Harvester Wheatsheaf.
11. Contractor and Peterson Bishop (2000). 'Reconfiguring Community Networks. The Case of Prairie-Know' in Ishida T. and Isbister K. (eds) (2000) *Digital Cities, Technologies, Experiences and Future Perspectives*. Berlin Heidelberg New York: Springer-Verlag.
12. Dagiene V., Žandarai A. (2002). *Informatika. Informacijos technologija, leidykla TEV*, p. 62
13. Day, P. (2004). *Community (information and communication) technology: Policy, partnership and practice*. In S. Marshall, W. Taylor & Y. Xinghuo (Eds.), *Using Community Informatics to Transform Regions*. Melbourne, VIC: Idea Group.
14. Engelbart, D. (1963). "A Conceptual Framework for the Augmentation of Man's Intellect" in *Vistas in Information Handling Vol. I* (P. Howerman, ed.) Spartan Books Washington DC, pp. 1-29. Reprinted in *Computer Supported Cooperative Work: A Book of Readings*. (Irene Grief Ed.) San Mateo Ca: Morgan Kaufman Publishers, (1988).
15. Etzioni, A. (1993) *The Spirit of Community: the Re-invention of America*. New York Simon and Schuster.
16. Feigenbaum, E. and P. McCorduck. (1984). *Fifth Generation: Artificial Intelligence and Japan's Computer Challenge to the World*.
17. Foley, G. (2001). *Radical adult education and learning*. *International Journal of Lifelong Education*, 20(1/2), 71-88.
18. Giddens A. (1994), *Le conseguenze della modernità*, Il Mulino, Bologna [orig. ed. 1990].
19. Gore, Al. (1993). *Speech at the Superhighway Summit Royce Hall, 11 January 1993, UCLA, Los Angeles, California* (www.eff.org/pub/GII_NII/Govt_docs/gore_shs.speech) (apsilankyta 2009 01 10).
20. Habtu, R. (2003). *Information technology workers. Perspectives on Labour and Income* (Statistics Canada, Catalogue 75-001-XIE), July 2003, 5-11.
21. Harrasim, Linda M. (1993). "Networlds: Networks as Social Spaces." In *Global Networks: Computers and International Communication*, ed. L. M. Harrasim. Cambridge, MA: MIT Press, pp. 15-34.
22. Iacono, S. and R. Kling. (1987). "Changing Office Technologies and the Transformation of Clerical Jobs." in *Technology and the Transformation of White Collar Work* Robert Kraut (Ed.) Hillsdale, N.J.:Lawrence Erlbaum and Associates.

23. Kardelis K. (2002). Mokslinių tyrimų metodologija ir metodai, 2-asis leid. Kaunas: Judex.
24. Kling R. (1994). Reading "All About" Computerization: How Genre Conventions Shape Non-Fiction Social Analysis. *The information society*. 10(3):147-172.
25. Lévy P. (1996), *L'intelligenza collettiva*, Feltrinelli, Milano [orig. ed.: 1994]. -(1997), *Il virtuale*, Cortina, Milano.
26. Licklider, J.C.R. Robert Taylor, and E. Herbert (1978). "The Computer as a Communication Device," *International Science and Technology*, April.
27. Lipton M. (1977). *Why Poor People Stay Poor* (London: Temple Smith).
28. Luhmann N. (1990). *Sistemi sociali*, Il Mulino, Bologna.
29. Mabogunje (1988) *The development Process* (2nd edition, London; Temple Smith).
30. Margolis, J., & Fisher, A. (2002). *Unlocking the clubhouse: Women in computing*. Cambridge, MA and London: The MIT Press.
31. McCloskey, D. N. (1990). *If You're So Smart: The Narrative of Economic Expertise*. Chicago, The University of Chicago Press.
32. Millar, J., & Jagger, N. (2001). *Women in ITEC Courses and Careers. Final Report*. Retrieved January 7, 2004, from the Government of the Department for Education and Skills, United Kingdom website: www.dfes.gov.uk/research/data/uploadfiles/ACFE89.pdf (apsilankyta 2009.01.22).
33. Mowshowitz, A. (1976). *Conquest of Will: Information Processing in Human Affairs*, Reading, Ma: Addison Wesley.
34. McCracken G. (1988). *Culture and Consumption*, Indiana University Press, Blomington.
35. Negroponte N. (1995), *Essere digitali*, Sperling & Kupfer, Milano [orig. ed.: 1995]
36. Papert, S. (1980). *Mindstorms: Children, Computers and Powerful Ideas*. New York: Basic Books.
37. Praust, V. (1998). *Information society and its landmarks*. In *Information technology in public administration of Estonia yearbook 1998*. <http://www.riso.ee/en/pub/1998it/12.htm> (naudota 2009.01.22)
38. Reinecke, I. (1984). *Electronic Illusions: A Skeptic's View of Our High Tech Future* New York: Penguin.
39. Rheingold H. (1994). *The Virtual Community*. London: Secker and Warburg.
40. Robins K. (1995), *Cyberspace and the World We Live In*, in Featherstone and Burrows (eds.) 1995.
41. Robson, T. (2000). *The State and Community Action*. London: Pluto Press.
42. Roszak, T. (1986). *The Cult of Information: The Folklore of Computers and the True Art of Thinking*. New York, Pantheon Books. (p. xii).
43. Rubin, I. (1969). "Function and Structure of Community: Conceptual and Theoretical Analysis." *International Review of Community Development* 21-22 (Dec.): 111-122.
44. Schuler D. (1996), *New Community Networks*, ACM Press, New York.
45. Streeten S. (1987). *Basic needs: some issues*, *World Development*, 6, pp. 411-21.
46. Taylor W. (Eds.), *Proceedings of the 5th International Information Technology in Regional Areas (ITiRA) Conference* (pp. 149-155). Rockhampton, QLD: Central Queensland University.
47. Turkle, S., & Papert, S. (1990). *Epistemological pluralism: Styles and voices within the computer culture*. *Signs: Journal of Women in Culture and Society*, 16(1), 128-157.
48. Wallman S. (ed) (1977). *Perceptions of development* (Cambridge University Press).
49. Webster A. *Introduction to the sociology of development* (1984). Printed in Konkong.
50. Webster F. (1995). *Theories of information society*, Routledge, London-New York.
51. Webster F. (2002). *Informacinės visuomenės teorijos, Leidėjas: UAB "Poligrafija ir informatika" 2006m.*
52. Webster, F. and K. Robins. (c1986) *Information technology : a luddite analysis*. Norwood, N.J. : Ablex Pub. Corp.

53. Weizenbaum, J. (1976). *Computer Power and Human Reason*. San Francisco:Freeman Pub. Co.
54. Wellman, B. (2000). 'Physical Place and Cyber-Place: The rise of Networked Individualism' Paper presented to Community Informatics: Connecting communities through the web. University of Teeside, 26th-28th April 2000.
55. Wellman, B., & Gulia, M. (1999). Net-surfers don't ride alone: Virtual communities as communities. In B. Wellman (Ed.), *Networks in the global village*. Boulder, CO: Westview.
56. www.wairua.co.nz (apsilankyta 2008 11 12).
57. Wellman, B. (ed) (1999). *Networks in the Global Village*. Boulder, CO: Westview.
58. Williamson, A. (2003). Shifting the centre: The Internet as a tool for community activism. In S. Marshall & Smith.
59. Wilmott, P. (1986). *Social Networks, Informal Care and Public Policy* (London) Policy Studies Institute.
60. Woodfield, R. (2000). *Women, work and computing*. Cambridge, UK: Cambridge University Press.
61. <http://www.bibliotekospazangai.lt/poveikiovertinimas.aspx> (lankytasi 2008 10 25)
62. <http://www.stat.gov.lt/lt/>(lankytasi 2008 11 04)

PRIEDAS. A. Klausimynas.

Gerb. Respondente,

Vilniaus universiteto INFOVI studijų III kurso magistrantė Aida Bironaitė atlieka apklausą, kuri yra skirta ištirti Gruzdžių bendruomenės kompiuterizavimą. Tyrimo metu bus naudota klasterinė apklausa. Užtikrinu, kad Jūsų atsakymai bus analizuojami tik apibendrintai, duomenų konfidencialumas užtikrinamas.

Atsakydami į klausimą pažymėkite apibraudami vieną Jums tinkamą atsakymo variantą, jeigu prie klausimo nenurodyta kitaip. Vietoje atsakymo „Kita“ galite įrašyti savo atsakymo variantą.

Jūsų dalyvavimas apklausoje yra labai svarbus, kadangi nuo jo priklauso apklausos rezultatų patikimumas, todėl tikiuosi, kad nuoširdžiai atsakysite į klausimus.

Iš anksto dėkoju už atsakymus.

Keletas klausimų apie kompiuterių ir interneto naudojimą darbe/mokymo įstaigoje

1. Nurodykite, kokiomis informacinėmis technologijomis naudojate darbe/mokykloje:
 - a) kompiuteriu be internetinio ryšio
 - b) kompiuteriu su internetiniu ryšiu
 - c) nesinaudoju
2. Ar dažnai naudojate kompiuteriu darbe/mokykloje:
 - a) kasdien
 - b) bent kartą per savaitę
 - c) bent kartą per mėnesį
 - d) rečiau
 - e) nesinaudoju
3. Ar padaugėjo kompiuterių Jūsų darbovietėje/mokykloje per paskutinius 3 metus:
 - a) taip
 - b) ne
 - c) nežinau
4. Ar dažnai naudojate internetiniu ryšiu darbe/mokykloje:
 - a) kasdien
 - b) bent kartą per savaitę
 - c) bent kartą per mėnesį
 - d) rečiau
 - e) nesinaudoju
5. Kokiu tikslu dažniausiai naudojate internetinį ryšį darbe/mokykloje (galimi keli variantai):
 - a) švietimui ir mokymuisi
 - b) banko finansinėms paslaugoms
 - c) bendrauti su įvairiomis institucijomis
 - d) prekėms užsakyti ir pirkti
 - e) ryšiams (el. paštas ir kt.)
 - f) kita (nurodykite)
6. Ar internetinis ryšys Jums padeda darbinėje veikloje/mokymuisi:
 - a) padeda
 - b) nepadeda
 - c) sunku pasakyti

7. Ar padaugėjo kompiuterių su internetiniu ryšiu Jūsų darbovietėje/mokykloje per paskutinius 3 metus:
- a) taip
 - b) ne
 - c) nežinau

Keletas klausimų apie kompiuterių ir internetinio ryšio naudojimą namuose

8. Nurodykite, kokiomis informacinėmis technologijomis naudojātės namuose:
- a) kompiuteriu be internetinio ryšio
 - b) kompiuteriu su internetiniu ryšiu
 - c) neturiu
9. Ar dažnai naudojātės kompiuteriu namuose:
- a) kasdien
 - b) bent kartą per savaitę
 - c) bent kartą per mėnesį
 - d) rečiau
 - e) nesinaudoju
10. Kokiais tikslais dažniausiai naudojātės kompiuteriu namuose (galimi keli variantai):
- a) darbo reikalais
 - b) mokymuisi
 - c) laisvalaikio praleidimui
 - d) kita (nurodykite)
11. Jei nesinaudojate kompiuteriu namuose, nurodykite priežastis:
- a) nėra poreikio
 - b) namuose nebūtinai
 - c) brangi įranga
 - d) neturiu reikiamų žinių
 - e) dėl fizinės negalios
 - f) naudojuosi kompiuteriu kitur (darbe, bibliotekoje)
 - g) kita (nurodykite)
12. Jei neturite kompiuterio namuose, ar planuojate įsigyti:
- a) taip
 - b) ne
 - c) sunku pasakyti
13. Ar dažnai naudojātės internetiniu ryšiu namuose:
- a) kasdien
 - b) bent kartą per savaitę
 - c) bent kartą per mėnesį
 - d) rečiau
 - e) nesinaudoju
14. Kokiais tikslais dažniausiai naudojātės internetiniu ryšiu namuose ar kitur, bet ne darbe/mokykloje: (galimi keli variantai):
- a) ryšiams (el. paštas ir kt.)
 - b) tvarkyti darbinius reikalus
 - c) informacijai apie prekes ir paslaugas gauti
 - d) internetinei prekybai
 - e) paslaugoms, susijusioms su kelionėmis, apgyvendinimu ir kt., gauti
 - f) klausytis radijo, žiūrėti TV programas
 - g) žaisti, siųsti žaidimus, vaizdo ar muzikos įrašus

- h)** skaityti Delfi ir kitus naujienų puslapius, siųstis laikraščius, žurnalus
 - i)** darbo paieškoms, prašymams dėl darbo siųsti
 - j)** informacijai, susijusiai su sveikatos priežiūra
 - k)** informacijai iš valstybės institucijų, viešųjų paslaugų įstaigų tinklalapių gauti
 - l)** internetinės bankininkystės paslaugoms
 - m)** siųstis iš kitur oficialius blankus, pildyti ir siųsti jau užpildytus blankus
 - n)** kita (nurodykite)
15. Nurodykite priežastis, jei nesinaudojate internetiniu ryšiu namuose (galimi keli variantai):
- a)** nėra poreikio
 - b)** namuose nebūtinai
 - c)** brangi įranga
 - d)** brangus ryšys (tarifai, abonentinis mokestis)
 - e)** naudojuosi internetu kitur (darbe, bibliotekoje)
 - f)** neturiu reikiamų žinių
 - g)** žalingas turinys
 - h)** dėl privatumo saugumo
 - i)** dėl fizinės negalios
 - j)** kita (nurodykite)

Keletas klausimų apie Gruzdžių miestelio bendruomenės kompiuterizavimą

16. Ar naudojotės Gruzdžių miestelio bibliotekoje esančiais kompiuteriais su internetiniu ryšiu:
- a)** taip
 - b)** ne
17. Kada pirmą kartą pasinaudojote kompiuteriais su internetiniu ryšiu Gruzdžių bibliotekoje:
- a)** šiais metais (2008 m.)
 - b)** pernai (2007 m.)
 - c)** 2006 m. ar anksčiau
 - d)** nesinaudoju
18. Ar dažnai naudojotės bibliotekoje esančiais kompiuteriais su internetiniu ryšiu:
- a)** kasdien
 - b)** bent kartą per savaitę
 - c)** bent kartą per mėnesį
 - d)** rečiau
 - e)** nesinaudoju
19. Jei nesinaudojate bibliotekoje esančiais kompiuteriais su internetiniu ryšiu, nurodykite priežastis:
- a)** nėra poreikio
 - b)** naudojuosi kitur (darbe, namuose)
 - c)** neturiu reikiamų žinių
 - d)** dėl fizinės negalios
 - e)** bibliotekoje nesilankau
 - f)** nežinojau, kad tokie yra
 - g)** kita (nurodykite)
20. Kaip manote, ar kompiuteriai su internetiniu ryšiu bibliotekoje reikalingi bendruomenei:
- a)** labai reikalingi
 - b)** reikalingi
 - c)** nereikalingi
 - d)** sunku pasakyti

e) kita

Keletas klausimų apie kompiuterinio raštingumo kursų

21. Nurodykite, kur lankėte kompiuterinio raštingumo kursus:
 - a) bendruomenėje
 - b) mokantis vidurinio lavinimo mokykloje
 - c) studijuojant
 - d) darbe
 - e) nelankiau
 - f) kita (nurodykite)
22. Prieš kiek laiko lankėte kompiuterinio raštingumo kursus:
 - a) prieš 3-12 mėnesių
 - b) prieš 1-3 metus
 - c) seniau nei prieš 3 metus
 - d) nelankiau
23. Ar kompiuterinio raštingumo kursai yra reikalingi gruzdiečiams:
 - a) labai reikalingi
 - b) reikalingi
 - c) nereikalingi
 - d) sunku pasakyti
24. Jei nelankėte kompiuterinio raštingumo kursų, kur išmokote dirbti su kompiuteriu:
 - a) savarankiškai
 - b) draugų pagalba
 - c) kolegų pagalba
 - d) kita (nurodykite)
25. Ar manote, kad Gruzdžių m. bendruomenei reikalingas internetinis tinklalapis, kuriame būtų naudinga informacija ir naujienos apie bendruomenės gyvenimą:
 - a) taip
 - b) ne
 - c) sunku pasakyti
26. Ar esate patenkintas Gruzdžių bendruomenės vykdoma kompiuterizavimo veikla
 - a) visiškai patenkintas
 - b) patenkintas
 - c) nepatenkintas
 - d) sunku pasakyti
27. Jei esate nepatenkintas bendruomenės vykdoma kompiuterizavimo veikla, nurodykite priežastis:
 - a) trūksta bendro naudojimo kompiuterių su internetine prieiga
 - b) blogas internetinis ryšys
 - c) blogas bibliotekos darbo laikas
 - d) kita (nurodykite)
28. Jūsų pasiūlymai ir pageidavimai Gruzdžių bendruomenės kompiuterizavimo srityje:

Keletas klausimų apie Jus

29. Jūsų lytis:
a) moteris
b) vyras
30. Jūsų amžius:
a) 16-24 m.
b) 25-34 m.
c) 35-44 m.
d) 45-54 m.
e) 55-64 m.
f) 65-74 m.
g) virš 74m.
31. Jūsų išsilavinimas:
a) nebaigtas pradinis
b) pradinis
c) pagrindinis
d) vidurinis
e) profesinis/spec. vidurinis/aukštesnysis
f) aukštasis
g) mokslinis laipsnis (magistr., dokt.)
32. Jūsų užimtumas:
a) dirbu
b) nedirbu
33. Koks yra Jūsų darbinės veiklos pobūdis:
a) darbininkas, techninis darbuotojas
b) specialistas, tarnautojas
c) aukščiausio ar vidutinio lygio vadovas
d) ūkininkas
e) kita veikla (įrašyti)
34. Koks yra juridinis Jūsų darbovietės statusas:
a) valstybinė įstaiga
b) privati įmonė
c) dirbu savo asmeninėje įmonėje
d) kita
35. Nedirbu, nes esu:
a) pensininkas dėl amžiaus
b) pensininkas dėl negalios
c) namų šeimininkė
d) vaiko priežiūros atostogose
e) moksleivis
f) studentas
g) bedarbis
h) kita
36. Vidutinės Jūsų šeimos pajamos per mėnesį:
a) iki 800 Lt
b) nuo 801 iki 1200 Lt
c) nuo 1201 iki 2000 Lt
d) nuo 2001 iki 3000 Lt
e) virš 3000 Lt
37. Nurodykite Jūsų šeimos narių skaičių:

Ačiū už Jūsų atsakymus!

PRIEDAS C.

NORIU NUOŠIRDŽIAI PADĖKOTI VISIEMS, PRISIDĖJUSIEMS PRIE ŠIO DARBO:

- Darbo vadovui prof. A. Poviliūnui;
- Prof. A. V. Matulioniui;
- Prof. J. A. Krikštopaičiui;
- Dr. A. Vosyliūtei;
- Dr. L. Mažyliui;
- D. Savičiūtei;
- Gruzdžių bendruomenės tarybai už suteiktą informaciją;
- Gruzdžių miestelio seniūnei ir bibliotekos darbuotojams už suteiktus duomenis apie bendruomenę;
- artimiesiems už pagalbą ir kantrybę;
- visiems bendruomenės nariams, sutikusiems dalyvauti apklausoje.